T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YOKSUL AİLELERDE ANNE BABA TUTUMLARI İLE ÇOCUĞUN RUHSAL UYUM DURUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emre DEMİRTAŞ

SOSYAL HİZMET POLİTİKALARI VE UYGULAMALARI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Ankara, 2020

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YOKSUL AİLELERDE ANNE BABA TUTUMLARI İLE ÇOCUĞUN RUHSAL UYUM DURUMU ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emre DEMİRTAŞ

SOSYAL HİZMET POLİTİKALARI VE UYGULAMALARI
TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Ankara, 2020

T.C.
ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ
SAĞLIK BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Yoksul Ailelerde Anne Baba Tutumları ile Çocuğun Ruhsal Uyum Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Emre DEMİRTAŞ

Yüksek Lisans Tezi

27/07/2020

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Cengiz ÖZBESLER

Jüri Üyeleri
Prof. Dr. Cengiz ÖZBESLER
Prof. Dr. Rıza GÖKLER
Doç. Dr. Seda ATTEPE ÖZDEN

Okuduğumuz ve Savunmasını dinlediğimiz bu tezin bir Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm kapsam ve kalite şartlarını sağladığını beyan ederiz.

Prof. Dr. Seyfullah Oktay ARSLAN
Enstitü Müdürü

Bu tezin Yüksek Lisans derecesi için gereken tüm şartları sağladığını tasdik ederim.

BEYAN

Bu tez çalışmasının kendi çalışmam olduğunu, tezin planlanmasından yazımına kadar bütün aşamalarda patent ve telif haklarını ihlal edici etik dışı davranışımın olmadığını, bu tezdeki bütün bilgileri akademik ve etik kurallar içinde elde ettiğimi, bu tezde kullanılmış olan tüm bilgi ve yorumlara kaynak gösterdiğimi beyan ederim. 27-07-2020

Emre DEMİRTAŞ

TEŞEKKÜR

Yüksek lisans sürecinin her dönemin desteğini esirgemeyen, bilgi ve tecrübeleri ile beni aydınlatan, her ihtiyaç duyduğumda kıymetli vaktini ayırmaktan çekinmeyen değerli danışmanım Prof. Dr. Cengiz ÖZBESLER'e,

Yapıcı eleştirileri ile bana çok değerli katkıları olan değerli jüri üyeleri Prof. Dr. Rıza GÖKLER ve Doç. Dr. Seda ATTEPE ÖZDEN'e,

Araştırmayı yapabilmem için gerekli izinleri veren ve araştırma ortamı sağlayan Keçiören Kaymakamı ve Keçiören Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Başkanı Sayın Uğur BULUT'a ve Keçiören Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürü Sayın Emre ADAR'a, araştırma sürecinde desteklerini esirgemeyen tüm çalışma arkadaşlarıma,

Hayatımın her alanında olduğu gibi zorlu tez sürecimde de yanımda olarak bana destek veren ve değerli görüşleri ile araştırmama yön veren sevgili eşim Aysun ÇAKIR DEMİRTAŞ'a, varlığı ile bu zorlu süreci atlatmamı kolaylaştıran enerji kaynağım canım oğlum Ahmet Tuna DEMİRTAŞ'a, varlıkları ile her zaman yanımda olduklarını bildiğim kıymetli annem Şerefnur DEMİRTAŞ'a, babam Zekai DEMİRTAŞ'a ve abim İlker DEMİRTAŞ'a, sonsuz sevgi, saygı ve teşekkürlerimi sunarım.

İÇİNDEKİLER

ÖZET ..... **vi**
ABSTRACT ..... **vii**
SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ ..... **viii**
TABLOLAR DİZİNİ ..... **ix**
1. GİRİŞ **1**
2. GENEL BİLGİLER **6**
2.1. Çocukta Ruhsal Uyum ve Uyumsuzluk 6
2.2. Çocukta Ruhsal Uyum Bozukluklarının Nedenleri 7
2.3. Çocukta Ruhsal Uyum ve Davranış Bozukluklarının Belirtileri 8
2.3.1. Alışkanlık Bozuklukları 9
2.3.2. Duygusal Bozukluklar 12
2.3.3. Davranış Bozuklukları 15
2.4. Anne-Baba Tutumu Kavramı 17
2.5. Anne-Baba Tutumlarına İlişkin Sınıflandırmalar 19
2.6. Anne-Baba Tutumunu Etkileyen Faktörler 21
2.6.1. Çocuğun Yaşı, Doğum Sırası ve Çocuk Sayısı 21
2.6.2. Çocuğun Cinsiyeti 21
2.6.3. Anne Babanın Eğitim Düzeyi 21
2.6.4. Ebeveynler Arası İlişki 22
2.6.5. Anne Babanın Ekonomik Durumu 22
2.7. Anne-Baba Tutumları 22
2.7.1. Aşırı Hoşgörülü (İzin Verici) Anne Baba Tutumu 22
2.7.2. Baskıcı (Otoriter) Anne Baba Tutumu 23
2.7.3. Demokratik Anne Baba Tutumu 24
2.7.4. İlgisiz (Kaygısız) Anne Baba Tutumu 25
2.7.5. Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu 25
2.7.6. Reddedici Anne Baba Tutumu 26
2.7.7. Tutarsız Anne Baba Tutumu 26
2.8. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar 27
3. MATERYAL VE YÖNTEM **31**
3.1. Araştırmanın Modeli 31

3.2. Çalışma Grubu 31
3.3. Araştırmanın Etiği 31
3.4. Veri Toplama Araçları 31
3.4.1. Bilgi Formu 32
3.4.2. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği 32
3.4.3. Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği 32
3.5. Verilerin Toplanması 33
3.6. Verilerin Analizi 33
4. BULGULAR 34
4.1. Yoksul Ailelerin Sosyo Ekonomik ve Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular 34
4.2. Yoksul Ailelerin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Alt Boyutları İle Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular 45
4.3. Katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu ile Çocuklarının Ruhsal Uyum Durumu Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular 46
4.4. Katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Alt Boyutları ile Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular 49
4.4.1. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuklarının Cinsiyetine Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 50
4.4.2. Eşinden Ayrı Yaşayan Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Çocuklarının Babaları ile Olan İlişkilerinin Devamlılığına Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 52
4.4.3. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çalışma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 54
4.4.4. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Eşlerinin Çalışma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 56

4.4.5. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Sosyal Güvence Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 58
4.4.6. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların İkamet Etme Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 60
4.4.7. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların İkamet Etme Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 62
4.4.8. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Ailesinde Kronik Rahatsızlığı Sebebiyle Tedavi Gören Birey Bulunma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 65
4.4.9. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuklarının Engelli Kardeşe Sahip Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? .. 67
4.4.10. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların ve/veya Eşinin Engelli Birey Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 69
4.4.11. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Ailesinde Alkol Bağımlısı Birey Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? . 72
4.4.12. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Ailesinde Madde Bağımlısı Birey Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? . 74
4.4.13. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Ailesinde Eski Hükümlü Birey Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 76
4.4.14. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuğunun Başından Üzücü Olay Geçme Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 79
4.4.15. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuğunda Kaka Kaçırma Davranışı Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? . 81

4.4.16. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuğunda Kekemelik Davranışı Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? . 84
4.4.17. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuğunda Okul Başarısızlığı Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 86
4.4.18. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuğunda Parmak Emme Davranışı Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? . 89
4.4.19. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuğunda Tik Davranışı Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 91
4.4.20. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuğunda Tırnak Yeme Davranışı Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 93
4.4.21. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuğunda Yatağa İşeme Davranışı Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir? 96
4.4.22. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Yaşı Bakımından Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır? 98
4.4.23. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Eğitim Durumu Bakımından Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır? 102
4.4.24. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Medeni Durumu Bakımından Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır? 107
4.4.25. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuk Sayısı Bakımından Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır? 112
4.4.26. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Eşlerinin Yaşı Bakımından Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır? 116

4.4.27. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Eşlerinin Eğitim Durumu Bakımından Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır? 120
4.4.28. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Hane Geliri Bakımından Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır? 125
4.4.29. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Sosyal Destek Mekanizmaları Bakımından Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır? 129
5. TARTIŞMA 134
5.1. Yoksul Ailelerin Sosyo Ekonomik ve Demografik Özelliklerine İlişkin Bulguların Tartışılması 134
5.2. Yoksul Ailelerin Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeğinden ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Bulguların Tartışılması 137
5.3. Yoksul Ailelerin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu ile Çocuklarının Ruhsal Uyum Durumu Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulguların Tartışılması 137
5.4. Yoksul Ailelerin RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların, Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulguların Tartışılması 138
6. SONUÇ VE ÖNERİLER 150
7. KAYNAKLAR 153
8. EKLER 168
EK-1. Bilgi Formu 168
EK-2. Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği 172
EK-3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği 174
EK-4. Etik Kurul Onay Formu 176
EK-5. Özgeçmiş 177

ÖZET

Yoksul Ailelerde Anne Baba Tutumları ile Çocuğun Ruhsal Uyum Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Çocukların ruhsal uyum durumlarını ebeveynlerinin eğitim durumu, yaşı, medeni durumu, kardeş sayısı, süreğen hastalık ve anne baba tutumu gibi değişkenler etkileyebilmektedir. Yoksulluk aileler başta olmak üzere çocukları da olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Yoksul ailelerin yapısı incelendiğinde düşük eğitim seviyesi, kalabalık aile üyeleri, düşük hane geliri, süreğen hastalığa sahip olma, işsizlik gibi değişkenlerin yer aldığı görülmektedir. Yoksulluk karakteristik yapısı ile çocukların ruhsal uyum durumlarını olumsuz yönde etkileyebilir; ebeveynlerin tutumlarını şekillendirebilir.

Bu çalışmanın amacı yoksul ailelerde anne baba tutumları ile çocuğun ruhsal uyum durumları arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmanın evreninin, Keçiören ilçesinde yaşayan ve sosyal yardımlardan yararlanan ailesinde ilkokula devam eden çocukları bulunan aileler oluşturmaktadır. Evren içerisinden basit seçkisiz örneklem yöntemi ile seçilen 120 aile araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Katılımcıların çocuklarının ruhsal uyum durumlarını ölçmek amacıyla Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği, katılımcıların anne baba tutumlarını ölçmek amacıyla Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği kullanılmıştır.

Anne baba tutumunun çocukların ruhsal uyum durumu üzerindeki etkisini belirlemek amacıyla korelasyon analizi yapılmıştır. Korelasyon sonucuna göre çocukların ruhsal uyum durumları ile aşırı koruyucu annelik anne baba tutumu, ev kadınlığı rolünü reddetme anne baba tutumu, geçimsizlik tutumu ve sıkı disiplin tutumu arasında pozitif yönde anlamlı farklılık gösterirken demokratik tutum ve eşitlik tanıma anne baba tutumu ile negatif yönde anlamlı farklılık göstermiştir.

Anahtar Kelimeler: Anne baba tutumu, çocuk, ruhsal uyum, sosyal hizmet, yoksulluk

ABSTRACT

Investigation of the Relationship Between Parental Attitudes and Child's Spiritual Adaptation Status in Poor Families

Variables such as the educational status, age, marital status, number of siblings, chronic illness and parental attitude of the parents can affect the mental adaptation status of the children. Poverty can also negatively affect children, especially families. When the structure of poor families is examined, it is seen that there are variables such as low education level, crowded family members, low household income, having chronic illness, and unemployment. With its characteristic structure, poverty can negatively affect the mental adaptation of children; can shape parents' attitudes.

The purpose of this study is to investigate the relationship between parents' attitudes and mental adjustment in poor families. The population of the study consists of families with children attending primary school in the family living in Keçiören district and benefiting from social benefits. 120 families selected by simple random sampling method from the universe constitute the sample of the research. Hacettepe Spiritual Adaptation Scale was used to measure the mental harmony levels of the children of the participants, and the Family Life and Child Rearing Attitude Scale was used to measure the parents' attitudes of the participants. The dependent variable of the study is Hacettepe Spiritual Adaptation Scale score, and its independent variable is the Family Evaluation Scale score.

Correlation analysis was carried out to determine the effect of parents' attitude on children's mental adjustment. According to the correlation result, while there was a positive difference between the mental adaptation of the children and the overprotective maternal attitude, the rejection of the role of housewife, the attitude towards parental attitude and negative discipline showed a negative difference with the attitude towards parents.

Keywords: Child, parenting attitude, poverty, social work, spiritual adaptation

SİMGELER VE KISALTMALAR DİZİNİ

PARİ : Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği

RUÖ : Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 4.1. Katılımcıların çocuklarının cinsiyetine ilişkin dağılımı.....35
Tablo 4.2. Katılımcılarının çocuklarının yaşlarına ilişkin dağılımı 36
Tablo 4.3. Katılımcıların çocuklarının eğitim gördüğü sınıf düzeyine ilişkin dağılım 36
Tablo 4.4. Katılımcıların yaş durumuna ilişkin dağılım.....36
Tablo 4.5. Katılımcıların eğitim durumuna ilişkin dağılım.....37
Tablo 4.6. Katılımcıların medeni durumuna ilişkin dağılım 37
Tablo 4.7. Katılımcıların çocuklarının anne/baba ilişkisinin devam durumuna ilişkin dağılımı 38
Tablo 4.8. Katılımcıların sahip olduğu çocuk sayısına ilişkin dağılım 38
Tablo 4.9. Katılımcıların çalışma durumuna ilişkin dağılım.....38
Tablo 4.10. Katılımcıların eşlerinin yaşına ilişkin dağılım 39
Tablo 4.11. Katılımcıların eşlerinin eğitim durumuna ilişkin dağılım.....39
Tablo 4.12. Katılımcıların eşlerinin çalışma durumuna ilişkin dağılım.....39
Tablo 4.13. Katılımcıların hane gelir durumuna ilişkin dağılım 40
Tablo 4.14. Katılımcıların sosyal güvence durumuna ilişkin dağılım.....40
Tablo 4.15. Katılımcıların ikamet durumuna ilişkin dağılım 40
Tablo 4.16. Göç eden katılımcıların ikamet durumuna ilişkin dağılım.....41
Tablo 4.17. Katılımcıların ailesinde tedavi gören bireye ilişkin dağılım 41
Tablo 4.18. Katılımcıların ailesinde engelli çocuk olma durumuna ilişkin Dağılım.....41
Tablo 4.19. Katılımcıların ailesinde engelli ebeveyn olma durumuna ilişkin Dağılım.....42
Tablo 4.20. Katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı olma durumuna ilişkin Dağılım.....42
Tablo 4.21. Katılımcıların ailesinde madde bağımlısı olma durumuna ilişkin Dağılım.....42
Tablo 4.22. Katılımcıların ailesinde eski hükümlü birey olma durumuna ilişkin Dağılım.....43
Tablo 4.23. Katılımcıların destek mekanizması durumuna ilişkin dağılım.....43

Tablo 4.24. Katılımcıların çocuğunun başında etkisinde kaldığı olayın geçme Durumuna ilişkin dağılım 44
Tablo 4.25. Katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna İlişkin dağılım 44
Tablo 4.26. Katılımcıların çocuğunda tik davranışı olma durumuna ilişkin Dağılım.....44
Tablo 4.27. Katılımcıların çocuğunda tırnak yeme davranışı olma durumuna İlişkin dağılım 45
Tablo 4.28. Katılımcıların çocuğunda parmak emme davranışı olma durumuna İlişkin dağılım 45
Tablo 4.29. Katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma davranışı olma durumuna İlişkin dağılım 45
Tablo 4.30. Katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışı olma durumuna İlişkin dağılım 46
Tablo 4.31. Katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna ilişkin dağılım 46
Tablo 4.32. Katılımcıların aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar 47
Tablo 4.33. Katılımcıların hacettepe ruhsal uyum ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar.....47
Tablo 4.34. Katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt boyutu ile çocuklarının ruhsal uyum durumları arasındaki basit korelasyon tablosu 48
Tablo 4.35. Katılımcıların demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutu ile çocuklarının ruhsal uyum durumları arasındaki basit korelasyon tablosu 48
Tablo 4.36. Katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu ile çocuklarının ruhsal uyum durumları arasındaki basit korelasyon tablosu 49
Tablo 4.37. Katılımcıların geçimsizlik alt boyutu ile çocuklarının ruhsal uyum durumları arasındaki basit korelasyon tablosu.....49
Tablo 4.38. Katılımcıların sıkı disiplin alt boyutu ile çocuklarının ruhsal uyum durumları arasındaki basit korelasyon tablosu.....50
Tablo 4.39. RUÖ puanlarının çocukların cinsiyetine göre t-testi sonuçları.....51
Tablo 4.40. PARİ puanlarının çocukların cinsiyetine göre t-testi sonuçları 51

Tablo 4.41. RUÖ puanlarının çocukların babaları ile olan ilişkilerinin devamlılığına göre t-testi sonuçları 53
Tablo 4.42. PARİ puanlarının çocukların cinsiyetine göre t-testi sonuçları 53
Tablo 4.43. RUÖ puanlarının katılımcıların çalışma durumuna göre t-testi sonuçları 55
Tablo 4.44. PARİ puanlarının katılımcıların çalışma durumuna göre t-testi sonuçları 56
Tablo 4.45. RUÖ puanlarının katılımcıların eşlerinin çalışma durumuna göre t-testi sonuçları 57
Tablo 4.46. PARİ puanlarının katılımcıların eşlerinin çalışma durumuna göre t-testi sonuçları 58
Tablo 4.47. RUÖ puanlarının katılımcıların sosyal güvence durumuna göre t-testi sonuçları 59
Tablo 4.48. PARİ puanlarının katılımcıların sosyal güvence durumuna göre t-testi sonuçları 60
Tablo 4.49. RUÖ puanlarının katılımcıların ikamet etme durumuna göre t-testi sonuçları 61
Tablo 4.50. PARİ puanlarının katılımcıların ikamet etme durumuna göre t-testi sonuçları 62
Tablo 4.51. RUÖ puanlarının katılımcıların ikamet etme durumuna göre t-testi sonuçları 63
Tablo 4.52. PARİ puanlarının katılımcıların ikamet etme durumuna göre t-testi sonuçları 64
Tablo 4.53. RUÖ puanlarının katılımcıların ailesinde tedavi gören birey bulunma durumuna göre t-testi sonuçları 66
Tablo 4.54. PARİ puanlarının katılımcıların ailesinde tedavi gören birey bulunma durumuna göre t-testi sonuçları 66
Tablo 4.55. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuklarının engelli kardeşe sahip olma durumuna göre t-testi sonuçları 68
Tablo 4.56. PARİ puanlarının katılımcıların çocuklarının engelli kardeşe sahip olma durumuna göre t-testi sonuçları 69
Tablo 4.57. RUÖ puanlarının katılımcıların ve/veya eşlerinin engelli birey olma durumuna göre t-testi sonuçları 70

Tablo 4.58. PARİ puanlarının katılımcıların ve/veya eşlerinin engelli birey olma durumuna göre t-testi sonuçları.....71
Tablo 4.59. RUÖ puanlarının katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı birey olma durumuna göre t-testi sonuçları.....73
Tablo 4.60. PARİ puanlarının katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı birey olma durumuna göre t-testi sonuçları.....73
Tablo 4.61. RUÖ puanlarının katılımcıların ailesinde madde bağımlısı birey olma durumuna göre t-testi sonuçları.....75
Tablo 4.62. PARİ puanlarının katılımcıların ailesinde madde bağımlısı birey olma durumuna göre t-testi sonuçları.....76
Tablo 4.63. RUÖ puanlarının katılımcıların ailesinde eski hükümlü birey olma durumuna göre t-testi sonuçları.....78
Tablo 4.64. PARİ puanlarının katılımcıların ailesinde eski hükümlü birey olma durumuna göre t-testi sonuçları.....78
Tablo 4.65. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunun başından üzücü olay geçme durumuna göre t-testi sonuçları.....80
Tablo 4.66. PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunun başından üzücü olay geçme durumuna göre t-testi sonuçları 81
Tablo 4.67. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.....83
Tablo 4.68. PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.....83
Tablo 4.69. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.....85
Tablo 4.70. PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.....86
Tablo 4.71. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna göre t-testi sonuçları.....87
Tablo 4.72. PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna göre t-testi sonuçları.....88
Tablo 4.73. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda parmak emme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.....90
Tablo 4.74. PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda parmak emme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.....91

Tablo 4.75. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda tik davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.....92
Tablo 4.76. PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda tik davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.....93
Tablo 4.78. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda tırnak yeme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.....95
Tablo 4.79. PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda tırnak yeme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.....95
Tablo 4.80. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.....97
Tablo 4.81. pari puanlarının katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.....98
Tablo 4.82. RUÖ puanlarının yaşa göre betimsel istatistikleri……..100
Tablo 4.83. RUÖ puanlarının yaşa göre anova sonuçları…….....100
Tablo 4.84. PARİ puanlarının yaşa göre betimsel istatistikleri……...……..100
Tablo 4.85. PARİ puanlarının yaşa göre anova sonuçları…….....101
Tablo 4.86. RUÖ puanlarının eğitim durumuna göre betimsel istatistikleri……..103
Tablo 4.87. RUÖ puanlarının eğitim durumuna göre anova sonuçları……..103
Tablo 4.88. PARİ puanlarının eğitim durumuna göre betimsel istatistikleri…...…..104
Tablo 4.89. PARİ puanlarının eğitim durumuna göre anova sonuçları…….105
Tablo 4.90. RUÖ puanlarının medeni duruma göre betimsel istatistikleri……...….108
Tablo 4.91. RUÖ puanlarının medeni duruma göre anova sonuçları…….108
Tablo 4.92. PARİ puanlarının medeni duruma göre betimsel istatistikleri……109
Tablo 4.93. PARİ puanlarının medeni duruma göre anova sonuçları……110
Tablo 4.94. RUÖ puanlarının çocuk sayısına göre betimsel istatistikleri……..112
Tablo 4.95. RUÖ puanlarının çocuk sayısına göre anova sonuçları……..113
Tablo 4.96. PARİ puanlarının çocuk sayısına göre betimsel istatistikleri…….113
Tablo 4.97. PARİ puanlarının çocuk sayısına göre anova sonuçları…….114
Tablo 4.98. RUÖ puanlarının eşlerinin yaşına göre betimsel istatistikleri…...……116
Tablo 4.99. RUÖ puanlarının eşlerinin yaşına göre anova sonuçları…….116
Tablo 4.100. PARİ puanlarının eşlerinin yaşına göre betimsel istatistikleri……..117
Tablo 4.101. PARİ puanlarının eşlerinin yaşına göre anova sonuçları……..118
Tablo 4.102. RUÖ puanlarının eşlerinin eğitim durumuna göre betimsel istatistikleri…….…….120

Tablo 4.103. RUÖ puanlarının eşlerinin eğitim durumuna göre anova sonuçları……..120
Tablo 4.104. PARİ puanlarının eşlerinin eğitim durumuna göre betimsel istatistikleri……..…121
Tablo 4.105. PARİ puanlarının eşlerinin eğitim durumuna göre anova sonuçları……..122
Tablo 4.106. RUÖ puanlarının hane gelirine göre betimsel istatistikleri……...125
Tablo 4.107. RUÖ puanlarının hane gelirine göre anova sonuçları……...125
Tablo 4.108. PARİ puanlarının hane gelirine göre betimsel istatistikleri……..126
Tablo 4.109. PARİ puanlarının hane gelirine göre anova sonuçları…….....127
Tablo 4.110. RUÖ puanlarının sosyal destek mekanizmasına göre betimsel istatistikleri…….....129
Tablo 4.111. RUÖ puanlarının sosyal destek mekanizmasına göre anova sonuçları……..129
Tablo 4.112. PARİ puanlarının sosyal destek mekanizmasına göre betimsel istatistikleri……..130
Tablo 4.113. PARİ puanlarının sosyal destek mekanizmasına göre anova sonuçları…….….131

1. GİRİŞ

Yoksulluk tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de ailelerin, bireylerin, engellilerin, kadınların ve çocukların yaşam kalitelerini olumsuz yönde etkileyen ve beraberinde sosyal sorun getiren önemli bir sosyal sorundur. İşsizlik, düşük eğitim seviyesi, kırsaldan kente göç, ekonomik yetersizlik, yaşlılık, engellilik gibi kavramlar yoksulluğa sebebiyet verebilmekte ve başta çocuklar olmak üzere tüm dezavantajlı grupların refah düzeylerini olumsuz yönde etkileyebilmektedir.

Bir sistem olarak aile çocuğun ekonomik, fiziksel, sosyal ve duygusal gereksinimlerini karşılamada en üst düzeyde sorumlu olan birimdir. Yoksulluk, yarattığı ekonomik ve duygusal sorunlarla aile yaşamını da olumsuz yönde etkilemektedir. Yoksulluk nedeniyle vasıfsız işlerde çalışan anne ve babalar çocuklarına daha çok şiddet uygulayabilmekte, yoksul aile ortamlarında yaşanan sıkıntılar kolaylıkla şiddete dönüşmekte, aile içi şiddet gören kadınların ruhsal sıkıntıları artmakta ve çocuklarına yönelik şiddet göstermektedir (1, 2). Babanın işsiz oluşunun getirmiş olduğu stres, diğer aile üyelerine karsı sert tutum ve davranışlar sergilemesine yol açabilmektedir. İstihdam dışında kalan babaların çocuklarını cezalandırma eğiliminin daha fazla olduğu ifade edilmektedir (3).

Yoksulluk; aile içi iletişimi ve anne baba tutumlarını etkilediği gibi çocukların gelişiminde de olumsuz sonuçlara neden olabilmektedir. Yoksul aile ortamlarında yetişen çocuklar sağlık ve eğitim gibi toplumsal kaynaklara ulaşmada güçlük çekmekte, bu güçlük çocukların toplum ile aralarındaki ilişkiyi zedelemekte, ilerleyen yaşlarında toplumsal dışlanma ile karsı karsıya bırakabilmektedir (4). Hatun ve diğerleri; yoksul çocuklarda saldırganlık, hiperaktivite, huzursuzluk, depresyon gibi ruhsal uyum bozukluklarının diğer çocuklara göre daha sık görüldüğünü belirtmektedir (1).

Yoksulluk ve yoksul aileler ile alakalı alanyazın incelendiğinde; genellikle yoksullukla mücadele yöntemleri, sosyal dışlanma, girişimcilik, bireylerin yoksullukla mücadele yöntemleri gibi konuların ağırlıkla ele alındığı görülmektedir. Yoksulluğun

çocuklar ve aileler üzerindeki etkileri hususunda yeteri kadar araştırmanın olmadığı görülmektedir.

Yoksulluğun çocukların ruhsal uyum durumları ile anne baba tutumları üzerinde risk faktörü olduğu göz önüne alınarak bu çalışmada, yoksul ailelerde anne baba tutumları ile çocuğun ruhsal uyum durumu arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda "Yoksul ailelerde anne baba tutumları ile çocuğun ruhsal uyum durumu arasında ilişki var mıdır?" sorusuna yanıt aranacaktır.

Araştırmanın alt amacı ise; katılımcıların anne baba tutumları ile çocukların ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini ortaya koymaktır. Bu alt amaç doğrultusunda şu sorulara yanıt aranacaktır:

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların yaş durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, eşlerinden ayrı yaşayan katılımcıların çocuklarının babaları ile ilişki durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların sahip olduğu çocuk sayısı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların eşlerinin yaş durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların eşlerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların eşlerinin çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların hane geliri durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların sosyal güvence durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların ikamet etme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların ailesinde tedavi göre kronik hastalığı olan bireyin varlığı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların ailesinde engelli kardeşin varlığı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların ailesinde engelli ebeveynin varlığı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı bireyin varlığı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların ailesinde madde bağımlısı bireyin varlığı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların ailesinde eski hükümlü bireyin varlığı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların sosyal destek mekanizması durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların çocuğunun başından etkisinde kaldığı bir olayın geçme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışının varlığı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların çocuğunda tik davranışının varlığı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların çocuğunda tırnak yeme davranışının varlığı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların çocuğunda parmak emme davranışının varlığı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma davranışının varlığı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışının varlığı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

- Yoksul ailelerde anne baba tutumları ve çocukların ruhsal uyum durumları, katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığının varlığı durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

2. GENEL BİLGİLER

2.1. Çocukta Ruhsal Uyum ve Uyumsuzluk

Ruhsal kavramı, bireyin zihin, duygu ve bütün davranışlarını barındıran ve soyutlayan bir kelimedir (5).

Ruh sağlığı kavramı; bireyin kendi becerilerinin farkında olduğu, stres ile baş edebildiği, verimli ve üretken çalışabildiği, topluma fayda sağlayabildiği tam bir iyilik hali olarak açıklanmaktadır (6). Yörükoğlu'na göre ruh sağlığı bireyin kendisiyle ve çevresiyle devamlı bir denge ve uyum içerisinde olma durumudur (7). Bir başka tanımda da benzer olarak ruh sağlığı; bireylerin hayatın her alanında karşılaştıkları stresle baş edebilmeleri ya da olaylara uyum sağlaması olarak ifade edilmiştir (8).

Uyum ise "bireyin çevresiyle içinde yaşadığı toplulukla arasındaki çatışma, sürtüşme ve kavgaların olumlu iç ve dış tepkilerle dengeye dönüşebilme yetisi" olarak tanımlanmıştır (9). Yavuzer, uyumu, bireyin sahip olduğu özelliklerinin benliğiyle çevre arasında dengeli ilişki kurabilmesi ve kurduğu ilişkiyi sürdürebilmesi olarak tanımlamaktadır (10).

Genel olarak yapılan ruh sağlığı tanımlamalarının çocuklar için de geçerli olduğu söylenebilir. Yalnız sürekli gelişen ve değişen çocuklar ele alındığında farklı ölçütler kullanmak gereklidir (7). Uyum sorunu yaşayan çocukların tanımlanmasında davranışın normal veya anormal davranış olarak tespit edilmesi gereklidir. Bunun için bazı ölçütlerin gerekliliğine vurgu yapmaktadır. Bu ölçütler; yaşa uygunluk, sapan davranışın yoğunluğu, süreklilik, cinsel rol beklentisi, kültürel faktörlerdir (10). Anna Freud da çocuklarda ruhsal belirtileri tek başına ele alarak değerlendirilmesinin uygun olmayacağını söylemekte ve bazı etkenlerin göz önünde tutularak ruhsal belirtilerin değerlendirilmesini ifade etmektedir. Çocuğun gelişim dönemi, belirtinin sıklığı, davranışın sürekliliği, eşlik eden diğer belirtilerin varlığı, dışa yansıtılmayan iç tedirginlikler, çocuğun geçmiş dönemlerde göstermiş olduğu uyum ve çocuğun nitelikleri değerlendirilmesi gereken nitelikler olarak açıklanmaktadır (11).

Aydoğmuş'a göre arkadaşlarıyla geçinebilen, oyunlara kimi zaman lider olarak kimi zaman da üye olarak katılabilen, okulunda yeteri seviyede başarı gösteren, sınav

kaygısı ile baş edebilen, karşılaştığı sorunlara karşı kendi kendine çözüm bulabilen, insanlarla iletişim kurarken zorlanmayan, toplumsal kuralları ve disiplinleri kabul edebilen, duygularını ifade ederken zorlanmayan, olası hallerde kendisini savunabilen, yenildiği zaman oyunlarda yenilgiyi kabul edebilen, yardımlaşmayı seven çocuk, ruhsal yönden uyumlu olarak tanımlanmıştır (12).

Gelişim dönemlerinin getirdiği doğal güçlüklere yakın çevrenin olumlu olmayan etkileri eklendiğinde, çocuklarda bunlara tepki olarak ortaya çıkan duygusal bozukluklar, uyum ve davranış bozuklukları olarak tanımlanmaktadır. Bunlar da parmak emme, tırnak yeme, alt ıslatma gibi alışkanlık bozukluklarından, anti sosyal davranışa kadar uzayabilir (10). Büyüyüp gelişen çocuk, yeni bilgiler, yetiler, alışkanlıklar ve davranışlar edinerek fiziksel ve sosyal çevreye adapte olmaya çalışır; adapte olurken de problemlerle karşılaşır. Bu problemler genellikle çocuklarda görülebilir ve farklı gelişim dönemlerine göre farklılık gösterebilir. Bunların çoğu anne babalarının desteği ile çözülebilecek niteliktedir (7). Ancak çocuk bu dönemde ebeveynlerinin yanlış tutumlarına maruz kalırsa veya sorunlarını çözerken engellerle karşılaşırsa, gelişim dönemi için olağan olan problem bir sonraki gelişim dönemine çözülmeden ertelenir (13). Bu durumda daha önce de bahsedilen davranışın gelişim dönemine uygunsuzluğu söz konusu olarak davranış normal kabul edilmez ve ruhsal uyum/davranış bozukluğu olarak tanımlanır (14).

2.2. Çocukta Ruhsal Uyum Bozukluklarının Nedenleri

Çocuklarda uyum ve davranış bozukluklarının nedenleri şu şekilde sıralamak mümkündür: Biyolojik ve fiziksel nedenler; beyin yapısı, genetik yapı, doğum öncesi ve sonrasındaki etmenler, zeka. Demografik nedenler; cinsiyet faktörü, yaş faktörü. Psiko-sosyal nedenler; sosyal koşullar, ailevi koşullar (15).

Gençtan, çocukta gelişim kusurlarına neden olan başlıca etmenleri gen değişimleri, kromozom bozuklukları, kalıtsal eğilim, doğuştan ve sonradan olma bedensel engeller, annesizlik, kusurlu ana-baba tutumları, çocukluk döneminde karşılaşılan yıkıcı olaylar ve yoksulluk gibi toplumsal etmenler olarak belirtmiştir (16).

2.3. Çocukta Ruhsal Uyum ve Davranış Bozukluklarının Belirtileri

Çocuklarda görülen uyum ve davranış bozuklukları her yaş ve gelişme basamağında gelip geçici olabilir. Ancak, herhangi bir gelişim aşamasında normal olan bir davranışın diğer gelişim basamağına uzayıp gitmesi ve çocukta yerleşmesi normal olarak nitelendirilmez ve davranış bozukluklarına neden olabilir. İleriki yaşlarda bu davranışlar çevreye ve topluma uyum bozukluğu halini alabilirken başka bir yaşta ya da çağda ortaya çıkarak ruhsal bir hastalık olduğuna işaret edebilir (17).

Yavuzer, bu sorunları alt ıslatma, dışkı kaçırma, parmak emme, tırnak yeme, tik, yalan söyleme ve çalma olarak sıralamıştır (10). Sargın ise; alt ıslatma, dışkı kaçırma, kekemelik, parmak emme, tırnak yeme, tik, inat, kaygı, kıskançlık, korku, öfke, saldırganlık, yalan söyleme, çalma, dikkat eksikliği, hiperaktivite bozukluğu, kaçma-firar, ateşle oynama, pika, uyku bozuklukları, yemek sorunu, otizm, çocukluk şizofrenisi ve çocukluk psikozlar ve çocukluk depresyonları olarak sıralamıştır (18).

Uyum ve davranış bozuklukları; zekâ gerilikleri ve öğrenme bozuklukları katılmadığı takdirde dört ana başlık altında toplanabilir:

Davranış bozuklukları: Uzun süreli hırçınlık, sinirlilik, geçimsizlik, kavgacılık, okuldan kaçma, çalma, sürekli başkaldırma gibi belirtilerdir. Genellikle çocuğun birtakım ruhsal ve bedensel nedenlerle iç çatışmalarını dışa aktarımı sonucunda oluşur.

Duygusal bozukluklar: Korkular, kuruntular, kekemelik, saplantılı düşünceler gibi çocuğun çevresinden çok kendisini tedirgin eden sorunları içermektedir.

Alışkanlık bozuklukları: Parmak emme, mastürbasyon, enürezis ve enkoprezis gibi alışkanlıkların düzensizliği ile ilgili belirtileri içermektedir.

Ağır ruhsal bozukluklar: İçe kapanıklık veya psikoz denen ve çocuğun uyumunu her alanda ve sürekli bozan ruhsal hastalıklar yer almaktadır (7).

2.3.1. Alışkanlık Bozuklukları

2.3.1.1. Boşaltım Bozuklukları

Çocukların normal gelişim basamaklarında idrar ve dışkı tutmayı öğrenmeleri de yer almaktadır. Bu becerinin kazanılması çocuğun gelişimi kadar zihinsel düzey, sosyokültürel durum, bebek ana-baba iletişimi, ailevi yatkınlık gibi etkenlerle de bağlantılıdır. Çocukları 3-4 yaşa kadar tuvalet eğitimi ile bu süreci tamamlamaktadırlar. Boşaltım bozuklukları; işeme (enürezis) ve dışkı kaçırma (enkoprezis) olarak iki başlık altında toplanabilir (19).

Enürezis; gündüz ya da gece istem dışı olarak kıyafetlerini veya yatağını ıslatma olarak tanımlanmaktadır. Çocukluk çağında en önemli ve en sık görülen uyum ve davranış bozukluğudur (20).

DSM-V Tanı Ölçütleri El Kitabı'na göre enürezis tanı kriterleri şu şekildedir:

- Yatağa ya da kıyafetlere, istemli veya istemsiz olarak, tekrarlayan şekilde idrar kaçırma,
- En az haftada iki kez ya da ardışık üç boyunca tekrar etmesi, ya da klinik olarak belirgin bir sıkıntıya, ya da sosyal ve akademik alanlarda işlevsellikte bozulmaya neden olması,
- En az 5 yaşında olunması,
- Alt ıslatma davranışının bir maddenin fizyolojik sonucu olarak ortaya çıkmaması (21).

Enürezisin ortaya çıkmasında bedensel, ruhsal ve sosyal nedenler yer alabilir (22). Ailevi yatkınlık, hormonlar, mesane yapısı ile ilgili sorunlar, nörolojik problemler, biyolojik etmenler, tuvalet eğitimi, aile düzeninde önemli değişiklikler yapan toplumsal olaylar sebep olabilir (23). Yörükoğlu enürezisi; yetersiz ve düzensiz tuvalet eğitimine, ailesel yatkınlığa, bedensel ve nörolojik rahatsızlıklara, çocuğun uyku derinliğine, kardeş kıskançlığına, korkuya ve örseleyici yaşantıya bağlamaktadır (7). Ailede ölüm, ayrılık, geçimsizlik, hastalık, okul başarısızlığı gibi olumsuz olayların karşılığı olarak çocuklarda görülen anksiyetenin enürezise sebep olabileceği ifade edilmektedir. Ayrıca aşırı koruyucu ya da hoşgörülü anne baba tutumunun

çocuklarda bebeksi eğilimin kalmasına, bunun da enürezise sebep olabileceği belirtilmektedir (24). Yavuzer, ise sosyo-ekonomik düzeyi düşük olan, aile içinde yeteri kadar duygusal etkileşim içerisinde olamayan, nörotik ve uyumsuz çocuklarda daha sık görüldüğünü ifade etmektedir (10).

Enkoprezis (dışkı kaçırma), çocuğun dışkısını tutma ve bırakma işlevini denetleyebileceği yaşa gelmesine rağmen istemli veya istemsiz olarak dışkısını uygun olmayan yerlere bırakma olarak tanımlanmaktadır (19). Yavuzer, organik bir neden olmaksızın çocuğun 3-4 yaşından itibaren dışkısını kontrol edemeyerek altını kirletmesi olarak ifade etmektedir (10).

Dışkı kaçırma, seyrek görülen, genellikler erkeklerde görülen, enüresizden daha ağır ruhsal uyumsuzluğa işaret eden durumdur. İki farklı durumu olan dışkı kaçırmanın ilk durumunda; yetersiz ve gevşek bir eğitim sebebiyle baştan beri dışkı tutma eğitimi kazanılmamıştır. İkinci durumda ise dışkılıma düzene girdikten sonra bozulmuştur (7).

DSM V'e göre dışkı kaçırma tanısı koyabilmek için dışkının 3 ay süre ile ayda en az 1 kez olmak üzere düzenli olarak uygunsuz yere yapılması gerekmektedir.

Enkoprezis'in nedenlerini psikososyal faktörler, çevresel faktörler, fizyolojik ve gelişimsel faktörler olarak sıralamak mümkündür (25). Ailesel yatkınlık, mesafeli ve cezalandırıcı baba, aile içi iletişim sorunları, aşırı denetim, uygun olmayan tuvalet eğitimi, aile içi şiddet, ailede süreğen rahatsızlıklar, ölüm, kardeş gelişi, okula başlama, istismar, aşırı titiz anne sebep olabilir. Ayrıca sfinkter yetersizliği, megakolon, hirschprung hastalıkları gibi gastrointestinal bozukluklar ve gelişim geriliği de nedenleri arasında olabilir (19).

2.3.1.2. Parmak Emme

Normal gelişim gösteren çocuklarda herhangi bir neden olmaksızın 3-4 yaşına kadar görülen bir olgudur. Bu olgunun hemen hemen her bebekte görülmesinin temel nedeni emme refleksinin doğuştan kazanılması ve anne rahminde öğrenmiş olmalarıdır. 1 yaş çocuklarının hemen yarısı parmaklarını emerken; 9. Aydan itibaren uyku ile parmak emme arasında yakın bir ilişki olduğu söylenebilir. Çocuğu bu

davranıştan vazgeçirmeye yönelik çabalar 3 yaşına kadar direnç ile karşılaşabilir. Genellikle 18. ayda sıklaşan davranışın 4 yaşına doğru kaybolması beklenir (10).

İleri yaşlarda görülen parmak emmenin anne sütü ile beslenmemiş çocuklarda görüldüğü, huzursuz aile ortamında yetişmiş olmaktan ve bebeklikte anne ilgisinden yoksun kalmaktan dolayı temel güven duygusunun gelişmemesinden kaynaklandığı ileri sürülmektedir. Ayrıca kıskançlık, korku, kaygı gibi duygusal sorunların da neden olduğu ifade edilmektedir (17).

2.3.1.3. Çocukluk Mastürbasyonu

Prepubretal dönemdeki çocukların genital bölgelerini uyarmaları ile birlikte terleme, kızarma, sık nefes alma gibi belirtiler gözlenmesi durumu çocukluk mastürbasyonu olarak tanımlanmıştır (18).

3-5 yaşlarından itibaren özellikle yıkanma esnasında cinsel organlarla temas çocuklarda uyarı ve haz nedeni olabilir. Tesadüfen öğrenilen bu duygulanma çocuk için doyum uğraşısı haline gelebilir (12). Çocukların ileri derecede yoksunluk yaşadığı kurumlarda aşırı mastürbasyon davranışları görülebilir (18). Mastürbasyon sadece ileri derecede yoksunluk yaşayan çocuklarda değil; ailesi yanında yeteri kadar doyurucu ilişkileri olan çocuklarda da görülebilir. Bu durumu yeni kardeşin doğuşu, ana babadan birinin evden uzaklaşması gibi nedenlerle ilişkide doyuruculuğun azalması tetikleyebilir. Ayrıca okul öncesi yaşlarda cinsel istismara uğrayan çocuklarda görüldüğü saptanmıştır (26).

2.3.1.4. Tırnak Yeme

Tırnak yeme alışkanlığı 3-4 yaşlarından önce genellikle görülmemekle birlikte nadiren 15 aylık gibi erken bir dönemde görülebilir (10). Tırnak yeme genellikle gergin ve aşırı heyecanlı çocuklarda görülmektedir (27).

Güvensizlik belirtisi olarak kabul edilen tırnak yeme alışkanlığına; ailede aşırı baskılı ve otoriter tutumun varlığı, çocuğun sürekli azarlanması ve eleştirilmesi, kıskançlık, yetersiz ilgi ve sevgi, sıkıntı ve gergin durumlara maruz kalma sebep

olabilir. Çocukların hemen hemen yarısında görülen bu alışkanlığın kazanılmasında, aile içinde tırnak yiyen bir modelin taklit edilmesi de sebep olabilir (10). Ayrıca çocuğun karşılaştığı ve çözemediği korku, kaygı ve endişeler, yalnızlık ve aşağılık duygusu, arkadaşlarının ilgisini kaybetme korkusu, aile içi huzursuzluk, kardeş kıskançlığı da başlıca sebepleri arasında sayılabilir (17).

2.3.2. Duygusal Bozukluklar

2.3.2.1. İnatçılık

Çocuk gelişiminin belli bir devresinde görülmesi gereken bir özellik olan inat; kişinin belli ve makul bir neden olmaksızın bir harekette ısrar etmesi, düşüncesini ve davranışını değiştirmeme hali olarak açıklanmaktadır. Çocuk kendi varlığını hissettiği zamanlarda, varlığını kabul ettirmek için çevreden gelen uyaranlara karşı direnme hali olup gelişimin doğal parçasıdır (18).

Çocuklarda 2,5 yaşında başlayan inatçılık 3-5 yaşlarında en üst düzeye ulaşır ve inat devresi olarak tanımlanır. Bu dönem çocuğun sinir sisteminin gelişmesinde bir ara evredir. Çocukluktan ön ergenliğe geçiş evresi olan 9-13 yaş arasında ikincil inatçılık evresi başlamaktadır. Bedensel ve ruhsal gelişimin hızlı olması çocuğun bu duruma ayak uyduramamasına, çevresindeki yetişkinlerin tutarsız davranışları ile birlikte inatçılığa sebep olabilmektedir. İnatçılığın birincil nedeni çocuğun kendisinin farkına varması ve bunu çevresine kabul ettirme çabasıdır. Ayrıca baskı karşıtı ve kontrol, çocuğun ihtiyaçlarının zamanında karşılanmaması, tuvalet eğitimi aşamasında baskılı tutumlar, tutarsız tutumlar, kardeş kıskançlığı diğer nedenleridir (28, 29).

2.3.2.2. Kaygı

Kaygı, kaynağı belli olmayan tehlikeli duruma veya çocuğun kendi kendisine çıkardığı bir şeye karşı gösterdiği tepkidir (30). Genellikle bireyin geçici ve belli bir duruma bağlı olarak yaşadığı kaygı geçici kaygı (durumluk kaygı) olarak açıklanırken sürekli huzursuz ve mutsuz olunan, çevreden ziyade bireyin kendisinden kaynaklanan, kendisinin tehdit edildiği sanılarak ortaya çıkan kaygıya ise sürekli kaygı denilmektedir. Sürekli kaygı; davranışların aksamasına, algılama ve dikkat

bozukluklarına, ders başarısında düşüşe, bireysel ilişkilerden kaçınma ve içe kapanmaya sebep olabilir (16, 31).

Köknel'e göre kaygının belirtileri önem sırasıyla ruhsal olandan bedensel olana şu şekilde sıralanmıştır: Endişe, gerginlik, güvensizlik, korku, panik, şaşkınlık, tedirginlik, ağız kuruluğu, baş ağrısı, baş dönmesi, çarpıntı, güçsüzlük, halsizlik, iştahsızlık, kas gerginliği, mide ve bağırsak yakınmaları, solunum sayısında artış, terleme, titreme ve uykusuzluk (32).

Kaygının nedenleri ise şu şekilde sıralanabilir; kardeş kıskançlığı, çevrede kaygılı insanların varlığı, anne babaların çelişen istekleri, haksız ceza, itici davranışlar, anne babanın çocuk üzerindeki yanlış eğitimi, kendine güvensizlik ve ben duygusunun sağlıksız oluşu (10, 16, 27, 33).

2.3.2.3. Kıskançlık

Kaybedilmek istenilmeyen bir kişinin ya da bir ilişkinin kaybedileceği ya da risk altında olduğu düşünülerek yaşanan karmaşık ruh halidir (34). Yaşamın en doğal ve evrensel duygusu olan kıskançlık yaşamın her alanında görülebileceği gibi çocuklarda biraz daha fazla yoğun yaşanabilmektedir (35). Kıskançlığın ortaya çıkmasında birçok duygu rol oynar. Bunlardan en etkili olanları öfke, kendine acıma ve üzüntü olduğu söylenmektedir (18).

Çocuklarda kıskançlık duygusu genellikle anne, baba ve kardeşe yönelik görülmektedir. Kıskançlığa bağlı olarak emekleme, bebeksi konuşma, biberonla beslenmeye dönme, altını ıslatma, tırnak yeme, parmak emme gibi davranışlar görülebilir. Ayrıca bazen kardeşe yönelik saldırganlık bazen de aşırı koruyu tutum görülebilir (36).

2.3.2.4. Korku

Korku, her canlıyı uyaran ve kendisini savunmasını sağlayan faydalı bir mekanizma olup görünen veya görünmeyen tehlikeler karşısında gösterilen en doğal tepkidir (7).

Korkular, yaşla orantılı olarak artmaktadır. Korkuyu oluşturan uyarıcıların ortak özellikleri ani bir şekilde gerçekleşmesi ve çocuğun oluşan yeni duruma uyum göstermemesidir. Korkunun oluşumu, çevresel faktörlere, uyarının biçimine, geçmiş yaşam deneyimlerine, fizyolojik ve psikolojik duruma göre şekillenir. Zekâ, cinsiyet, sosyoekonomik durum, sosyal ilişkiler, fizyolojik koşullar, kişilik yapısı çocuğun korkularını etkileyen faktörler arasında yer alır (10).

Bebeklikten başlayan korkular 2-3 yaşa gelindiğinde yüksek seslerden korkma, 3-4 yaşlarına gelindiğinde karanlık, dilenci, hırsız, ana babadan ayrılma korkuları; 4 yaşında köpekten, düşmekten, bir uzvun kesilerek kanamasından korkma; 6 yaşında hayalet, cadı ve hortlaktan korkma şeklinde yaşa bağlı olarak korkularda da artış görülür. Disiplin aracı olarak korkunun ebeveynler tarafından kullanılması, ebeveynlerinin aşırı korkaklığı ve ürkekliğinin çocuklar tarafından model alınması, aşırı koruyucu ve kollayıcı ebeveyn tutumu, annenin "beni üzersen hasta olurum" söylemleri, doğal afetler, kazalar, sağlık sorunları, okul ve gece kavramı korkuya sebebiyet veren nedenler arasında sıralanabilir (7).

2.3.2.5. Öfke

Çocukların eylemlerinin sürekli olarak engellenmesi sonrasında ortaya çıkan tepki olan öfke 2-3 yaş çocuklarda sıklıkla görülmektedir (36). Haklı olarak veya haksız olarak sürekli "hayır" denilen çocuklarda bağırma, tepinme, gibi hareketlerde bulunma davranışları görülebilir. Çocuğun sıkça bu tarz öfke nöbetleri geçirmesi kişilik gelişimini olumsuz etkileyebilir. Önüne geçilmesi amacıyla çocukların doğal hareketlerinin önüne geçilmemesi gerekmektedir (29).

Çocukların temel ihtiyaçlarının yeteri oranda ve düzenli olarak karşılanmaması, çocukların çevresinde öfke davranışı sergileyen bireylerin olması, yanlış anne-baba tutumları, çocukların isteklerinin yalnızca kendini yere atma, ağlama sonrasında gerçekleştirilmesi öfkeye sebep olan nedenler arasında sayılabilir (18).

2.3.2.6. Kekemelik

Uluslararası Hastalıklar Sınıflandırması-10'na göre kekemelik "söylemek istediğini bilmesine karşın, bir sesin istem dışı tekrarlanması veya kesilmesi sonucu, kişinin söylemek istediğini söylememesine neden olan konuşma ritmindeki bozukluklar" olarak ifade edilmektedir. Bu bozukluklar, genellikle heyecan veya gerilim anlarının, korkuların, utanma gibi daha özel duyguların belirtisi olabilir. 3-4 yaşlarında başlayıp 5-6 yaşlarında kendiliğinden geçmesi beklenir. Çocukların konuşma esnasında özellikle heyecanlıyken kelime dağarcığının da yeterli olmaması nedeniyle düşünceyle dilini birbiriyle karıştırmasından kaynaklanabilir. Ayrıca evdeki disiplin, iletişimde yaşadığı düş kırıklığı, sosyal ilişki kurmakta yaşadığı endişe çocuğu kekemeliğe götürebilir (10).

Sargın'a göre kekemeliğin nedenleri arasında genetik yatkınlık ve anne-babalarında obsesif kompulsif kişilik özelliklerinin getirdiği ağır disiplin ortamı yer almaktadır (18). Korkmaz ise; kekemelik ile kaygı arasındaki ilişkiye dikkat çekerek kaygının varlığının kekemeliğe araç olduğunu, çeşitli davranışların anksiyeteyi ve sonra da kekemeliği getirdiğini ifade etmektedir (37).

2.3.3. Davranış Bozuklukları

2.3.3.1. İzinsiz Eşya Alma

Çocuklarda çalma davranışının büyük bir bölümü, ailesinin çocuğa mülkiyet kavramını aşılamakta başarılı olamamasından kaynaklandığını ifade eder. Çocukta doğuştan mülkiyet kavramı olmaması nedeniyle 5 yaşına kadar çalma davranışı sorun teşkil etmez (10).

Yörükoğlu'na göre sürekli hale gelen çalma davranışı önemli bir ruhsal soruna işaret edebilir. Yaşına göre olgunlaşması geri kalmış çocuklarda çaldığı para ile aldıklarını dağıtarak kazanamadığı arkadaşlıkları kuruyor olabilir. Durmadan almaya alışan çocuklarda çekilmeyen sınırlar neticesinde çalma davranışı sürekli hale gelebilir. İlgi çekmek isteyen çocuklarda çalma davranışı araç olarak kullanılabilir.

Anababa yoksunluğunun getirdiği sevgisizlik de çalma davranışına iterek güvensizlik duygusunu bastırmak isteyen çocuklarda görülebilir (7).

2.3.3.2. Kaçma

Çeşitli psişik, sosyal ve organik nedenlerle evden izinsiz olarak ayrıldığı impulsif davranışlara kaçma denir (12). Yavuzer'e göre cezadan korkma, aile içi şiddet, istismar, ailevi sorunlar, anne babayı cezalandırma isteği, iyi vakit geçirmek kaçma davranışına neden olabilir. Evden kaçan çocuklar; arkadaşı olmayan, evde yeteri kadar ilgi görmeyen yalnız çocuklar olabilir (10).

2.3.3.3. Yalan Söyleme

Yalan; söz, jest ve yazı ile bir hatayı gizlemek ve/veya başkalarını aldatmak amacıyla gerçeğe uygun olmayan sosyal bir davranıştır. 3 yaş çocuğunun inanılmayacak öyküler uydurması ve kasıtlı olarak gerçeğe sadık kalmaması normal olarak kabul edilebilir. Bu tür yalanlar; doğal sevilme arzusu, arkadaşlarından geri kalmama isteği veya cezalandırılmada korkmanın bir sonucu olabilir. 5 yaşa kadar çocuğun yalan söylemesinden endişe etmeye gerek bulunmamaktadır (10, 38).

Yalan; sözde yalanlar, alışkanlık haline gelen yalan ve patolojik yalan olarak ayırmak mümkündür. Sözde yalan; çocukların 3-4 yaşında sık sık söylediği, gerçek anlamda yalan olmayan sahte ya da görünürde yalanlardır. Gerçek yalandan farklı olan bu yalanlara; eğitimsel yanlışlıklar, sosyal ve moral anlam verme, kınama, üzüntüye karşılama sebep olabilir. Sözde yalanlar, çocuk düşüncesinin kendiliğinden ve özgün ürünlerdir. Çocuğun gerçek ile gerçek olmayanı ayırt etmesine başladıktan sonra yalanın devam etmesi temelinde çevreyle olumsuz ilişkiler yatan alışkanlık haline gelen yalandır. Bu tür yalan, bencilce sonuçları elde etmek amacıyla bilerek başkalarını aldatmak olarak tanımlanır. Aşağılık duygusu, suçluluk duygusu, saldırganlık ve kıskançlık nedenleri arasındadır. Patolojik yalan ise duygulanım bozukluğunun bir belirtisi olarak görülür. Bu tür yalanlar, duygulanımda bir gerilemenin ifadesi veya üzücü, sıkıntı veren bir gerçeğin reddini içerebilir (10).

Kırkıncıoğlu'na göre; çocuğun ilgi ve sevgi ihtiyacının ebeveynleri tarafından karşılanmaması, çocuğun çevresindeki insanların kötü rol model olması, çocuklara hoş görülü davranılmaması, çocuğa yapabileceği kapasitesinin üzerinde sorumluluk yüklenilmesi, beklentiye girilmesi, çocuklar arasında karşılaştırma yapılması, çocuğa yeterli güven duygusunun verilmemesi çocuğu yalan söylemeye iten etmenlerdir (29).

2.3.3.5. Saldırganlık

Saldırgan çocuk, ruhsal sorunları nedeniyle yaşıtları ve çevresiyle uyumlu ilişki kuramayan, aşırı geçimsiz, gergin ve sürtüşmeli ilişkisi olan, kavgacı, kuralları sürekli çiğneyen, tepkileri ölçüsüz olan, öfkesine yenik düşen ve cezalardan uslanmayan çocuktur. Bu tanıma giren çocuklar genellikle ruhsal sorunlarını davranışlarına yansıtan çocuklardır. Ancak her çocuğu saldıran olarak tanımlayabilmek için bu davranış ve tutumların sürekli bir hal alması gerekmektedir. (7, 39). Saldırganlık fiziksel olabileceği gibi sözel de olabilir (40, 41).

Çocukluk döneminde boşanma, vefat gibi nedenlerle anne babadan uzak kalmanın da çocuklarda saldırgan davranışlara neden olabileceği belirtilmektedir (28). Dıştan gelen baskı ve kısıtlamalar, güvensizlik, doyumsuzluk ve sevildiğine inanmamak, sert ve hoşgörüsüz anne baba tutumu, gevşek disiplin, ailedeki tutarsız eğitim, ayartıcı çevre koşulları çocuklarda saldırganlığa neden olabilir. Çevresel nedenler, ailevi yaşantılar ve anne baba tutumları saldırgan davranışların kaynağı arasında ilk sırada yer alsa da beyin örselenmesine yol açan beyin zarı yangısı, doğum sırasındaki beyin örselenmeleri de saldırgan davranışlara sebep olabilir (7).

2.4. Anne-Baba Tutumu Kavramı

Aile çocukların yaşamındaki en önemli sosyalleşme kurumu olarak çocukların sosyal deneyimlerini edinmesine katkı sağlamaktadır. Çocuğun sosyal birey olmayı öğrendiği bu süreçte aile içi iletişim, aile üyelerinin davranışları, çocukların özdeşim kurarak aile üyelerini taklit etmesi ile birlikte çocukların davranış kalıpları gelişmekte ve kişiliği oluşmaktadır. Aile bireyleri ile olan ilişkiler, çocuğun tavırlarını, benimsediği tutum ve davranışların temelini oluşturur. Aile ayrıca çocuğa, aile ve toplumun bir parçası olduğu bilincini aşılar ve uyum biçimlerine temel oluşturur.

- Ailenin çocukların gelişiminde rol aldığı diğer yardımlar ise şu şekilde sıralanabilir:
- Dengeli bir birey olabilmesi için güven aşılar,
- Sosyal kabul görebilmesi için lazım olan ortamı hazırlar,
- Sosyalleşmeyi öğrenmesi için gerekli olan uygun davranış biçimlerine model oluşturur,
- Kabul edilmiş davranış biçimlerinin gelişimi için rehberlik eder,
- Uyum sağlarken karşılaştığı sorunlara çözümler sunar,
- Uyum için gerekli olan toplumsal alışkanlıkların kazanılmasına yardımcı olur,
- Çocuğun her alanda başarılı olabilmesi için yeteneklerini uyarır ve geliştirir (10).

Çocukların sosyal alandaki ilk deneyimlerine ebeveynleri rehberlik etmekte ve çocuğun ileriki yaşamında aile içindeki bireylerle, yaşıtlarla ve diğer insanlarla sağlıklı ve iyi ilişkiler kurabilmesi ve geliştirebilmesi anne babaların tutumları ile şekillenir. Anne baba tutumları ise temelde anne baba çocuk ilişkisine bağlıdır (10, 42).

Annenin kendisi ile olan ilişkisi, babanın kendisi ile olan ilişkisi ve anne babanın birbiriyle olan ilişkisi ailedeki en önemli üç ilişkidir. Ailenin yapıtaşı olan bu üç ilişki ailenin tümünü etkilemektedir (43). Ailenin temelini oluşturan bu ilişkiler ne kadar sağlıklı ise ailenin temelinin de sağlam olmasını ifade etmektedir. Sağlam temeller üzerine kurulu ailede de sağlıklı iletişimden bahsetmek mümkündür (44).

Aile üyelerinin iç dünyasının zengin ve hoşgörülü olduğu ailelerde Anne babaların çocukları ile iletişimleri yumuşak bir yapıya sahiptir. Çocukların aile içerisinde mutlu olarak yetişmesi için kendilerini değerli hissetmeleri gerekmekte; aile bireyleri birbiriyle yakın ilişkiler kurabilmeli, çocuklar ebeveynlerine güvenerek karşılaştıkları güçlükler karşısında sorumluluk alabilmeli ve üstesinden gelmek için çözüm yolları arayabilmelidir. Çocuklara bunları sağlayan aile ortamı huzurlu ve sağlıklı bir yaşamın temellerinin atıldığı yerdir. İhtiyaçları yerine getirilen çocuklar mutlu ve sağlıklı; yerine getirilmeyen çocuklar ise sağlıksız olarak yetişmektedir (45).

Sağlıklı ve işlevsel anne baba tutumları, aile üyelerinin barışık, huzurlu, dengeli ve birbirlerine karşı sevgi ve saygı duymaları ile bağlantılı olmaktadır. Bu ortamı; anne babanın çocukluk deneyimleri, mutsuz ebeveyn ilişkisi, sosyo ekonomik düzeyin düşüklüğü, genç yaşta çocuk sahibi olma gibi durumlar olumsuz etkileyebilmektedir (44).

Turan'a göre annenin çocuk ile olan ilişkisinin kalitesi; çocukların sosyalleşmesinde, oto kontrollerini geliştirmesinde ve anne baba davranışlarının çocuk tarafından içselleştirilmesinde rol oynamaktadır (46).

Çocuk yetiştirme hususunda her anne babanın belli bir anlayışı bulunmaktadır. Ebeveynlerin aynı çocuk üzerindeki tutumları bile farklılık gösterebilmektedir. Her bir tutum çocuğun başka bir özellikle kazanmasına neden olabileceği gibi tutumların kendi içinde farklılığı çeşitlik kişilik özelliklerinde çocukların yetişmesine sebebiyet verebilir. Yeterli ve uygun olmayan ilk anne baba çocuk ilişkilerinin çocuklarda uyum bozukluğuna sebebiyet verdiği düşünülmektedir. Anne baba sevgisinden yoksun yetişen çocuklar, gösterdiği sevgi açlığı ile birlikte birtakım davranış ve uyum bozuklukları yaşayabilirler (10).

Senemoğlu'da anne babanın çocuk yetiştirme tutumlarının çocukların fiziksel, psikososyal, dil, cinsel, bilişsel gelişimlerini önemli ölçüde etkilediğini ifade etmektedir (47).

2.5. Anne-Baba Tutumlarına İlişkin Sınıflandırmalar

Baumrind, anne baba tutumlarına ilişkin okul öncesi çocukların ev ortamlarında yaptığı gözlem ve çalışmalar sonucunda; ebeveyn kontrolü, anne-baba-çocuk ilişkisinde açıklık, olgunluk beklentisi ve bakım olmak üzere dört boyut belirlemiştir. Bu boyutlardan *ebeveyn kontrolü*; anne babaların koydukları kurallar üzerindeki kontrol, denetim ve kurallara uyma beklentileridir. Anne babaların farklılaşan beklentileri her ailede farklılık göstermesinden dolayı aşırı kontrol veya kontrolün olmadığı yapılar söz konusu olabilir. *İkinci boyut olan ilişkide açıklık*; aile içerisinde çocukların düşüncelerinin ne kadar önemsendiği, alınan kararlarda çocukların düşüncelerine ne derecede yer verildiği ve bu hususta çocukların ne kadar

özendirildiğini ifade etmektedir. Bu boyutun bir diğer özelliği ise anne babalar çocuklar için getirdiği sınırların nedenlerini ne derecede çocukları açıkladığıdır. *Üçüncü boyut olan olgunluk beklentisi;* çocukların içerisinde bulundukları gelişim özellikleri, kişilik özellikleri, yetenek ve becerilerine göre anne babaların oluşturdukları beklentiler; bu bağlamda çocukların başarılı olması için biopsikososyal olarak desteklenmesi ve teşvik edilmesidir. *Dördüncü boyut olan bakım boyutu ise;* anne baba çocuk ilişkisinde çocuğa karşı gösterilen ilginin, yakınlığın ve sevginin ve bakımlarında üstlendikleri davranışların düzeyi ile ilgilidir. Bu dört boyut esas alınarak demokratik anne baba tutumu, otoriter anne baba tutumu ve izin verici anne baba tutumu olmak üzere üç temel anne baba tutumu ortaya konulmuştur. Demokratik anne baba tutumunda dört boyutta yüksek olarak görülmekte; otoriter anne baba tutumunda kontrol ve olgunluk beklentisi yüksek, diğer iki boyut düşük görülmekte; izin verici anne baba tutumunda ise açık iletişim ve bakım boyutları yüksek iken diğer boyutlar düşük görülmektedir (48).

Maccoby ve Martin; anne baba tutumunda duyarlılık ve talepkârlık boyutuna dikkat çekmektedir. *Duyarlılık boyutunda;* çocuğunun bireyselliğini ne kadar kabul edildiği üzerinde durur. Anne babaların beklentileri çocuğun gelişim özelliklerine, beceri ve yeteneklerine uygundur. *Talepkârlık* boyutunda ise; anne babanın sosyalleştirme çabaları yer almaktadır. Bu iki boyut esas alınarak dört farklı anne baba tutumundan bahsetmek mümkündür: Demokratik, otoriter, müsamahakâr izin verici ve ihmalkâr izin verici (49).

Kuzgun; "demokratik, koruyucu/istekçi ve otoriter" olarak anne baba tutumlarını tanımlamıştır (50). Filiz ve Yaprak; "demokratik, otoriter, koruyucu ve ilgisiz" olarak ifade etmiştir (51). Yavuzer ise anne baba tutumlarını; aşırı koruma, hoşgörü sahibi olma, aşırı hoşgörü ve düşkünlük, reddetme, kabul etme, baskı altında bulundurma, çocuğa boyun eğme ve çocuk ayırma olarak sınıflandırmıştır (10).

2.6. Anne-Baba Tutumunu Etkileyen Faktörler

2.6.1. Çocuğun Yaşı, Doğum Sırası ve Çocuk Sayısı

Anne babaların tutumlarını çocuklarının yaşı ve doğum sırası etkileyebilmektedir. Anne babaların çocuklarının büyümesi ile daha olgun davranmalarının beklemesi, küçük kardeşlerine örnek olması beklentisi ile birlikte daha fazla ceza verme eğilimi gösterebilirler (52). Çocuğun doğum sırası ailedeki konumunun belirleyici olmakla birlikte ebeveynlerin çocuklarının doğum sırasına göre tutumların değişmekte, ilk doğan çocuk ile son doğan çocuk arasında farklı tutum içerisinde oldukları, son doğan çocuklarının yaramazlıklarını daha hoşgörüyle karşıladıkları, son çocuğu kardeşlerine göre koruyucu ve düşkünlük içerisinde büyüttükleri söylenebilir (7, 53, 54). Özellikle üç ve daha fazla çocuk sahibi olma durumunun anne babaların tutumunu etkilemekte ve otoriter tutum sergiledikleri görülmektedir (55).

2.6.2. Çocuğun Cinsiyeti

Anne babanın cinsiyet beklentisi ve beklentinin karşılanmaması durumunda reddedici tutum gelişebilir, bazı toplumlarda kız çocukları daha koruyucu tutum ile fazla itaat edici yetiştirilirken erkek çocuklar daha fazla değer görerek yetiştirilebilir. Toplum tarafından erkek ve kadına biçilen roller burada önemli bir etmen olarak belirleyici olmaktadır (13, 28, 52).

2.6.3. Anne Babanın Eğitim Düzeyi

Eğitim düzeyi yüksek olan ebeveynlerin eğitim seviyesi düşük olan ebeveynlere göre daha demokratik tutum sergilediği, daha destekleyici ve çocuk merkezli bir tutum sergilediği belirtilmektedir. Anne babaların çocuklarını kendilerinin yetiştiği şekilde yetiştirmek istemesi, çocuk yetiştirme noktasında yeterince bilgi sahibi olmamaları olumsuz etkileyebilmektedir (56, 57, 58). Anne babaların çocukları ile alakalı hedefleri eğitim durumlarına göre şekillenmekte; bunun sonucunda da anne babalarının çocuklarını büyütürken gösterdikleri tutumları da şekillendirmektedir (59).

2.6.4. Ebeveynler Arası İlişki

Sağlıklı ilişkisi olan anne babalar çocuklarına karşı destekleyici ve kabul edici tutum sergilerken; mutsuz ilişkisi olan anne babalar ise çocuklarına karşı baskıcı, reddedici, aşırı koruyucu ya da ilgisiz tutum sergilemektedir (60).

2.6.5. Anne Babanın Ekonomik Durumu

Literatür araştırmalarında gelir düzeyi yüksek olan ailelerin otoriteye daha az önem verdikleri, bağımsızlık, eşitlik, merak ve problem çözebilme konularını daha çok vurgulamaktadırlar. Bu aileler çocuklarıyla konuşarak daha çok vakit geçirirler ve çocukların kişiliklerine saygılıdırlar (60). Gelir düzeyi yüksek aileler gerektiğinde uzman kişilerden destek alarak çocuklarına olan davranışlarını olumlu hale getirerek tutumlarını değiştirebilirler (28). Yüksek gelir durumuna sahip aileler çocuklarına daha şefkatli davranırlar ve çocuklarına yaşamlarına dâhil ederler. Ekonomik durumu düşük aileler ise çocuklarını kontrol edici tutum sergilemektedirler (58, 61).

2.7. Anne-Baba Tutumları

2.7.1. Aşırı Hoşgörülü (İzin Verici) Anne Baba Tutumu

Aşırı izin verici anne babalar fazla toleranslı, kontrol etmeyen, talepte bulunmayan, ebeveyn olarak pasif olan, kuralları belirlemeyen, çocukların davranışlarına rehberlik etmeyen, hoşgörülü olmak ile boş verme davranışlarını karıştıran ebeveynlerdir (7, 62, 63).

Çocuğun özgüveni için gerekli anne babanın hoşgörüsü normal düzeylerde kalmadığı zaman çocuğun tavır ve davranışlarında olumsuzluklara neden olabilir. Aşırı hoşgörü ve her şeye izin veren anne babalar çocuklarının bencil duygular yaşamasına sebep olabilir (10). Çocuklarda ebeveynlerine ve çevresine hükmetme davranışı, anne babalarına saygı azlığı, sorumluluktan kaçan ve ben merkezli kişilik gelişebilir (64). Çocukların her isteğinin karşılanması sonucu oluşan doyumsuzluk çocuğun sosyal doyuma ulaşmasını engelleyerek kurallara uymakta güçlük ve okul uyumsuzluğunu beraberinde getirebilir (65). Bu çocuklar üretken yapıda olmasına

karşın kurallara uymayan, talepkâr ve anti sosyal kişilik özellikleri gösterebilirler (66, 67). Bu bireyler gençlik dönemlerinde de sağlıklı akran ilişkileri göstermekte zorlanabilirler (62).

2.7.2. Baskıcı (Otoriter) Anne Baba Tutumu

Otoriter tutum, çocuklarda güven problemine sebebiyet veren katı bir disipline sahip anne baba tutumudur (10). Bu tutuma sahip anne babalar çocuklarının sosyal, bilişsel ve duygusal gelişimlerini önemsemezler (69). Bu tutumu sergileyen ebeveynler çocuk üzerinde aşırı baskı ve kontrol kurarak çocuklarından kapasitelerinin üzerinde beklenti içerisinde olmaktadır (70, 71). Tamamen anne baba merkezli olan bu tutum çocuklardan sert kurallara tam itaat beklemektedir (72). Çocuğun duygularının bastırılarak evdeki kurallara uyması beklenmekte bu süreçte anne baba çocuk ilişkileri gergin olmakta ve ceza yöntemi ön planda tutulmaktadır (7, 13, 69, 73). Bu ailelerde sevgi, çocukların anne babalarının beklentilerine cevap vermesi halinde pekiştireç olarak kullanılabilmektedir. Anne babaların beklentilerinin genelde toplumsal norm ve davranışlara paralel olması onların kendilerini toplumsal otoritenin temsilcileri olarak gördüğünü ifade etmektedir (50). Çocuklardan toplumsal normal ve davranışlara uymasını bekleyen bu aileler çocuklarına karşı sevmesine rağmen sevgisini göstermeyen, soğuk ve hoşgörüsüz olabilirler (7, 74).

Otoriter tutum ile çocuğun; bağımsızlığının engellenmesine, güven duygusunun zedelenmesine, pasif bir kişilik geliştirerek saldırgan davranışlar göstermesine sebep verilebilir. Bunlar da hem çocuğun başkalarıyla sağlıksız ilişkiler kurmasına hem de sosyal çevresine uyum noktasında çeşitli sorunlarla karşılaşmasına neden olabilir (28). Ebeveynlerinin baskıcı tutumuna maruz kalan çocuklar sessiz, sakin, dürüst ve dikkatli olmalarına rağmen çekingen, küskün, silik, boyun eğici ve aşırı hassas olabilirler (75). Aşırı baskı, suçlama ve disiplin sonucunda kendilerini engellenmiş, yetersiz ve şaşkın hissedebilmektedir. Çocukta gelişen bu olumsuzluklar ise özellikle ergenlik döneminde kendini suçlama ve suça yönelim görülebilmektedir (76). Aile içerisinde düşüncelerine önem verilmeyen doğruları inkâr edilen çocuklar kendi duygu ve düşüncelerine güvenemeyerek dıştan denetimli kişilik özelliğine sahip olabilirler (7, 45). Bu tutuma sahip aile ortamında yetişen çocuklar; güvensiz, kaygılı, desteğe ihtiyaç duyan, duygularını ifade etmekte zorlanan kişiliğe sahip olabilir (77).

2.7.3. Demokratik Anne Baba Tutumu

Çocuğun istek ve taleplerine saygı duyma onu olduğu gibi kabul etme temeline dayanmaktadır (78). Demokratik tutumda ebeveynler tarafından belirlenen; toplumsal yaşama alışılması, günlük yaşam alışkanlıklarının kazandırılması ve sağlıklı kişilik yapılarının oluşturulmasında uyulması gereken kurallara anne babalarının desteği ile uyumunun sağlanması önemli olan hususlarıdır (79). Çocuğa gösterilen koşulsuz kabul, saygı ve sevgi veren çocuğun kendisi hakkında bir takım kararlar almasını destekleyen, çocuğun fikirlerine önem verilen, tutarlı ve güven veren anne baba tutumu olarak kabul edilmektedir (69).

Anne babanın çocuğa demokratik tutumla yaklaşması, çocuğun sağlıklı kişilik yapısına kavuşmasında ve olumlu sosyal ilişkiler kurmasına yardımcı olmaktadır (80). Bu tutumu benimseyen aileler çocuklarını denetlerken aynı zamanda çocuklarının ihtiyaçlarının karşılanması için gerekli olan ortamı hazırlar, anne babaların davranışları tutarlı ve kararlıdır. Anne babaların belirlediği sınırlar içerisinde özgür olan çocuklar sorumluluk duygularını geliştirecek ortamı bulurlar (81).

Her isteğin kabul olmadığı bu tutumda çocuğun ihtiyacı olan kabul edilerek ve onaylanarak çocuğun büyümesi ve gelişmesi olumlu olarak desteklenir. Aile içerisinde çocuğun da yeri olmakta ve her aile bireyinin istek ve ihtiyaçları dengeli bir şekilde karşılanmaktadır. Bu sayede; evde ve toplumda kabul gören davranışların sınırları belirginleşmekte, aile üyeleriyle açık ve tutarlı iletişim oluşmaktadır (72).

Demokratik ailelerde kurallar ve sınırlar ortak fikirler doğrultusunda belirlenmekte ve belirlenen bu kurallar esnemeye açık kurallardır. Çocuğun duygu ve düşüncelerine sınır konulmadan desteklenmektedir. Çocuğun söz hakkı bulunmakta, disiplin baskı aracı uygulanmamakta, ebeveynler çocuğa arkadaş gibi yaklaşmakta, çocuklar anne babalarının devamı olarak görülmemekte ve çocuğa saygı duyulmaktadır. Çocuk her alanda desteklenmekte ve çocuğa değer verilmekte; çocuk da aile üyelerinin kendisine değer verdiğini bilmektedir (74, 82).

Demokratik anne baba tutumu ile büyüyen çocuklar; girişimci, özgüvenli, kararlarını kendi alabilen, sorumluluk sahibi, yaratıcı, benlik saygısı yüksek, başarılı, sosyal ilişkileri güçlü ve çevresi tarafından kabul gören, bireyler olmaktadır (72, 82).

2.7.4. İlgisiz (Kaygısız) Anne Baba Tutumu

İlgisiz anne baba tutumunda kontrol ve kabul/ilgi yok denecek azdır. Çocuklarına karşı kayıtsız olan ebeveynler karar alma durumlarında çocuklarının kararlarını nadiren alırlar ve kendi yaşamları odak noktası olup ebeveynlik sorumlulukları zayıftır. Bu ebeveynler sosyal koşullar etrafında bunalmış ya da bencil olabilirler (62).

İlgisiz anne baba tutumunda ebeveynler çocukları ile mesafeli ilişki kurmakta, çocuğunu kendilerinden uzak tutmakta ve çocuğunun kendi işini engelleyebileceği düşüncesiyle zaman ayırmamaktadır. Çocuğun duygusal ve sosyal gelişimi önemsenmemekte ortaya konulan tutum ve davranış ile çocuk ihmal edilmektedir (84). Anne, baba, çocuk bağının zayıf olduğu bu tutum, çocuğun duygusal istismarına neden olabilir (85).

İlgisiz anne baba tutumunun olduğu aile ortamında yetişen çocukların fiziksel, zihinsel, duygusal ve sosyal gelişimleri yeterince gelişmediği için problemli bağımlılık davranışı gösterebilirler (86). Temel gereksinimleri karşılanmayan bu çocuklar; toplum tarafından kabul görmeyebilir, agresif davranışlar gösterebileceği pasif, içe kapanık, hakkını savunamayan kişilik yapısına sahip bireyler olabilir (68).

2.7.5. Aşırı Koruyucu Anne Baba Tutumu

Aşırı koruyucu anne baba tutumunda anne babalar çocuklarına çok fazla önem vermekte ve kontrol sıklığı yüksektir. Bu tutumu benimseyen anne babaların çocukları kendi başlarına çoğu şeyi yapmaları engellendiği için bağımlı ve güvensiz kişilik geliştirebilirler (85). Özellikle annelerin çocuklarına karşı gösterdikleri bu tutumun sebepleri arasında; annenin ilk çocuğunun vefat etmesi, evlendikten uzun süre sonra çocuk sahibi olması, hamileliğin riskli geçmesi, annenin ilgisiz ve sevgiden yoksun

ortamda yetişmesi, karı koca arasında yeterince sosyal hayatın olmaması yer alabilmektedir (53, 80).

Çocuğun karşı karşıya kaldığı her zorluğun anne babalar tarafından üstlenilmesi sürekli başkalarının yardıma ihtiyacı olan kendisine güvenmeyen bireyleri beraberinde getirir (45). Bu bireyler ayrıca sorumluluk almaktan açan, dıştan denetimli, duygusal, alıngan olabilirler. Ayrıca ev ortamında her istediği yapılan bu çocuklar aynı durumu sosyal çevrelerinden de beklenti içerisinde girerek sosyal açıdan uyumsuz çocuk olabilirler (68, 87). Çocuğun kişilik gelişimini olumsuz etkileyen bu tutum çocukların talep kâr, korkak, hemen mutsuz olan, huzursuz ve inatçı yapıya sahip olmasına neden olabilir (88).

2.7.6. Reddedici Anne Baba Tutumu

Reddetme, çocuğun ihtiyacı olan tüm gereksinimlerini karşılamayı ihmal etme olarak tanımlanabilir. Bu ortamda yetişen çocuk yardım duygusundan uzak, sinirli, duygusal kırgınlıkları olan, kendinden küçük ve zayıflara saldırgan davranışlara sahip birey olabilir. Bu durum annenin çocuğunun dünyaya geldikten sonra özgürlüğünün sona erdiğini düşünmesinden veya annenin babanın çocuğuna olan ilgisini kıskanmasından kaynaklanabilir (85).

Sevgiye ve anne babaya en çok muhtaç oldukları dönemde reddedilen çocuklar ruhsal açıdan zedelenebilmektedir. Bu tür ortamda yetişen çocuklarda psikolojik bozukluklar, intihara eğilim ve özgüven yoksunluğu görülebilmektedir (89).

2.7.7. Tutarsız Anne Baba Tutumu

Anne babalar çocuğuna yönelik bazen aşırı hoşgörülü tutum sergilerken bazen de aşırı baskıcı tutum sergileyebilirler, bu durumu çocuklarda kestirilemeyen disiplin algısına sebebiyet verebilir. Ebeveynlerden birinin hoşgörülü davrandığı duruma diğerinin sert tepki vermesi de görülebilir (84). Buradaki tutarsız ve dengesizlik anne babanın görüş ayrılıkları, değişken davranış biçimleri, anne babanın çocuğunda yanında birbirlerini eleştirmeleri, ebeveynlerden birinin çocuğu kayırmasından kaynaklanabilir (85).

Hangi davranışın nerede yapılıp yapılmayacağını kestiremeyen çocuk tutumunu, ebeveynlerinin keyifli veya öfkeli durumlarına göre şekillendirebilir. Bu tutarsız tutum ebeveynlerin birbirlerine karşı ceza ve eğitim anlayışlarının çatışmasından da çıkabilir. Bu tutum ortamında büyüyen çocuklar kararsız, güvensiz, şüpheci, iç çatışmaları olan, tutarsız kişilik yapısına sahip birey olabilirler (85).

2.8. Konu İle İlgili Yapılan Araştırmalar

Yılmazer (89); 1006 ortaokul öğrencisinin katılımı ile yaptığı araştırmada öğrencilerin algıladıkları anne baba tutumlarının özerkliklerinin gelişimine olan etkisini incelemiştir. Araştırma sonucunda çocukların cinsiyeti, doğum sırası, çocuk sayısı, ebeveynlerinin eğitim düzeyi ve ailenin ekonomik seviyesine göre anne baba tutumları ile çocuklarının özerklik durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna varmıştır.

Özyürek ve Tezel (90), 5-6 yaş grubunda çocuğu olan anne babaların tutumlarını inceledikleri araştırmada; anne-babanın eğitim durumu, mesleği, çocuğun doğum sırası, kardeş sayısı ile anne baba tutumları arasında ilişki olduğu sonucuna varmıştır.

Sarı (91) , ana sınıfına devam eden çocukların annelerinin çocuk yetiştirme tutumlarının, çocuğun sosyal uyum ve becerilerinin etkisini incelediği araştırmada "Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği" ve "Sosyal Uyum Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen sonuçlarda ölçekleri alt boyutları ile yaş grubuna, kardeş sayısına, anne-babanın eğitim durumuna, anne babanın yaşına, anne babanın mesleğine göre ve iki ölçek puanları arasında anlamlı ilişki tespit edilmiştir.

Işıl (92), anasınıfına devam çocukların sosyal uyum ve beceri ölçeğinin uyarlanması ve uygulanması konulu çalışmasında sosyal uyum ve beceri ölçeğinden elde edilen puanlarda sosyo-ekonomik düzeyin artması ile sosyal yeteneklerin de yükseleceği sonucuna varmıştır.

Hatunoğlu (93) araştırmasında anne baba tutumlarının çocuklardaki saldırganlık düzeyi ilişkisini incelemiş ve otoriter tutuma sahip ebeveynlerin

çocuklarının demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocuklarına göre daha çok saldırganlık eğilimi gösterdikleri; alt ve orta sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarına göre daha çok saldırganlık eğilimi gösterdikleri tespit edilmiştir.

Dursun (94) yaptığı araştırmada anne babaların eğitim düzeyi yükseldikçe aşırı kontrol, sıkı disiplin tutumlarının ve aile içi geçimsizliğin azaldığını; çalışmayan ana babaların çalışanlara nazaran daha koruyucu ve disiplinli olduğunu; sosyo-ekonomik düzeyleri düşük olanların daha olumsuz tutuma sahip oldukları ve aile içi geçimsizliğin yüksek olduğunu saptamıştır.

Orta sosyoekonomik düzeydeki ailelerin çocuklarının düşük sosyoekonomik ailelerden gelen çocuklara göre daha hareketli ve daha fazla davranış sorunları olduğu belirlenmiştir (95).

Şendoğdu (96) araştırmasında çocukların anne baba tutumlarını algılayışı ile anne babanın yaşı, mesleği, eğitim durumu, çocuk sayısı gibi sosyo-demografik değişkenlerin etkili olduğu; anne babanın eğitim seviyesinin yükseldikçe olumlu anne baba tutumlarının görüldüğü sonucuna ulaşmıştır.

Dervişoğlu (97) 6 yaş grubundan 200 çocuk ile yaptığı araştırmada ailenin gelir seviyesi arttıkça sosyal yeteneklerin de arttığı ve davranış problemlerinin ters orantılı olarak azaldığını tespit etmiştir.

Kordi ve Baharudin (98) anne baba tutumlarının çocukların akademik başarısı üzerindeki etkisi ile alakalı yaptığı araştırmada anne babalarında demokratik tutum algılayan çocukların akademik başarısının yüksek olduğu ve anne baba tutumları ile akademik başarı arasında anlamlı bir ilişkinin varlığı saptanmıştır.

Weber, ana baba tutumlarının çocukların davranışları üzerindeki etkisini incelediği araştırmasında demokratik tutum sergileyen anne babaların çocuklarının umutsuzluk puanlarının ilgisiz tutum sergileyen anne babaların çocuklarının umutsuzluk puanlarına göre daha düşük olduğu sonucuna ulaşmıştır (99).

Günalp (77), farklı anne baba tutumlarının 5-6 yaş çocukların özgüven duygularının gelişimine olan etkisini tespit etmek amacıyla yaptığı araştırma sonucunda demokratik tutumun özgüven duygusu ile arasında anlamlı ve pozitif ilişki olduğu belirlenmiştir. Diğer tutumlar ile özgüven duygusu arasında ise anlamlı ve negatif yönde bir ilişki saptanmıştır.

Cenk (100) 1136 ergen üzerinde yaptığı araştırma ile; ailelerini demokratik tutum algılayanların ilgisiz ve otoriter olarak algılayanlara göre iyimserlik düzeylerinin daha yüksek olduğunu tespit etmiştir.

Sağlam'ın (101) ergenler üzerinde yapmış olduğu çalışmada, ebeveynlerini demokratik olarak algılayanların anne baba iletişimleri ve sosyal destek oranları ebeveynlerini otoriter olarak algılayanlara göre daha olumlu olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Milevsky, Schlechter ve Netter (102), ebeveyn tutumlarının ergenlerin uyumundaki etkilerini incelediği araştırmada; demokratik tutum sergileyen anne babaların çocuklarının yüksek benlik algısı, düşük depresyon ve yüksek yaşam memnuniyeti ile ilişkili olduğu saptanmıştır.

Özen, öğrencilerle yaptığı çalışmasında algılanan çocuk yetiştirme stili ile akran zorbalığına maruz kalma arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Elde ettiği bulgular sonucunda algılanan çocuk yetiştirme stili ile akran zorbalığı arasında anlamlı ilişki tespit etmiştir (103).

Tura (104); 550 öğrenci üzerinde yaptığı araştırmada, akran zorbalığına daha fazla maruz kalan çocukların ebeveynlerini otoriter olarak algıladığını tespit etmiştir.

Fırat (105) suça sürüklenen çocuklar ile yaptığı araştırmada otoriter ve koruyucu anne baba tutumuna sahip çocuklarda demokratik tutuma sahip çocuklara göre öğrenilmiş çaresizlik düzeylerinin yüksek olduğu sonucuna varmıştır.

Petit ve Dodge (106) yaptığı araştırmada okul öncesi çocuklarda düşmanca tavırların ve problem çözme stillerinin annelerinin sert tutumları ile ilişkili olduğu tespit edilmiştir.

Suchman, Rounsaville, Decoste ve Luthar (107) ebeveyn kontrolü ve ebeveyn ilgisinin çocukların uyumu üzerindeki etkisini belirlemek üzere yaptıkları çalışmada; ebeveyn kontrolünün çocukların davranışsal uyumuyla daha güçlü ilişkisinin olduğu ve ebeveyn ilgisinin ise çocukların psikolojik uyumlarıyla daha güçlü ilişkisi olduğunu saptamıştır.

Synder, Stoolmiller, Wilson ve Yamamoto, anne baba çocuk ilişkilerini incelediği araştırmasında anne babaların sergilediği duyarsız ve olumsuz tutum ile çocukların antisosyal davranışları arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur (108).

Livanage, Prince ve Scott (109) araştırmasında anne çocuk ilişkisinin zayıf olduğu çocuklarda davranış problemlerinin görüldüğü sonucuna varmıştır.

Demirkaya ve Abalı (110) yapmış oldukları araştırmada çocuklarda görülen içe yönelim davranış sorunlarının geçimsizlik ve aşırı koruyuculuk ile ilişkili olduğu dışa yönelim davranış sorunlarının ise geçimsizlik ve sıkı disiplin ile bağlantılı olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Tabak (111) ilköğretim öğrencileri üzerinde yaptığı araştırmada anne babalarının aşırı koruyucu tutum sergilediği çocuklarda saldırganlık, içe kapanıklık, kekemelik, dikkat eksikliği ve hiperaktivite gibi ruhsal uyumsuzluk görüldüğünü tespit etmiştir.

3. MATERYAL VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma, nicel bir araştırma yöntemlerinden olan korelasyonel araştırma olarak tasarlanmıştır. Korelasyonel araştırma, iki ya da daha çok değişken arasındaki ilişkinin herhangi bir şekilde bu değişkenlere müdahale edilmeden incelendiği araştırmalardır (112).

Araştırmanın bağımlı değişkeni Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği puanıdır. Bağımsız değişkeni ise; Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği puanıdır. Araştırmada, sosyal yardım alan ailelerin anne baba tutumları ile çocuklarının ruh sağlığı arasındaki ilişki incelenmiştir.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evreninin, Keçiören ilçesinde yaşayan ve sosyal yardımlardan yararlanan ailesinde ilkokula devam eden çocukları bulunan aileler oluşturmaktadır. Evren içerisinden basit seçkisiz örneklem yöntemi ile seçilen 120 aile araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Basit seçkisiz örnekleme, her bir örnekleme birimine eşit seçilme olasılığı vererek seçilen birimlerin örnekleme alındığı yöntemdir (112).

3.3. Araştırmanın Etiği

Araştırmanın uygulanması için Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Etik Kurulu ile Keçiören Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Başkanlığı'ndan yazılı izinler alınmıştır. Katılımcılara araştırmada verecekleri bilgilerin gizli tutulacağı, araştırmadan istediği zaman ayrılarak çekilme hakkını kullanabileceği bilgisi verilmiştir.

3.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak; Bilgi Formu, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği ve Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği kullanılmıştır.

3.4.1. Bilgi Formu

Katılımcıların demografik özelliklerini belirlemek için araştırmacı tarafından geliştirilen bilgi formu; yaş, medeni durum, eğitim düzeyi, çalışma durumu, çocuk sayısı, sağlık ve engellilik durumu gibi sosyo-demografik özelliklerle ilgili toplam 21 soru içermektedir.

3.4.2. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği

Schaefer ve Bell, tarafından 1958 yılında çocuk yetiştirme tutumlarını ölçmek 23 alt testten ve 115 maddeden oluşan orijinal adı "Parental Attitude Research İnstrument" olan ölçek geliştirilmiştir (113).

Ölçek, Güney LeCompte ve Özer tarafından Türkçeye çevrilmiş ve 115 maddenin anlaşılırlığı saptanmıştır. Ölçeğin Türkçe formu 10 kişilik bir anne grubuna uygulanmış ve maddenin anlaşılmayan yönleri düzenlenmiştir. Türkçe çevirisi sonrası yinelenen uygulamada Pearson Momentler Çarpımı korelasyonları .58 ile .88 arasında bulunmuştur. Küçük'ün 15 yaşındaki 160 lise öğrencisi ile 138 baba ve 152 anne üzerinden yaptığı araştırma ile yapı geçerliliği desteklenmiştir. Ölçek; aşırı annelik, demokratik tutum, ev kadınlığı rolünü reddetme, geçimsizlik ve sıkı disiplin olmak üzere 5 alt boyuttan ve 60 sorudan oluşmaktadır. Her madde için 4: çok uygun buluyorum, 3: oldukça uygun buluyorum, 2: biraz uygun buluyorum ve 1: hiç uygun bulmuyorum derecelendirilmektedir. Her alt test toplam puanının yüksekliği, o boyutta yansıtılan tutumun onaylandığını göstermektedir (114).

3.4.3. Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Ruh Sağlığı Anabilim Dalı tarafından, bu amaçla uygulanan çeşitli ölçekler ölçeklerden ülkemizde olacak sorular seçilip derlenerek çocuğun ruh sağlığını değerlendirmek amacıyla geliştirilen ölçeğin ilk 24 maddesi çocuğun ruhsal uyum durumu ile alakalıdır. Öğretmenler veya ebeveynler tarafından doldurulabilen ölçekte her madde 0: yok, 1: biraz, 2: çok olarak derecelendirilmektedir. Toplam puanı 12 ve üzerinde olan çocuklar ölçeğe göre ruhsal açıdan uyumsuz olarak değerlendirilmektedir. 25. Madde ve izleyen 6 madde de ise

çocuklarda görülebilecek olan enürezis, kekemelik, tik, parmak emme, tırnak yeme ve okul başarısızlığını içermektedir. 0: yok, 1: var olarak değerlendirilmektedir (115).

3.5. Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri 1 Kasım 2019 – 15 Mart 2020 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırma kriterlerine uygun olarak dâhil edilen 120 aileye ölçek formları yüz yüze görüşme tekniğiyle uygulanmıştır. Katılımcılara, Keçiören Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfına yardım başvurusuna geldiklerinde ve hane ziyaretlerinde ulaşılmıştır. Veri toplama süresi, her katılımcı için yaklaşık 20 dakika sürmüştür.

3.6. Verilerin Analizi

Veriler, bilgisayar ortamında SPSS 22 (Statistical Package for Social Sciences) paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Katılımcıların sosyo-demografik özelliklerinin analizinde frekans ve yüzde dağılımı kullanılmıştır. Araştırmanın genel amacı doğrultusunda, aile işlevselliği ile çocuk ruh sağlığı arasındaki ilişkinin belirlenmesi amacıyla basit korelasyon analizi yapılmıştır.

Katılımcıların aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum düzeyleri ile çocuk ruh sağlığı düzeylerinin katılımcıların sosyo-demografik özelliklerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz (Bağımsız) Örneklemler TTesti (Indipendent Samples T-Test) ve İlişkisiz Örneklemler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi (One-Way Anova) kullanılmıştır.

4. BULGULAR

Bu bölümde araştırmanın bulguları; yoksul ailelerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerine ilişkin bulgular, yoksul ailelerdeki yetişkinlerin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlara ilişkin ve yoksul ailelerdeki çocukların Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeğinden aldıkları puanlara ilişkin bulgular, anne baba tutumlarının çocukların ruhsal uyum durumu arasındaki ilişkiye ilişkin bulgular, Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği ve Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeğinden alınan puanların ailelerin sosyo-demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bulgular olmak üzere dört ana başlık altında ele alınmıştır.

4.1. Yoksul Ailelerin Sosyo Ekonomik ve Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmaya katılan yetişkinlerin sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 4.1. Katılımcıların çocuklarının cinsiyetine ilişkin dağılımı.

Cinsiyet	**Sayı (n)**	**Oran (%)**
Erkek	65	54,2
Kız	55	45,8
Toplam	120	100,0

Katılımcıların çocuklarının 65'i (%54,2) erkek, 55'i (%45,8) kızdır.

Tablo 4.2. Katılımcılarının çocuklarının yaşlarına ilişkin dağılımı.

Çocuklarının Yaşı	Sayı (n)	Oran (%)
6 yaş	28	23,3
7 yaş	25	20,8
8 yaş	37	30,8
9 yaş	30	25
Toplam	120	100,0

Katılımcıların çocuklarının 28'i (%23,3) 6 yaşında,25'i (%20,8) 7 yaşında, 37'si (%30,8) 8 yaşında, 30'u (%25) 9 yaşındadır.

Tablo 4.3. Katılımcıların çocuklarının eğitim gördüğü sınıf düzeyine ilişkin dağılım.

Sınıf Düzeyi	Sayı (n)	Oran (%)
1.sınıf	36	30
2.sınıf	37	30,8
3.sınıf	23	19,2
4.sınıf	24	20
Toplam	120	100,0

Katılımcıların çocuklarının 36'sı (%30) 1.sınıf öğrencisi, 37'si (%30,8) 2.sınıf öğrencisi, 23'si (%19,2) 3.sınıf öğrencisi, 24'ü (%20) 4.sınıf öğrencisidir.

Tablo 4.4. Katılımcıların yaş durumuna ilişkin dağılım.

Yaş	Sayı (n)	Oran (%)
21-30	41	34,2
31-40	65	54,2
41 ve üzeri	14	11,7
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 41'i (%34,2) 21-30 yaş aralığında, 65'i (%54,2) 31-40 yaş aralığında, 14'ü (%11,7) 41 yaş üzerindedir.

Tablo 4.5. Katılımcıların eğitim durumuna ilişkin dağılım.

Eğitim Durumu	**Sayı (n)**	**Oran (%)**
Okuryazar Değil	5	4,2
Okuryazar	11	9,2
İlkokul mezunu	50	41,7
Ortaokul mezunu	32	26,7
Lise mezunu	17	14,2
Ön lisans mezunu	3	2,5
Lisans	2	1,7
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 5'i (%10,9) okuryazar değil,11'i (%9,2) okuryazar, 50'si (%41,7) ilkokul mezunu, 32'si(%26,7) ortaokul mezunu, 17'si (%14,2) lise mezunu, 3'ü(%2,5) ön lisans mezunu, 2'si(%1,7) lisans mezunudur.

Tablo 4.6. Katılımcıların medeni durumuna ilişkin dağılım.

Medeni Durum	**Sayı (n)**	**Oran (%)**
Evli (eşi ile birlikte yaşıyor)	87	72,5
Evli (eşinden ayrı yaşıyor)	4	3,3
Evli (eşi cezaevinde)	5	4,2
Eşi vefat etmiş	2	1,7
Boşanmış	22	18,3
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 87'si (%72,5) evli ve eşi ile birlikte yaşıyor, 4'ü (%3,3) evli ve eşinden ayrı yaşıyor, 5'i (%4,2) evli ve eşi cezaevinde, 2'si (%1,7) eşi vefat etmiş, 22'si (%18,3) eşinden boşanmıştır.

Tablo 4.7. Katılımcıların çocuklarının anne/baba ilişkisinin devam durumu.

Anne/Baba İlişki Durumu	Sayı (n)	Oran (%)
Anne/baba ilişkisi devam ediyor	9	34,6
Anne/baba ilişkisi devam etmiyor	17	65,4
Toplam	26	100,0

Katılımcılardan medeni durumu boşanmış olanların çocuklarının 9'u (%34,6) anne/baba ilişkisi devam ediyor, 17'si (%65,4) anne/baba ilişkisi devam etmiyor.

Tablo 4.8. Katılımcıların sahip olduğu çocuk sayısına ilişkin dağılım.

Çocuk sayısı	Sayı (n)	Oran (%)
En az 2 çocuk	58	48,3
3 çocuk	38	31,7
4 çocuk	21	17,5
5 çocuk ve üzeri	3	2,5
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 58'i (%48,3) en az 2 çocuk sahibi, 38'i (%31,7) 3 çocuk sahibi, 21'i (%17,5) 4 çocuk sahibi, 3'ü (%2,5) 5 çocuk ve üzerinde çocuk sahibidir.

Tablo 4.9. Katılımcıların çalışma durumuna ilişkin dağılım.

Çalışma Durumu	Sayı (n)	Oran (%)
Çalışıyor	13	10,8
Çalışmıyor	107	89,2
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 13'ü (%10,8) çalışıyor, 107'si (%89,2) çalışmamaktadır.

Tablo 4.10. Katılımcıların eşlerinin yaşına ilişkin dağılım.

Eşlerinin Yaşı	Sayı (n)	Oran (%)
25-30	11	12,1
31-37	46	50,5
38-44	23	25,3
45 ve üzeri	11	12,1
Toplam	91	100,0

Katılımcıların 11'i (%12,1) 25-30 yaş aralığında, 46'sı (%50,5) 31-37 yaş aralığında, 23'ü (%25,3) 38-44 yaş aralığında, 11'i (%12,1) 45 yaş ve üzerindedir.

Tablo 4.11. Katılımcıların eşlerinin eğitim durumuna ilişkin dağılım.

Eğitim Durumu	Sayı (n)	Oran (%)
Okuryazar değil	6	6,6
Okuryazar	3	3,3
İlkokul mezunu	41	45,1
Ortaokul mezunu	25	27,5
Lise mezunu	15	16,5
Lisans	1	1,1
Toplam	91	100,0

Katılımcıların eşlerinin 6' sı (%6,6) okuryazar değil, 3'ü (%3,3) okuryazar, 41'i (%45,1) ilkokul mezunu, 25'i (%27,5) ortaokul mezunu, 15'i (%16,5) lise mezunu, 1'i (%1.1) lisans mezunudur.

Tablo 4.12. Katılımcıların eşlerinin çalışma durumuna ilişkin dağılım.

Çalışma Durumu	Sayı (n)	Oran (%)
Çalışıyor	61	67
Çalışmıyor	30	33
Toplam	33	100,0

Katılımcıların eşlerinin 61'i (%67) çalışmakta, 30'u (%33) çalışmamaktadır.

Tablo 4.13. Katılımcıların hane gelir durumuna ilişkin dağılım.

Hane Geliri	Sayı (n)	Oran (%)
0-1000	51	42,5
1001-1500	21	17,5
1501-2300	39	32,5
2301 ve üzeri	9	7,5
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 51'i (%42,5) ailesinin 0.TL-1000.TL arasında, 21'i (%17,5) ailesinin 1001.TL-1500.TL, 39'u(%6,5) ailesinin 1501.TL-2300.TL, 9'u (%7,5) 2301TL ve üzerinde gelire sahip olduğunu ifade etmiştir.

Tablo 4.14. Katılımcıların sosyal güvence durumuna ilişkin dağılım.

Sosyal Güvence	Sayı (n)	Oran (%)
Var	43	35,8
Yok	77	64,2
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 43'ü (%35,8) sosyal güvenceye sahip, 77'si (%64,2) sosyal güvenceye sahip değildir.

Tablo 4.15. Katılımcıların ikamet durumuna ilişkin dağılım.

İkamet Durumu	Sayı (n)	Oran (%)
Sürekli	82	68,3
Göç	38	31,7
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 82'si (%68,3) sürekli Ankara'da ikamet ettiğini, 38'si (%31,7) Ankara'ya göç ettiklerini ifade etmiştir.

Tablo 4.16. Göç eden katılımcıların ikamet durumuna ilişkin dağılım.

İkamet Durumu	Sayı (n)	Oran (%)
Başka il ya da ilçe merkezi	28	75,7
Başka bir ilin köyü	9	24,3
Total	37	100,0

Katılımcılardan göç ettiğini ifade edenlerin 28'i (%75,7) başka bir il ya da ilçe merkezinden göç ettiğini, 9'u (%24,3) başka bir ilin köyünden göç ettiğini belirtmiştir.

Tablo 4.17. Katılımcıların ailesinde tedavi gören bireye ilişkin dağılım.

Tedavi Gören Birey	Sayı (n)	Oran (%)
Var	31	25,8
Yok	89	74,2
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 31'i (%25,8) ailesinde tedavi gören kronik rahatsızlığı olan birey olduğunu, 89'u(%74,2) ailesinde tedavi gören kronik rahatsızlığı olan birey olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 4.18. Katılımcıların ailesinde engelli çocuk olma durumuna ilişkin dağılım.

Engelli Çocuk	Sayı (n)	Oran (%)
Var	8	6,7
Yok	112	93,3
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 8'i (%6,7) engelli çocuğu sahip, 112'si (%93,3) engelli çocuğa sahip değildir.

Tablo 4.19. Katılımcıların ailesinde engelli ebeveyn olma durumuna ilişkin dağılım.

Engelli Ebeveyn	Sayı (n)	Oran (%)
Var	5	4,2
Yok	115	95,8
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 5'i (%4,2) kendisi/eşi engelli, 115'i (%95,8) engelli değildir.

Tablo 4.20. Katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı olma durumuna ilişkin dağılım.

Alkol Bağımlısı	Sayı (n)	Oran (%)
Var	2	1,7
Yok	118	98,3
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 2'si (%1,7) ailesinde alkol bağımlısı olduğunu, 115'i (%98,3) ailesinde alkol bağımlısı olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 4.21. Katılımcıların ailesinde madde bağımlısı olma durumuna ilişkin dağılım.

Alkol Bağımlısı	Sayı (n)	Oran (%)
Var	3	2,5
Yok	117	97,5
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 3'ü (%2,2) ailesinde madde bağımlısı olduğunu, 117'si (%97,5) ailesinde madde bağımlısı olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 4.22. Katılımcıların ailesinde eski hükümlü birey olma durumuna ilişkin dağılım.

Eski Hükümlü Birey	Sayı (n)	Oran (%)
Var	7	5,8
Yok	113	94,2
Total	46	100,0

Katılımcıların 7'si (%5,8) ailesinde eski hükümlü birey olduğunu, 113'ü (%94,2) ailesinde eski hükümlü birey olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 4.23. Katılımcıların destek mekanizması durumuna ilişkin dağılım.

Destek Mekanizması	Sayı (n)	Oran (%)
Aileden	81	67,5
Akrabalardan	6	5
Komşulardan	3	2,5
Arkadaşlardan	9	7,5
Diğer	21	17,5
Total	120	100,0

Katılımcıların 81'i (%67,5) bir sorunu olduğunda aile bireylerinden, 6'sı (%5) bir sorunu olduğunda akrabalarından, 3'i (%2,5) bir sorunu olduğunda komşularından,9'u (%7,5) bir sorunu olduğunda arkadaşlarından,21'i (%17,5) bir sorunu olduğunda diğer destek mekanizmalarından destek aldığını belirtmiştir. Katılımcılar diğer destek mekanizması olarak kamu kurum kuruluşlarından destek aldıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 4.24. Katılımcıların çocuğunun başında etkisinde kaldığı olayın geçme durumuna ilişkin dağılım.

Etkisinde Kalınan Olay	Sayı (n)	Oran (%)
Geçti	38	31,7
Geçmedi	82	68,3
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 38'i (%31,7) çocuğunun başından üzücü, çok etkisinde kaldığı bir olay geçtiğini, 82'si (%68,3) çocuğunun başından üzücü, çok etkisinde kaldığı bir olay geçmediğini ifade etmiştir.

Tablo 4.25. Katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna ilişkin dağılım.

Kekemelik Davranışı	Sayı (n)	Oran (%)
Var	8	6,7
Yok	112	93,3
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 8'i (%6,7) çocuğunda kekemelik davranışı olduğunu, 112'si (%93,3) çocuğunda kekemelik davranışı olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 4.26. Katılımcıların çocuğunda tik davranışı olma durumuna ilişkin dağılım.

Tik Davranışı	Sayı (n)	Oran (%)
Var	10	8,3
Yok	110	91,7
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 10'u (%8,3) çocuğunda tik davranışı olduğunu, 110'u (%91,7) çocuğunda kekemelik davranışı olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 4.27. Katılımcıların çocuğunda tırnak yeme davranışı olma durumuna ilişkin dağılım.

Tırnak Yeme Davranışı	Sayı (n)	Oran (%)
Var	29	24,2
Yok	91	75,8
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 29'u (%24,2) çocuğunda tırnak yeme davranışı olduğunu, 91'i (%75,8) çocuğunda tırnak yeme davranışı olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 4.28. Katılımcıların çocuğunda parmak emme davranışı olma durumuna ilişkin dağılım.

Parmak Emme Davranışı	Sayı (n)	Oran (%)
Var	3	2,5
Yok	117	97,5
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 3'ü (%2,5) çocuğunda parmak emme davranışı olduğunu, 117'si (%97,5) çocuğunda parmak emme davranışı olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 4.29. Katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma davranışı olma durumuna ilişkin dağılım.

Kaka Kaçırma Davranışı	Sayı (n)	Oran (%)
Var	2	1,7
Yok	118	98,3
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 2'si (%1,7) çocuğunda kaka kaçırma davranışı olduğunu, 118'i (%98,3) çocuğunda kaka kaçırma davranışı olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 4.30. Katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışı olma durumuna ilişkin dağılım.

Yatağa İşeme Davranışı	Sayı (n)	Oran (%)
Var	21	17,5
Yok	99	82,5
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 21'i (%17,5) çocuğunda yatağa işeme davranışı olduğunu, 99'u (%82,5) çocuğunda yatağa işeme davranışı olmadığını ifade etmiştir.

Tablo 4.31. Katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna ilişkin dağılım.

Okul Başarısızlığı	Sayı (n)	Oran (%)
Var	24	20,0
Yok	96	80,0
Toplam	120	100,0

Katılımcıların 24'ü (%20,0) çocuğunda okul başarısızlığı olduğunu, 96'sı (%80,0) çocuğunda okul başarısızlığı olmadığını ifade etmiştir.

4.2. Yoksul Ailelerin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Alt Boyutları İle Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeğinden Aldıkları Puanlara İlişkin Bulgular

Bu bölümde katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeğinin alt boyutlarından ve Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeğinden aldıkları en düşük ve en yüksek puanlar ile ortalama puanlar tablolar halinde gösterilmiştir.

Tablo 4.32. Katılımcıların aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar.

Ölçek Türü	Min-Max	X±SD
Aşırı Koruyucu Annelik	1,25-3,88	2,69±,81
Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma	1,00-4,00	2,54±,73
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	1,08-3,92	2,16±,63
Geçimsizlik	1,00-4,00	2,57±,91
Sıkı Disiplin	1,00-3,75	2,37±,73

Katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar şu şekildedir: aşırı koruyucu annelik alt boyutu puanları 1,25 ile 3,88 arasında değişmekte olup ortalaması 2,69±,81'dir; demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutu puanları 1,00 ile 4,00 arasında değişmekte olup ortalaması 2,54±,73'tür; ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu puanları 1,08 ile 3,92 arasında değişmekte olup ortalaması 2,16±,63'tür; geçimsizlik alt boyutu puanları 1,00 ile 4,00 arasında değişmekte olup ortalaması 2,57±,91'dir; sıkı disiplin alt boyutu puanları 1,00 ile 3,75 arasında değişmekte olup ortalaması 2,37±,73'tür.

Tablo 4.33. Katılımcıların hacettepe ruhsal uyum ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar.

Ölçek Türü	Min-Max	X±SD
Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği	,00-40	14,25±,7,77

Katılımcıların Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeğinden aldıkları puanlar ,00 ile 40 arasında değişmekte olup ortalaması 14,25±,7,77'dir.

4.3. Katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu ile Çocuklarının Ruhsal Uyum Durumu Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulgular

Katılımcıların anne baba tutumları ile çocuklarının ruhsal uyum durumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla basit korelasyon analizi yapılmış ve aşağıda basit korelasyon analizinin sonuçları aşağıda verilmiştir.

Tablo 4.34. Katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt boyutu ile çocuklarının ruhsal uyum durumları arasındaki basit korelasyon tablosu.

		Aşırı Koruyucu Annelik	Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği
Aşırı Koruyucu Annelik	Pearson Korelasyon	1	,061
	P		,509
	N	120	120
Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği	Pearson Korelasyon	,061	1
	P	,509	
	N	120	120

Aşırı koruyucu annelik anne baba tutumu ile çocukların ruhsal uyum durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 4.35. Katılımcıların demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutu ile çocuklarının ruhsal uyum durumları arasındaki basit korelasyon tablosu.

		Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma	Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği
Demokratik Tutum ve Eşitlik Tanıma	Pearson Korelasyon	1	-,208
	P		,022
	N	120	120
Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği	Pearson Korelasyon	-,208	1
	P	,022	
	N	120	120

Demokratik tutum ve eşitlik tanıma anne baba tutumu ile çocukların ruhsal uyum durumu arasında düşük düzeyde, negatif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir, $r=0,208$, $p<.05$. Buna göre anne babaların demokratik tutum ve eşitlik tanıma tutumunu daha çok benimsemeleri çocuklardaki ruhsal uyumsuzluk durumunu azalttığı söylenebilir.

Tablo 4.36. Katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu ile çocuklarının ruhsal uyum durumları arasındaki basit korelasyon tablosu.

		Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Pearson Korelasyon	1	,186
	P		,042
	N	120	120
Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği	Pearson Korelasyon	,186	1
	P	,042	
	N	120	120

Ev kadınlığı rolünü reddetme anne baba tutumu ile çocukların ruhsal uyum durumu arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir, r=0,186, p<.05. Buna göre anne babaların ev kadınlığı rolünü reddetme tutumunu daha çok benimsemeleri çocuklardaki ruhsal uyumsuzluk durumunu artırdığı söylenebilir.

Tablo 4.37. Katılımcıların geçimsizlik alt boyutu ile çocuklarının ruhsal uyum durumları arasındaki basit korelasyon tablosu.

		Geçimsizlik	Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği
Geçimsizlik	Pearson Korelasyon	1	,253
	P		,005
	N	120	120
Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği	Pearson Korelasyon	,253	1
	P	,005	
	N	120	120

Geçimsizlik tutumu ile çocukların ruhsal uyum durumu arasında düşük düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir, r=0,253, p<.01. Buna göre

anne babaların arasındaki geçimsiz tutum arttıkça çocuklardaki ruhsal uyumsuzluk durumunun arttığı söylenebilir.

Tablo 4.38. Katılımcıların sıkı disiplin alt boyutu ile çocuklarının ruhsal uyum durumları arasındaki basit korelasyon tablosu.

		Sıkı Disiplin	Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği
Sıkı Disiplin	Pearson Korelasyon	1	,315
	P		,000
	N	120	120
Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği	Pearson Korelasyon	,315	1
	P	,000	
	N	120	120

Sıkı disiplin tutumu ile çocukların ruhsal uyum durumu arasında orta düzeyde, pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir, r=0,315, p<.01. Buna göre anne babaların sıkı disiplin tutumunu daha çok benimsemeleri çocuklardaki ruhsal uyumsuzluk durumunu arttırdığı söylenebilir.

4.4. Katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği Alt Boyutları ile Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeğinden Aldıkları Puanların Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulgular

Araştırmanın alt amacı kapsamında katılımcıların anne baba tutumları ile çocukların ruh sağlığının, katılımcıların sosyo-ekonomik ve demografik özelliklerine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini bulmak amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi ve İlişkisiz Örneklemler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi yapılmıştır.

4.4.1. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuklarının Cinsiyetine Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcılarım anne baba tutumlarının ve katılımcıların çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların çocuklarının cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının çocukların cinsiyetine göre t-testi sonuçları Tablo 4.39'da gösterilmiştir.

Tablo 4.39. Hacettepe ruhsal uyum ölçeği puanlarının çocukların cinsiyetine göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	Erkek	65	14,50	8,59	118	,393	,695
	Kız	55	13,94	6,73			

Erkek çocukların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=14,50) ile kız çocukların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,94), çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının çocukların cinsiyetine göre t-testi sonuçları Tablo 4.40'da gösterilmiştir.

Tablo 4.40. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeği puanlarının çocukların cinsiyetine göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	Erkek	65	2,71	,78	118	,438	,662
	Kız	55	2,65	,84			
Demokratik Tutum	Erkek	65	2,56	,73	118	,377	,707
	Kız	55	2,51	,73			

Tablo 4.40. (devam) Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutum ölçeği puanlarının çocukların cinsiyetine göre t-testi sonuçları.

Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Erkek	65	2,22	,68	118	1,228	,222
	Kız	55	2,08	,56			
Geçimsizlik	Erkek	65	2,56	,90	118	,085	,932
	Kız	55	2,57	,91			
Sıkı Disiplin	Erkek	65	2,41	,72	118	,710	,749
	Kız	55	2,31	,74			

Erkek çocuğa sahip katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,71) ile kız çocuğa sahip katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,65), katılımcıların çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Erkek çocuğa sahip katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,56) ile kız çocuğa sahip katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,51), katılımcıların çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Erkek çocuğa sahip katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,22) ile kız çocuğa sahip katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,08), katılımcıların çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Erkek çocuğa sahip katılımcıların geçimsizlik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,56) ile kız çocuğa sahip katılımcıların geçimsizlik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,57), katılımcıların çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Erkek çocuğa sahip katılımcıların sıkı disiplin tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,41) ile kız çocuğa sahip katılımcıların sıkı disiplin tutum alt

ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,31), katılımcıların çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.2. Eşinden Ayrı Yaşayan Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Çocuklarının Babaları ile Olan İlişkilerinin Devamlılığına Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Eşinden ayrı yaşayan katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, çocuklarının babaları ile olan ilişkilerinin devamlılığına göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının çocukların babaları ile olan ilişkilerinin devamlılığına göre t-testi sonuçları Tablo 4.41'de gösterilmiştir.

Tablo 4.41. Ruö puanlarının çocukların babaları ile olan ilişkilerinin devamlılığına göre t-testi sonuçları.

Ölçek	İlişki Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	İlişki Var	9	13,00	6,16	24	1,070	,295
	İlişki Yok	17	16,35	8,23			

Babaları ile iletişimi devam eden çocuğa sahip katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,00) ile babaları ile iletişimi devam etmeyen çocuğa sahip katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=16,35), çocukların babaları ile olan ilişkilerinin devamlılığına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının çocukların babaları ile olan ilişkilerinin devamlılığına göre t-testi sonuçları Tablo 4.42'de gösterilmiştir.

Tablo 4.42. PARİ puanlarının çocukların cinsiyetine göre t-testi sonuçları.

Ölçek	İlişki Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	İlişki Var	9	2,86	,93	24	,660	,515
	İlişki Yok	17	2,62	,89			
Demokratik Tutum	İlişki Var	9	2,45	,77	24	,621	,540
	İlişki Yok	17	2,69	,98			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	İlişki Var	9	1,91	,48	24	1,261	,219
	İlişki Yok	17	2,25	,73			
Geçimsizlik	İlişki Var	9	2,11	,94	24	1,048	,305
	İlişki Yok	17	2,49	,84			
Sıkı Disiplin	İlişki Var	9	2,01	,85	24	1,762	,091
	İlişki Yok	17	2,60	,78			

Babaları ile iletişimi devam eden çocuğa sahip katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,86) ile babaları ile iletişimi devam etmeyen çocuğa sahip katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,62), çocukların babaları ile olan ilişkilerinin devamlılığına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Babaları ile iletişimi devam eden çocuğa sahip katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,45) ile babaları ile iletişimi devam etmeyen çocuğa sahip katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,69), çocukların babaları ile olan ilişkilerinin devamlılığına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Babaları ile iletişimi devam eden çocuğa sahip katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=1,91) ile babaları ile iletişimi devam etmeyen çocuğa sahip katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,25), çocukların babaları ile olan ilişkilerinin devamlılığına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Babaları ile iletişimi devam eden çocuğa sahip katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,11) ile babaları ile iletişimi devam etmeyen çocuğa sahip katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,49), çocukların babaları ile olan ilişkilerinin devamlılığına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Babaları ile iletişimi devam eden çocuğa sahip katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,01) ile babaları ile iletişimi devam etmeyen çocuğa sahip katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,60), çocukların babaları ile olan ilişkilerinin devamlılığına göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.3. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çalışma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının çalışma durumlarına göre t-testi sonuçları Tablo 4.43'te gösterilmiştir.

Tablo 4.43. RUÖ puanlarının katılımcıların çalışma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Çalışma Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	Çalışıyor	13	17,69	8,23	118	1,705	,091
	Çalışmıyor	107	13,83	7,64			

Çalışan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=17,69) ile çalışmayan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,83), katılımcıların çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının çalışma durumlarına göre t-testi sonuçları Tablo 4.44'dte gösterilmiştir.

Tablo 4.44. PARİ puanlarının katılımcıların çalışma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Çalışma Durumu	N	X̄	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	Çalışıyor	13	2,49	,98	118	,909	,365
	Çalışmıyor	107	2,71	,78			
Demokratik Tutum	Çalışıyor	13	2,22	,81	118	1,686	,094
	Çalışmıyor	107	2,58	,71			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Çalışıyor	13	1,98	,59	118	1,052	,295
	Çalışmıyor	107	2,18	,63			
Geçimsizlik	Çalışıyor	13	2,34	,95	118	,935	,352
	Çalışmıyor	107	2,59	,89			
Sıkı Disiplin	Çalışıyor	13	2,32	,85	118	,223	,824
	Çalışmıyor	107	2,37	,71			

Çalışan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar (X̄=2,49) ile çalışmayan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar (X̄=2,71), katılımcıların çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çalışan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar (X̄=2,22) ile çalışmayan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar (X̄=2,58), katılımcıların çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çalışan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar (X̄=1,98) ile çalışmayan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar (X̄=2,18), katılımcıların çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çalışan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,34) ile çalışmayan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,59), katılımcıların çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çalışan katılımcıların sıkı disiplin tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,32) ile çalışmayan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,37), katılımcıların çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.4. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Eşlerinin Çalışma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların eşlerinin çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının eşlerinin çalışma durumlarına göre t-testi sonuçları Tablo 4.45'de gösterilmiştir.

Tablo 4.45. RUÖ puanlarının katılımcıların eşlerinin çalışma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Eşlerin Çalışma Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	Çalışıyor	61	13,54	7,58	89	,712	,479
	Çalışmıyor	30	14,80	8,61			

Eşi çalışan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,54) ile eşi çalışmayan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=14,80), katılımcıların çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının eşlerinin çalışma durumlarına göre t-testi sonuçları Tablo 4.46'da gösterilmiştir.

Tablo 4.46. PARİ puanlarının katılımcıların eşlerinin çalışma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Eşlerin Çalışma Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	Çalışıyor	61	2,64	,82	89	,959	,340
	Çalışmıyor	30	2,81	,72			
Demokratik Tutum	Çalışıyor	61	2,54	,71	89	,136	,892
	Çalışmıyor	30	2,52	,58			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Çalışıyor	61	2,12	,59	89	1,239	,219
	Çalışmıyor	30	2,30	,69			
Geçimsizlik	Çalışıyor	61	2,56	,87	89	,920	,360
	Çalışmıyor	30	2,75	,98			
Sıkı Disiplin	Çalışıyor	61	2,34	,78	81,15	,080	,937
	Çalışmıyor	30	2,35	,51			

Eşleri çalışan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,64) ile eşleri çalışmayan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,81), katılımcıların çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Eşleri çalışan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,54) ile eşleri çalışmayan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,52), katılımcıların çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Eşleri çalışan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,12) ile eşleri çalışmayan katılımcıların ev kadınlığı

rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,30), katılımcıların çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Eşleri çalışan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,56) ile eşleri çalışmayan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,75), katılımcıların çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Eşleri çalışan katılımcıların sıkı disiplin tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,34) ile eşleri çalışmayan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,35), katılımcıların çalışma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.5. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Sosyal Güvence Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların sosyal güvence durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının sosyal güvence durumlarına göre t-testi sonuçları Tablo 4.47'de gösterilmiştir.

Tablo 4.47. RUÖ puanlarının katılımcıların sosyal güvence durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Sosyal Güvence	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	Var	43	13,04	7,07	118	1,271	,206
	Yok	77	14,92	8,10			

Sosyal güvencesi olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,04) ile sosyal güvencesi olmayan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama

puanlar ($\bar{X}$=14,92), katılımcıların sosyal güvence durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının sosyal güvence durumlarına göre t-testi sonuçları Tablo 4.48'de gösterilmiştir.

Tablo 4.48. PARİ puanlarının katılımcıların sosyal güvence durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	**Sosyal Güvence**	**N**	**$\bar{X}$**	**S**	**sd**	**t**	**p**
Aşırı Koruyucu	Var	43	2,53	,83	118	1,602	,112
	Yok	77	2,77	,78			
Demokratik Tutum	Var	43	2,51	,80	118	,345	,730
	Yok	77	2,55	,69			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Var	43	2,01	,62	118	1,865	,065
	Yok	77	2,24	,62			
Geçimsizlik	Var	43	2,49	,91	118	,683	,496
	Yok	77	2,61	,90			
Sıkı Disiplin	Var	43	2,14	,78	118	2,535	,013
	Yok	77	2,49	,67			

Sosyal güvencesi olan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,53) ile sosyal güvencesi olmayan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,77), katılımcıların sosyal güvence durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Sosyal güvencesi olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,51) ile sosyal güvencesi olmayan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,55), katılımcıların sosyal güvence durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Sosyal güvencesi olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,01) ile sosyal güvencesi olmayan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,24), katılımcıların sosyal güvence durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Sosyal güvencesi olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,49) ile sosyal güvencesi olmayan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,61), katılımcıların sosyal güvence durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Sosyal güvencesi olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,14) ile sosyal güvencesi olmayan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,49), katılımcıların sosyal güvence durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, t(118)=2,535, p<.05. Sosyal güvencesi olmayan katılımcılar, sosyal güvencesi olan katılımcılara göre daha fazla sıkı disiplin tutumunu benimsemektedirler.

4.4.6. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların İkamet Etme Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların ikamet etme durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının ikamet etme durumlarına göre t-testi sonuçları Tablo 4.49'da gösterilmiştir.

Tablo 4.49. RUÖ puanlarının katılımcıların ikamet etme durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	İkamet Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	Sürekli	82	14,02	7,17	118	,466	,642
	Göç	38	14,73	9,00			

Sürekli Ankara'da ikamet eden katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=14,02) ile Ankara'ya göç ile gelen katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=14,73), katılımcıların ikamet etme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının ikamet etme durumlarına göre t-testi sonuçları Tablo 4.50'de gösterilmiştir.

Tablo 4.50. PARİ puanlarının katılımcıların ikamet etme durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	İkamet Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	Sürekli	82	2,65	,84	118	,682	,497
	Göç	38	2,76	,71			
Demokratik Tutum	Sürekli	82	2,59	,75	118	1,182	,239
	Göç	38	2,42	,66			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Sürekli	82	2,18	,65	118	,646	,519
	Göç	38	2,10	,57			
Geçimsizlik	Sürekli	82	2,60	,93	118	,667	,506
	Göç	38	2,48	,85			
Sıkı Disiplin	Sürekli	82	2,32	,74	118	1,026	,307
	Göç	38	2,47	,70			

Sürekli Ankara'da ikamet eden katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,65) ile Ankara'ya göç ile gelen katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,76), katılımcıların ikamet etme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Sürekli Ankara'da ikamet eden katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,59) ile Ankara'ya göç ile gelen katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,42), katılımcıların ikamet etme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Sürekli Ankara'da ikamet eden katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,18) ile Ankara'ya göç ile gelen katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,10), katılımcıların ikamet etme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Sürekli Ankara'da ikamet eden katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,60) ile Ankara'ya göç ile gelen katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,48), katılımcıların ikamet etme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Sürekli Ankara'da ikamet eden katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,32) ile Ankara'ya göç ile gelen katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,47), katılımcıların ikamet etme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.7. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların İkamet Etme Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların ikamet etme durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının ikamet etme durumlarına göre t-testi sonuçları Tablo 4.51'de gösterilmiştir.

Tablo 4.51. RUÖ puanlarının katılımcıların ikamet etme durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	İkamet Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	Sürekli	82	14,02	7,17	118	,466	,642
	Göç	38	14,73	9,00			

Sürekli Ankara'da ikamet eden katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=14,02) ile Ankara'ya göç ile gelen katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=14,73), katılımcıların ikamet etme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının ikamet etme durumlarına göre t-testi sonuçları Tablo 4.52'de gösterilmiştir.

Tablo 4.52. PARİ puanlarının katılımcıların ikamet etme durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	İkamet Durumu	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	Sürekli	82	2,65	,84	118	,682	,497
	Göç	38	2,76	,71			
Demokratik Tutum	Sürekli	82	2,59	,75	118	1,182	,239
	Göç	38	2,42	,66			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Sürekli	82	2,18	,65	118	,646	,519
	Göç	38	2,10	,57			
Geçimsizlik	Sürekli	82	2,60	,93	118	,667	,506
	Göç	38	2,48	,85			

Tablo 4.52. (devam) PARİ puanlarının katılımcıların ikamet etme durumuna göre t-testi sonuçları.

Sıkı Disiplin	Sürekli	82	2,32	,74	118	1,026	,307
	Göç	38	2,47	,70			

Sürekli Ankara'da ikamet eden katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,65) ile Ankara'ya göç ile gelen katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,76), katılımcıların ikamet etme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Sürekli Ankara'da ikamet eden katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,59) ile Ankara'ya göç ile gelen katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,42), katılımcıların ikamet etme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Sürekli Ankara'da ikamet eden katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,18) ile Ankara'ya göç ile gelen katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,10), katılımcıların ikamet etme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Sürekli Ankara'da ikamet eden katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,60) ile Ankara'ya göç ile gelen katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,48), katılımcıların ikamet etme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Sürekli Ankara'da ikamet eden katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,32) ile Ankara'ya göç ile gelen katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,47), katılımcıların ikamet etme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.8. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Ailesinde Kronik Rahatsızlığı Sebebiyle Tedavi Gören Birey Bulunma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle tedavi gören birey bulunma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle tedavi gören birey bulunma durumlarına göre t-testi sonuçları Tablo 4.53'te gösterilmiştir.

Tablo 4.53. RUÖ puanlarının katılımcıların ailesinde tedavi gören birey bulunma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Tedavi Gören Birey	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	Var	31	15,19	7,05	118	,784	,435
	Yok	89	13,92	8,01			

Ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey bulunan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=15,19) ile ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey bulunmayan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,92), ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey bulunma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($p>.05$).

Katılımcıların PARİ puanlarının ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle tedavi gören birey bulunma durumlarına göre t-testi sonuçları Tablo 4.54'te gösterilmiştir.

Tablo 4.54. PARİ puanlarının katılımcıların ailesinde tedavi gören birey bulunma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Tedavi Gören Birey	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	Var	31	2,82	,76	118	1,131	,260
	Yok	89	2,63	,81			
Demokratik Tutum	Var	31	2,57	,71	118	,304	,762
	Yok	89	2,53	,74			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Var	31	2,34	,70	118	1,836	,069
	Yok	89	2,10	,59			
Geçimsizlik	Var	31	2,66	,93	118	,664	,508
	Yok	89	2,53	,90			
Sıkı Disiplin	Var	31	2,54	,67	118	1,516	,132
	Yok	89	2,31	,74			

Ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey bulunan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,82) ile ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey bulunmayan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,63), ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey bulunma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey bulunan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,57) ile ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey bulunmayan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,53), ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey bulunma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey bulunan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,34) ile ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey

bulunmayan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,10), ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey bulunma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey bulunan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,66) ile ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey bulunmayan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,53), ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey bulunma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey bulunan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,54) ile ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey bulunmayan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,31), ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle sürekli tedavi gören birey bulunma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.9. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuklarının Engelli Kardeşe Sahip Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların çocuklarının engelli kardeşe sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının çocuklarının engelli kardeşe sahip olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.55'te gösterilmiştir.

Tablo 4.55. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuklarının engelli kardeşe sahip olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Engelli Kardeş	N	X̄	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	Var	8	19,37	7,74	118	1,953	,053
	Yok	112	13,88	7,67			

Engelli kardeşe sahip çocukları olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar (X̄=19,37) ile engelli kardeşi bulunmayan çocukları olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar (X̄=13,88), engelli kardeşe sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının çocuklarının engelli kardeşe sahip olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.56'da gösterilmiştir.

Tablo 4.56. PARİ puanlarının katılımcıların çocuklarının engelli kardeşe sahip olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Engelli Kardeş	N	X̄	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	Var	8	2,83	,92	118	,537	,593
	Yok	112	2,67	,80			
Demokratik Tutum	Var	8	2,77	,70	118	,942	,348
	Yok	112	2,52	,73			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Var	8	2,12	,45	118	,172	,864
	Yok	112	2,16	,64			
Geçimsizlik	Var	8	2,56	,86	118	,018	,986
	Yok	112	2,56	,91			
Sıkı Disiplin	Var	8	2,80	,66	118	1,756	,082
	Yok	112	2,33	,72			

Engelli kardeşe sahip çocukları olan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar (X̄=2,83) ile engelli kardeşi bulunmayan

çocukları olan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,67), engelli kardeşe sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Engelli kardeşe sahip çocukları olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,77) ile engelli kardeşi bulunmayan çocukları olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,52), engelli kardeşe sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Engelli kardeşe sahip çocukları olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,12) ile engelli kardeşi bulunmayan çocukları olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,16), engelli kardeşe sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Engelli kardeşe sahip çocukları olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,56) ile engelli kardeşi bulunmayan çocukları olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,56), engelli kardeşe sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Engelli kardeşe sahip çocukları olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,80) ile engelli kardeşi bulunmayan çocukları olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,33), engelli kardeşe sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.10. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların ve/veya Eşinin Engelli Birey Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların ve/veya eşinin engelli birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların ve/veya eşinin engelli birey olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.57'de gösterilmiştir.

Tablo 4.57. RUÖ puanlarının katılımcıların ve/veya eşlerinin engelli birey olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	**Engelli Ebeveyn**	**N**	**X̄**	**S**	**sd**	**t**	**p**
Ruhsal Uyum Ölçeği	Var	5	12,80	2,58	7,873	1,102	,303
	Yok	115	14,31	7,91			

Kendisi ve/veya eşi engelli olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=12,80) ile kendisi ve/veya eşi engelli olmayan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=14,31), engelli ebeveyne sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların ve/veya eşinin engelli birey olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.58'de gösterilmiştir.

Tablo 4.58. PARİ puanlarının katılımcıların ve/veya eşlerinin engelli birey olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	**Engelli Ebeveyn**	**N**	**X̄**	**S**	**sd**	**t**	**p**
Aşırı Koruyucu	Var	5	3,05	,52	118	,537	,307
	Yok	115	2,67	,81			
Demokratik Tutum	Var	5	2,22	,72	118	,942	,319
	Yok	115	2,55	,73			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Var	5	2,00	,57	118	,172	,560
	Yok	115	2,16	,63			
Geçimsizlik	Var	5	2,70	1,07	118	,018	,741
	Yok	115	2,56	,90			

Tablo 4.58. (devam) PARİ puanlarının katılımcıların ve/veya eşlerinin engelli birey olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Sıkı Disiplin	Var	5	2,08	,40	118	1,756	,380
	Yok	115	2,38	,74			

Kendisi ve/veya eşi engelli olan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=3,05) ile kendisi ve/veya eşi engelli olmayan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,67), engelli ebeveyne sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Kendisi ve/veya eşi engelli olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,22) ile kendisi ve/veya eşi engelli olmayan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,55), engelli ebeveyne sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Kendisi ve/veya eşi engelli olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,00) ile kendisi ve/veya eşi engelli olmayan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,16), engelli ebeveyne sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Kendisi ve/veya eşi engelli olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,70) ile kendisi ve/veya eşi engelli olmayan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,56), engelli ebeveyne sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Kendisi ve/veya eşi engelli olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,08) ile kendisi ve/veya eşi engelli olmayan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,38), engelli ebeveyne sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.11. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Ailesinde Alkol Bağımlısı Birey Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı birey olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.59'da gösterilmiştir.

Tablo 4.59. RUÖ puanlarının katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı birey olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Alkol Bağımlısı	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	Var	2	26,50	19,09	118	2,287	,024
	Yok	118	14,04	7,46			

Ailesinde alkol bağımlısı birey olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=26,50) ile ailesinde alkol bağımlısı olmayan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=14,04), katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, t(118)=2,287, p<.05. Ailesinde alkol bağımlısı olan katılımcıların çocukları, alkol bağımlısı olmayan katılımcıların çocuklarına göre daha fazla ruhsal uyumsuzluk göstermektedirler.

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı birey olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.60'da gösterilmiştir.

Tablo 4.60. PARİ puanlarının katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı birey olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Alkol Bağımlısı	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	Var	2	2,87	,26	118	,330	,742
	Yok	118	2,68	,81			
Demokratik Tutum	Var	2	2,61	,23	118	,133	,894
	Yok	118	2,54	,73			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Var	2	2,80	,48	118	1,464	,146
	Yok	118	2,15	,63			
Geçimsizlik	Var	2	3,50	,47	118	1,474	,143
	Yok	118	2,55	,90			
Sıkı Disiplin	Var	2	2,96	1,01	118	1,170	,244
	Yok	118	2,35	,72			

Ailesinde alkol bağımlısı birey olan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,87) ile ailesinde alkol bağımlısı olmayan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,68), katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Ailesinde alkol bağımlısı birey olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,61) ile ailesinde alkol bağımlısı olmayan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,54), katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Ailesinde alkol bağımlısı birey olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,80) ile ailesinde alkol bağımlısı olmayan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,15), katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Ailesinde alkol bağımlısı birey olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=3,50) ile ailesinde alkol bağımlısı olmayan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,55), katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Ailesinde alkol bağımlısı birey olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,96) ile ailesinde alkol bağımlısı olmayan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,35), katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.12. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Ailesinde Madde Bağımlısı Birey Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların ailesinde madde bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların ailesinde madde bağımlısı birey olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.61'de gösterilmiştir.

Tablo 4.61. RUÖ puanlarının katılımcıların ailesinde madde bağımlısı birey olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Madde Bağımlısı	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum	Var	3	18,00	11,35	118	,845	,400
Ölçeği	Yok	117	14,15	7,70			

Ailesinde madde bağımlısı birey olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=18,00) ile ailesinde madde bağımlısı olmayan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=14,15), katılımcıların ailesinde madde bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların ailesinde madde bağımlısı birey olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.62'de gösterilmiştir.

Tablo 4.62. PARİ puanlarının katılımcıların ailesinde madde bağımlısı birey olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	**Madde Bağımlısı**	**N**	**$\bar{X}$**	**S**	**sd**	**t**	**p**
Aşırı Koruyucu	Var	3	2,97	,09	15,588	3,201	,006
	Yok	117	2,68	,81			
Demokratik Tutum	Var	3	2,70	,33	118	,385	,701
	Yok	117	2,53	,73			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Var	3	2,56	,77	118	1,117	,266
	Yok	117	2,15	,62			
Geçimsizlik	Var	3	3,61	,25	3,486	6,332	,005
	Yok	117	2,54	,90			
Sıkı Disiplin	Var	3	2,22	,09	12,414	1,641	,126
	Yok	117	2,37	,74			

Ailesinde madde bağımlısı birey olan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,97) ile ailesinde madde bağımlısı olmayan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,68), katılımcıların ailesinde madde bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, t(15,588)=3,201, p<.01. Ailesinde madde bağımlısı olan katılımcıların, madde bağımlısı olmayan katılımcılara göre aşırı koruyucu annelik tutumunu daha çok benimsemektedirler.

Ailesinde madde bağımlısı birey olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,70) ile ailesinde madde bağımlısı olmayan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,53), katılımcıların ailesinde madde bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Ailesinde madde bağımlısı birey olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,56) ile ailesinde madde bağımlısı olmayan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,15), katılımcıların ailesinde madde bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Ailesinde madde bağımlısı birey olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=3,61) ile ailesinde madde bağımlısı olmayan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,54), katılımcıların ailesinde madde bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, t(3,486)=2,287, p<.01. Ailesinde madde bağımlısı olan katılımcıların, madde bağımlısı olmayan katılımcılara göre daha fazla geçimsizlik tutumunu benimsemektedir.

Ailesinde madde bağımlısı birey olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,22) ile ailesinde madde bağımlısı olmayan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,37), katılımcıların ailesinde madde bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.13. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Ailesinde Eski Hükümlü Birey Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların ailesinde eski hükümlü birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların ailesinde eski hükümlü birey olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.63'te gösterilmiştir.

Tablo 4.63. RUÖ puanlarının katılımcıların ailesinde eski hükümlü birey olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Eski Hükümlü	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	Var	7	19,28	7,22	118	1,783	,077
	Yok	113	13,93	7,72			

Ailesinde eski hükümlü birey olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=19,28) ile ailesinde eski hükümlü olmayan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,93), katılımcıların ailesinde eski hükümlü birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların ailesinde eski hükümlü birey olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.64'te gösterilmiştir.

Tablo 4.64. PARİ puanlarının katılımcıların ailesinde eski hükümlü birey olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Eski Hükümlü	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	Var	7	2,66	,94	118	0,90	,928
	Yok	113	2,68	,80			
Demokratik Tutum	Var	7	2,49	,78	118	,188	,851
	Yok	113	2,54	,73			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Var	7	2,31	,75	118	,674	,502
	Yok	113	2,15	,62			
Geçimsizlik	Var	7	3,14	,93	118	1,744	,084
	Yok	113	2,53	,89			

Tablo 4.64. (devam) PARİ puanlarının katılımcıların ailesinde eski hükümlü birey olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Sıkı Disiplin	Var	7	2,75	,66	118	1,423	,157
	Yok	113	2,34	,73			

Ailesinde eski hükümlü birey olan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,66) ile ailesinde eski hükümlü olmayan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,68), katılımcıların ailesinde eski hükümlü birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Ailesinde eski hükümlü birey olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,49) ile ailesinde eski hükümlü olmayan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,54), katılımcıların ailesinde eski hükümlü birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Ailesinde eski hükümlü birey olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,31) ile ailesinde eski hükümlü olmayan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,15), katılımcıların ailesinde eski hükümlü birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Ailesinde eski hükümlü birey olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=3,14) ile ailesinde eski hükümlü olmayan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,53), katılımcıların ailesinde eski hükümlü birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Ailesinde eski hükümlü birey olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,75) ile ailesinde eski hükümlü olmayan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,34), katılımcıların ailesinde

eski hükümlü birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.14.Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuğunun Başından Üzücü Olay Geçme Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların çocuğunun başından üzücü olay geçme durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunun başından üzücü olay geçme durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.65'te gösterilmiştir.

Tablo 4.65. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunun başından üzücü olay geçme durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Üzücü Olay Geçme Durumu	N	X̄	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	Evet	38	18,07	7,96	118	3,885	,000
	Hayır	82	12,47	7,04			

Çocuğunun başından üzücü olay geçen katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar (X̄=18,07) ile çocuğunun başından üzücü olay geçmeyen katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar (X̄=12,47), katılımcıların çocuğunun başından üzücü olay geçme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, t(118)=3,885, p<.01. Katılımcıların çocuklarının başından üzücü olay geçenlerin, geçmeyenlere göre ruhsal uyum bozuklukları daha fazla görülmektedir.

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunun başından üzücü olay geçme durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.66'da gösterilmiştir.

Tablo 4.66. PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunun başından üzücü olay geçme durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Üzücü Olay Geçme Durumu	N	X̄	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	Evet	38	2,73	,81	118	,409	,684
	Hayır	82	2,66	,80			
Demokratik Tutum	Evet	38	2,27	,68	118	2,777	,006
	Hayır	82	2,66	,72			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Evet	38	2,10	,65	118	,646	,519
	Hayır	82	2,18	,62			
Geçimsizlik	Evet	38	2,42	,89	118	1,212	,228
	Hayır	82	2,63	,91			
Sıkı Disiplin	Evet	38	2,43	,74	118	,655	,514
	Hayır	82	2,33	,72			

Çocuğunun başından üzücü olay geçen katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar (X̄=2,73) ile çocuğunun başından üzücü olay geçmeyen katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar (X̄=2,66), katılımcıların çocuğunun başından üzücü olay geçme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunun başından üzücü olay geçen katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar (X̄=2,27) ile çocuğunun başından üzücü olay geçmeyen katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar (X̄=2,66), katılımcıların çocuğunun başından üzücü olay geçme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, t(118)=2,777, p<.01. Çocuklarının başından üzücü olay geçmeyen katılımcıların, çocuklarının başından üzücü olay geçen katılımcılara göre daha fazla demokratik tutum sergilemektedir.

Çocuğunun başından üzücü olay geçen katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,10) ile çocuğunun başından üzücü olay geçmeyen katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,18), katılımcıların çocuğunun başından üzücü olay geçme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunun başından üzücü olay geçen katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,42) ile çocuğunun başından üzücü olay geçmeyen katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,63), katılımcıların çocuğunun başından üzücü olay geçme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunun başından üzücü olay geçen katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,43) ile çocuğunun başından üzücü olay geçmeyen katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,33), katılımcıların çocuğunun başından üzücü olay geçme durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.15. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuğunda Kaka Kaçırma Davranışı Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.67'de gösterilmiştir.

Tablo 4.67. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Kaka Kaçırma Davranışı	N	X̄	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	Var	2	11,50	7,77	118	,503	,616
	Yok	118	14,29	7,79			

Çocuğunda kaka kaçırma davranışı olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar (X̄=11,50) ile çocuğunda kaka kaçırma davranışı olmayan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar (X̄=14,29), katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.68'de gösterilmiştir.

Tablo 4.68. PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Kaka Kaçırma Davranışı	N	X̄	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	Var	2	2,18	,97	118	,882	,379
	Yok	118	2,69	,80			
Demokratik Tutum	Var	2	1,94	,23	118	,188	,245
	Yok	118	2,55	,73			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Var	2	1,96	,48	118	,451	,653
	Yok	118	2,16	,63			
Geçimsizlik	Var	2	1,91	1,29	118	1,026	,307
	Yok	118	2,57	,90			

Tablo 4.68. (devam) PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Sıkı Disiplin	Var	2	3,09	,92	118	1,418	,159
	Yok	118	2,35	,72			

Çocuğunda kaka kaçırma davranışı olan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,18) ile çocuğunda kaka kaçırma davranışı olmayan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,69), katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda kaka kaçırma davranışı olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=1,94) ile çocuğunda kaka kaçırma davranışı olmayan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,55), katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda kaka kaçırma davranışı olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=1,96) ile çocuğunda kaka kaçırma davranışı olmayan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,16), katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda kaka kaçırma davranışı olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=1,91) ile çocuğunda kaka kaçırma davranışı olmayan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,57), katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda kaka kaçırma davranışı olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=3,09) ile çocuğunda kaka kaçırma davranışı olmayan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,35),

katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.16. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuğunda Kekemelik Davranışı Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.69'da gösterilmiştir.

Tablo 4.69. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Kekemelik Davranışı	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	Var	8	21,87	9,90	118	2,965	,004
	Yok	112	13,70	7,35			

Çocuğunda kekemelik davranışı olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=21,87) ile çocuğunda kekemelik davranışı olmayan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,70), katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, t(118)=2,965, p<.01. Kekemelik davranışı olan çocuklarda, kekemelik davranışı olmayan çocuklara göre daha fazla ruhsal uyum bozukluğu görülmektedir.

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.70'de gösterilmiştir.

Tablo 4.70. PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Kekemelik Davranışı	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	Var	8	3,02	,74	118	1,220	,225
	Yok	112	2,66	,80			
Demokratik Tutum	Var	8	2,68	,62	118	,551	,583
	Yok	112	2,53	,73			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Var	8	2,57	,45	118	1,943	,054
	Yok	112	2,13	,63			
Geçimsizlik	Var	8	2,75	,84	118	,586	,559
	Yok	112	2,55	,91			
Sıkı Disiplin	Var	8	2,93	,61	118	2,314	,022
	Yok	112	2,32	,72			

Çocuğunda kekemelik davranışı olan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=3,02) ile çocuğunda kekemelik davranışı olmayan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,66), katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda kekemelik davranışı olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,68) ile çocuğunda kekemelik davranışı olmayan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,53), katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda kekemelik davranışı olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,57) ile çocuğunda kekemelik davranışı olmayan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları

ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,13), katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda kekemelik davranışı olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,75) ile çocuğunda kekemelik davranışı olmayan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,55), katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda kekemelik davranışı olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,93) ile çocuğunda kekemelik davranışı olmayan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,32), katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, t(118)=2,314, p<.05. Çocuğunda kekemelik davranışı olan katılımcıların, olmayan katılımcılara göre daha fazla sıkı disiplin tutumunu benimsemektedirler.

4.4.17. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuğunda Okul Başarısızlığı Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.71'de gösterilmiştir.

Tablo 4.71. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Okul Başarısızlığı	N	X̄	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	Var	24	19,08	8,95	118	3,570	,001
	Yok	96	13,04	6,99			

Çocuğunda okul başarısızlığı olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=19,08) ile çocuğunda okul başarısızlığı olmayan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,04), katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, t(118)=3,570, p<.01. Okul başarısızlığı olan çocuklarda, okul başarısızlığı olmayan çocuklara göre daha fazla ruhsal uyum bozukluğu görülmektedir.

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.72'de gösterilmiştir.

Tablo 4.72. PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Okul Başarısızlığı	N	X̄	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	Var	24	2,52	,69	118	1,132	,260
	Yok	96	2,72	,83			
Demokratik Tutum	Var	24	2,26	,66	118	2,119	,036
	Yok	96	2,61	,73			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Var	24	2,10	,67	118	,460	,647
	Yok	96	2,17	,62			
Geçimsizlik	Var	24	2,35	,64	118	1,297	,197
	Yok	96	2,62	,95			
Sıkı Disiplin	Var	24	2,62	,77	118	1,913	,058
	Yok	96	2,30	,71			

Çocuğunda okul başarısızlığı olan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,52) ile çocuğunda okul başarısızlığı olmayan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,72), katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda okul başarısızlığı olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,26) ile çocuğunda okul başarısızlığı olmayan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,61), katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, t(118)=2,119, p<.05. Okul başarısızlığı olmayan çocuklara sahip katılımcılar, okul başarısızlığı olan çocuklara sahip katılımcılara göre daha fazla demokratik tutumu benimsemektedir.

Çocuğunda okul başarısızlığı olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,10) ile çocuğunda okul başarısızlığı olmayan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,17), katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda okul başarısızlığı olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,35) ile çocuğunda okul başarısızlığı olmayan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,62), katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda okul başarısızlığı olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,62) ile çocuğunda okul başarısızlığı olmayan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,30), katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.18. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuğunda Parmak Emme Davranışı Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların çocuğunda parmak emme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda parmak emme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.73'te gösterilmiştir.

Tablo 4.73. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda parmak emme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Parmak Emme Davranışı	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	Var	3	18,33	6,50	118	,921	,359
	Yok	117	14,14	7,79			

Çocuğunda parmak emme davranışı olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=18,33) ile çocuğunda parmak emme davranışı olmayan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=14,14), katılımcıların çocuğunda parmak emme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda parmak emme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.74'te gösterilmiştir.

Tablo 4.74. PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda parmak emme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Parmak Emme Davranışı	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	Var	3	2,14	1,33	118	1,179	,241
	Yok	117	2,70	,79			
Demokratik Tutum	Var	3	2,11	,96	118	1,036	,302
	Yok	117	2,55	,72			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Var	3	1,84	,74	118	,876	,383
	Yok	117	2,17	,63			
Geçimsizlik	Var	3	2,66	1,01	118	,190	,850
	Yok	117	2,56	,90			
Sıkı Disiplin	Var	3	2,87	1,04	118	1,214	,227
	Yok	117	2,35	,72			

Çocuğunda parmak emme davranışı olan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,14) ile çocuğunda parmak emme davranışı olmayan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,70), katılımcıların çocuğunda parmak emme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda parmak emme davranışı olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,11) ile çocuğunda parmak emme davranışı olmayan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,55), katılımcıların çocuğunda parmak emme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda parmak emme davranışı olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=1,84) ile çocuğunda parmak emme davranışı olmayan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden

aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,17), katılımcıların çocuğunda parmak emme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda parmak emme davranışı olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,66) ile çocuğunda parmak emme davranışı olmayan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,56), katılımcıların çocuğunda parmak emme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda parmak emme davranışı olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,87) ile çocuğunda parmak emme davranışı olmayan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,35), katılımcıların çocuğunda parmak emme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.19. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuğunda Tik Davranışı Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların çocuğunda tik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda tik davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.75'te gösterilmiştir.

Tablo 4.75. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda tik davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Tik Davranışı	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum	Var	10	17,60	9,83	118	1,430	,155
Ölçeği	Yok	110	13,94	7,53			

Çocuğunda tik davranışı olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=17,60) ile çocuğunda tik davranışı olmayan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,94), katılımcıların çocuğunda tik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda tik davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.76'da gösterilmiştir.

Tablo 4.76. PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda tik davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Tik Davranışı	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	Var	10	2,58	1,06	118	1,179	,666
	Yok	110	2,69	,78			
Demokratik Tutum	Var	10	2,41	,80	118	1,036	,555
	Yok	110	2,55	,72			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Var	10	2,07	,48	118	,876	,658
	Yok	110	2,16	,64			
Geçimsizlik	Var	10	2,73	1,04	118	,190	,549
	Yok	110	2,55	,89			
Sıkı Disiplin	Var	10	2,78	,81	118	1,214	,059
	Yok	110	2,33	,71			

Çocuğunda tik davranışı olan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,58) ile çocuğunda tik davranışı olmayan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,69), katılımcıların çocuğunda tik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda tik davranışı olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,41) ile çocuğunda tik davranışı olmayan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,55), katılımcıların

çocuğunda tik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda tik davranışı olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,07) ile çocuğunda tik davranışı olmayan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,16), katılımcıların çocuğunda tik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda tik davranışı olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,73) ile çocuğunda tik davranışı olmayan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,55), katılımcıların çocuğunda tik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda tik davranışı olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,78) ile çocuğunda tik davranışı olmayan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,33), katılımcıların çocuğunda tik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.20. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuğunda Tırnak Yeme Davranışı Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların çocuğunda tırnak yeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda tırnak yeme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.78'de gösterilmiştir.

Tablo 4.78. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda tırnak yeme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Tırnak Yeme Davranışı	N	X̄	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	Var	29	16,37	6,49	118	1,708	,090
	Yok	91	13,57	8,05			

Çocuğunda tırnak yeme davranışı olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=16,37) ile çocuğunda tırnak yeme davranışı olmayan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,57), katılımcıların çocuğunda tırnak yeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda tırnak yeme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.79'da gösterilmiştir.

Tablo 4.79. PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda tırnak yeme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Tırnak Yeme Davranışı	N	X̄	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	Var	29	2,58	,83	118	,758	,450
	Yok	91	2,71	,79			
Demokratik Tutum	Var	29	2,41	,84	118	1,058	,292
	Yok	91	2,58	,69			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Var	29	2,12	,62	118	,340	,735
	Yok	91	2,17	,63			
Geçimsizlik	Var	29	2,68	,91	118	,789	,431
	Yok	91	2,53	,90			
Sıkı Disiplin	Var	29	2,61	,80	118	2,096	,038
	Yok	91	2,29	,69			

Çocuğunda tırnak yeme davranışı olan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,58) ile çocuğunda tırnak yeme davranışı olmayan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,71), katılımcıların çocuğunda tırnak yeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda tırnak yeme davranışı olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,41) ile çocuğunda tırnak yeme davranışı olmayan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,58), katılımcıların çocuğunda tırnak yeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda tırnak yeme davranışı olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,12) ile çocuğunda tırnak yeme davranışı olmayan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,17), katılımcıların çocuğunda tırnak yeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda tırnak yeme davranışı olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,68) ile çocuğunda tırnak yeme davranışı olmayan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,53), katılımcıların çocuğunda tırnak yeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda tırnak yeme davranışı olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,61) ile çocuğunda tırnak yeme davranışı olmayan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,29), katılımcıların çocuğunda tırnak yeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, t(118)=2,096, p<.05. Tırnak yeme davranışı olan çocuklara sahip katılımcılar, tırnak yeme davranışı olmayan çocuklara sahip katılımcılara göre daha fazla sıkı disiplin tutumu benimsemektedir.

4.4.21. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuğunda Yatağa İşeme Davranışı Olma Durumuna Göre Anlamlı Bir Farklılık Göstermekte Midir?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler T-Testi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.80'de gösterilmiştir.

Tablo 4.80. RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Yatağa İşeme Davranışı	N	$\bar{X}$	S	sd	t	p
Ruhsal Uyum Ölçeği	Var	21	18,42	8,76	118	2,789	,006
	Yok	99	13,36	7,28			

Çocuğunda yatağa işeme davranışı olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=18,42) ile çocuğunda yatağa işeme davranışı olmayan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,36), katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, $t(118)=2,789$, $p<.01$. Yatağa işeme davranışı olan çocuklarda, yatağa işeme davranışı olmayan çocuklara göre daha fazla ruhsal uyum bozukluğu görülmektedir.

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları Tablo 4.81'de gösterilmiştir.

Tablo 4.81. PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışı olma durumuna göre t-testi sonuçları.

Ölçek	Yatağa İşeme Davranışı	N	X̄	S	sd	t	p
Aşırı Koruyucu	Var	21	2,36	,82	118	,758	,046
	Yok	99	2,75	,79			
Demokratik Tutum	Var	21	2,10	,75	118	1,058	,002
	Yok	99	2,63	,69			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Var	21	2,02	,68	118	,340	,291
	Yok	99	2,19	,61			
Geçimsizlik	Var	21	2,35	,83	118	,789	,208
	Yok	99	2,61	,91			
Sıkı Disiplin	Var	21	2,45	,87	25,743	2,096	,614
	Yok	99	2,35	,70			

Çocuğunda yatağa işeme davranışı olan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar (X̄=2,36) ile çocuğunda yatağa işeme davranışı olmayan katılımcıların aşırı koruyucu annelik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar (X̄=2,75), katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, t(118)=,758, p<.05. Yatağa işeme davranışı olmayan çocuklara sahip katılımcıların, yatağa işeme davranışı olan çocuklara sahip katılımcılara göre daha fazla aşırı koruyucu annelik tutumunu benimsemektedirler.

Çocuğunda yatağa işeme davranışı olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar (X̄=2,10) ile çocuğunda yatağa işeme davranışı olmayan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar (X̄=2,63), katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir, t(118)=1,058, p<.01. Yatağa işeme davranışı olmayan çocuklara sahip katılımcıların, yatağa işeme davranışı olan çocuklara sahip katılımcılara göre daha fazla demokratik tutumunu benimsemektedirler.

Çocuğunda yatağa işeme davranışı olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,02) ile çocuğunda yatağa işeme davranışı olmayan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,19), katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda yatağa işeme davranışı olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,35) ile çocuğunda yatağa işeme davranışı olmayan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,61), katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

Çocuğunda yatağa işeme davranışı olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,45) ile çocuğunda yatağa işeme davranışı olmayan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,35), katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir (p>.05).

4.4.22. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Yaşı Bakımından Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların yaşı bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 4.82'de, katılımcıların RUÖ puanlarının yaşa göre ANOVA sonuçları Tablo 4.83'te gösterilmiştir.

Tablo 4.82. Hacettepe ruhsal uyum ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ölçek	Yaş	N	X̄	SS
Ruhsal Uyum Ölçeği	21-30 yaş	41	12,73	7,79
	31-40 yaş	65	14,81	7,43
	41 yaş ve üzeri	14	16,07	9,05

Tablo 4.83. Hacettepe ruhsal uyum ölçeği puanlarının yaşa göre anova sonuçları.

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Ruhsal Uyum Ölçeği	Gruplararası	161,738	2	80,869	1,147	,264
	Gruplariçi	7026,762	117	60,058		
	Toplam	7188,500	119			

21-30 yaş arasındaki katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar (X̄=12,73), 31-40 yaş arasındaki katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar (X̄=14,81), 41 ve üzeri yaş katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar (X̄=16,07) arasında, katılımcıların yaşı bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 4.84'te, katılımcıların PARİ puanlarının yaşa göre ANOVA sonuçları Tablo 4.85'te gösterilmiştir.

Tablo 4.84. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ölçek	Yaş	N	X̄	SS
Aşırı Koruyucu	21-30 yaş	41	2,66	,70
	31-40 yaş	65	2,75	,85
	41 yaş ve üzeri	14	2,44	,81

Tablo 4.84. (devam) Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Demokratik	21-30 yaş	41	2,67	,63
	31-40 yaş	65	2,47	,76
	41 yaş ve üzeri	14	2,50	,83
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	21-30 yaş	41	2,10	,63
	31-40 yaş	65	2,18	,61
	41 yaş ve üzeri	14	2,22	,60
Geçimsizlik	21-30 yaş	41	2,40	,79
	31-40 yaş	65	2,64	,92
	41 yaş ve üzeri	14	2,67	1,13
Sıkı Disiplin	21-30 yaş	41	2,28	,64
	31-40 yaş	65	2,32	,74
	41 yaş ve üzeri	14	2,82	,78

Tablo 4.85. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının yaşa göre anova sonuçları.

Ölçek	**Varyansın Kaynağı**	**Kareler Toplamı**	**sd**	**Kareler Ortalaması**	**F**	**P**
Aşırı Koruyucu	Gruplararası	1,128	2	,564	,863	,425
	Gruplariçi	76,474	117	,654		
	Toplam	77,602	119			
Demokratik	Gruplararası	1,055	2	,527	,987	,376
	Gruplariçi	62,530	117	,534		
	Toplam	63,585	119			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Gruplararası	,222	2	,111	,275	,760
	Gruplariçi	47,314	117	,404		
	Toplam	47,536	119			
Geçimsizlik	Gruplararası	1,638	2	,819	,997	,372
	Gruplariçi	96,057	117	,821		
	Toplam	97,694	119			

Tablo 4.85. (devam) Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının yaşa göre anova sonuçları.

Sıkı Disiplin	Gruplararası	3,328	2	1,664	3,227	,043
	Gruplariçi	60,333	117	,516		
	Toplam	63,661	119			

21-30 yaş arasındaki katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,66), 31-40 yaş arasındaki katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,75), 41 ve üzeri yaş katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,44) arasında, katılımcıların yaşı bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

21-30 yaş arasındaki katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,67), 31-40 yaş arasındaki katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,47), 41 ve üzeri yaş katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,50) arasında, katılımcıların yaşı bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

21-30 yaş arasındaki katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,10), 31-40 yaş arasındaki katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,18), 41 ve üzeri yaş katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,22) arasında, katılımcıların yaşı bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

21-30 yaş arasındaki katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,40), 31-40 yaş arasındaki katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,64), 41 ve üzeri yaş katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,67) arasında, katılımcıların yaşı bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

21-30 yaş arasındaki katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,28), 31-40 yaş arasındaki katılımcıların sıkı disiplin alt

ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,32), 41 ve üzeri yaş katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,82) arasında, katılımcıların yaşı bakımından anlamlı bir fark bulunmuştur, F(2, 117)=3,227, p<.05. 41 ve üzeri yaş arasındaki katılımcıların, 21-30 yaş arasındaki ve 31-40 yaş arasındaki katılımcılara göre sıkı disiplin tutumunu daha çok benimsemektedir.

4.4.23. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Eğitim Durumu Bakımından Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 4.86'da, katılımcıların RUÖ puanlarının eğitim durumuna göre ANOVA sonuçları Tablo 4.87'de gösterilmiştir.

Tablo 4.86. Hacettepe ruhsal uyum ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ölçek		Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	SS
Ruhsal Uyum Ölçeği		Okuryazar Değil	5	13,20	10,18
		Okuryazar	11	18,18	8,15
		İlkokul Mezunu	50	15,14	8,26
		Ortaokul Mezunu	32	12,90	7,24
		Lise Mezunu	17	12,35	6,67
		Önlisans Mezunu	3	14,66	4,61
		Lisans Mezunu	2	10,00	1,41

Tablo 4.87. Hacettepe ruhsal uyum ölçeği puanlarının eğitim durumuna göre anova sonuçları.

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	Sd	Kareler Ortalaması	F	P
Ruhsal Uyum Ölçeği	Gruplararası	370,776	6	61,796	1,024	,413
	Gruplariçi	6817,724	113	60,334		
	Toplam	7188,500	119			

Eğitim durumu okuryazar değil olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,20), eğitim durumu okuryazar olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=18,18), eğitim durumu ilkokul mezunu olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=15,14), eğitim durumu ortaokul mezunu olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=12,90), eğitim durumu lise mezunu olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=12,35), eğitim durumu önlisans mezunu olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=14,66), eğitim durumu lisans mezunu olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=10,00) arasında, katılımcıların eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 4.88'de, katılımcıların PARİ puanlarının eğitim durumuna göre ANOVA sonuçları Tablo 4.89'da gösterilmiştir.

Tablo 4.88. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ölçek	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	SS
Aşırı Koruyucu	Okuryazar Değil	5	2,71	,45
	Okuryazar	11	2,56	,85
	İlkokul Mezunu	50	2,69	,82
	Ortaokul Mezunu	32	2,65	,83
	Lise Mezunu	17	2,82	,87
	Önlisans Mezunu	3	2,52	,95
	Lisans Mezunu	2	2,68	,08
Demokratik	Okuryazar Değil	5	2,46	,27
	Okuryazar	11	2,50	,69
	İlkokul Mezunu	50	2,51	,77
	Ortaokul Mezunu	32	2,47	,74
	Lise Mezunu	17	2,71	,71
	Önlisans Mezunu	3	2,44	,88
	Lisans Mezunu	2	2,33	,15
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Okuryazar Değil	5	2,04	,43
	Okuryazar	11	2,11	,42
	İlkokul Mezunu	50	2,21	,62
	Ortaokul Mezunu	32	2,09	,69
	Lise Mezunu	17	2,00	,60
	Önlisans Mezunu	3	3,15	,83
	Lisans Mezunu	2	2,19	,27
Geçimsizlik	Okuryazar Değil	5	2,23	,77
	Okuryazar	11	2,33	,71
	İlkokul Mezunu	50	2,68	,89
	Ortaokul Mezunu	32	2,48	1,00
	Lise Mezunu	17	2,56	,86
	Önlisans Mezunu	3	3,16	1,30
	Lisans Mezunu	2	2,08	,58

Tablo 4.88. (devam) Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Sıkı Disiplin	Okuryazar Değil	5	2,62	,58
	Okuryazar	11	2,78	,58
	İlkokul Mezunu	50	2,42	,78
	Ortaokul Mezunu	32	2,35	,74
	Lise Mezunu	17	1,99	,54
	Önlisans Mezunu	3	1,89	,50
	Lisans Mezunu	2	2,09	,30

Tablo 4.89. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının eğitim durumuna göre anova sonuçları.

Ölçek	**Varyansın Kaynağı**	**Kareler Toplamı**	**sd**	**Kareler Ortalaması**	**F**	**P**
Aşırı Koruyucu	Gruplararası	,613	6	,102	,150	,989
	Gruplariçi	76,988	113	,681		
	Toplam	77,602	119			
Demokratik	Gruplararası	2,042	6	,340	,625	,710
	Gruplariçi	61,543	113	,545		
	Toplam	63,585	119			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Gruplararası	3,775	6	,629	1,625	,147
	Gruplariçi	43,761	113	,387		
	Toplam	47,536	119			
Geçimsizlik	Gruplararası	3,612	6	,602	,723	,632
	Gruplariçi	94,083	113	,833		
	Toplam	97,694	119			
Sıkı Disiplin	Gruplararası	5,583	6	,930	1,810	,103
	Gruplariçi	58,078	113	,514		
	Toplam	63,661	119			

Eğitim durumu okuryazar değil olan katılımcıların aşırı koruyu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,71), eğitim durumu okuryazar olan katılımcıların aşırı

koruyu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,56), eğitim durumu ilkokul mezunu olan katılımcıların aşırı koruyu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,69), eğitim durumu ortaokul mezunu olan katılımcıların aşırı koruyu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,65), eğitim durumu lise mezunu olan katılımcıların aşırı koruyu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,82), eğitim durumu önlisans mezunu olan katılımcıların aşırı koruyu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,52), eğitim durumu lisans mezunu olan katılımcıların aşırı koruyu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,68) arasında, katılımcıların eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Eğitim durumu okuryazar değil olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,46), eğitim durumu okuryazar olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,50), eğitim durumu ilkokul mezunu olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,51), eğitim durumu ortaokul mezunu olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,47), eğitim durumu lise mezunu olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,71), eğitim durumu önlisans mezunu olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,44), eğitim durumu lisans mezunu olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,33) arasında, katılımcıların eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Eğitim durumu okuryazar değil olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,04), eğitim durumu okuryazar olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,11), eğitim durumu ilkokul mezunu olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,21), eğitim durumu ortaokul mezunu olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,09), eğitim durumu lise mezunu olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,00), eğitim durumu önlisans mezunu olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=3,15), eğitim durumu lisans mezunu olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar

($\bar{X}$=2,19) arasında, katılımcıların eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Eğitim durumu okuryazar değil olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,23), eğitim durumu okuryazar olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,33), eğitim durumu ilkokul mezunu olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,68), eğitim durumu ortaokul mezunu olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,48), eğitim durumu lise mezunu olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,56), eğitim durumu önlisans mezunu olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=3,16), eğitim durumu lisans mezunu olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,08) arasında, katılımcıların eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Eğitim durumu okuryazar değil olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,62), eğitim durumu okuryazar olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,78), eğitim durumu ilkokul mezunu olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,42), eğitim durumu ortaokul mezunu olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,35), eğitim durumu lise mezunu olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=1,99), eğitim durumu önlisans mezunu olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=1,89), eğitim durumu lisans mezunu olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,09) arasında, katılımcıların eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

4.4.24. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Medeni Durumu Bakımından Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların medeni durumu bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 4.90'da, katılımcıların RUÖ puanlarının medeni durumuna göre ANOVA sonuçları Tablo 4.91'de gösterilmiştir.

Tablo 4.90. Hacettepe ruhsal uyum ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ölçek	**Medeni Durumu**	**N**	$\bar{X}$	**SS**
Ruhsal Uyum Ölçeği	Evli	87	13,67	7,81
	Eşi Tarafından Terk Edilmiş	4	13,50	2,38
	Eşi Cezaevinde	5	18,40	8,44
	Eşi Vefat Etmiş	2	17,00	5,65
	Boşanmış	22	15,45	8,29

Tablo 4.91. Hacettepe ruhsal uyum ölçeği puanlarının medeni duruma göre anova sonuçları.

Ölçek	**Varyansın Kaynağı**	**Kareler Toplamı**	**sd**	**Kareler Ortalaması**	**F**	**P**
Ruhsal Uyum Ölçeği	Gruplararası	163,857	4	40,964	,671	,614
	Gruplariçi	7024,643	115	61,084		
	Toplam	7188,500	119			

Evli ve eşi ile birlikte yaşayan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,67), evli fakat eşi tarafından terk edilen katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,50), eşi cezaevinde olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=18,40), eşi vefat etmiş katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=17,00), eşinden boşanmış katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=15,34) arasında, katılımcıların eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>.05$).

Katılımcıların PARİ puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 4.92'de, katılımcıların PARİ puanlarının medeni duruma göre ANOVA sonuçları Tablo 4.93'te gösterilmiştir.

Tablo 4.92. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ölçek	**Medeni Durumu**	**N**	$\bar{X}$	**SS**
Aşırı Koruyucu	Evli	87	2,68	,77
	Eşi Tarafından Terk Edilmiş	4	2,00	1,20
	Eşi Cezaevinde	5	2,96	1,02
	Eşi Vefat Etmiş	2	2,03	1,01
	Boşanmış	22	2,82	,78
Demokratik	Evli	87	2,55	,65
	Eşi Tarafından Terk Edilmiş	4	1,47	,21
	Eşi Cezaevinde	5	2,22	,92
	Eşi Vefat Etmiş	2	1,83	1,02
	Boşanmış	22	2,81	,82
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Evli	87	2,19	,61
	Eşi Tarafından Terk Edilmiş	4	2,11	1,18
	Eşi Cezaevinde	5	2,04	,83
	Eşi Vefat Etmiş	2	1,80	,92
	Boşanmış	22	2,10	,56
Geçimsizlik	Evli	87	2,61	,89
	Eşi Tarafından Terk Edilmiş	4	1,54	,15
	Eşi Cezaevinde	5	2,73	1,13
	Eşi Vefat Etmiş	2	2,08	,82
	Boşanmış	22	2,57	,90

Tablo 4.92. (devam) Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Sıkı Disiplin	Evli	87	2,34	,69
	Eşi Tarafından Terk Edilmiş	4	2,50	1,30
	Eşi Cezaevinde	5	2,51	,80
	Eşi Vefat Etmiş	2	3,03	1,01
	Boşanmış	22	2,36	,75

Tablo 4.93. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının medeni duruma göre anova sonuçları.

Ölçek	**Varyansın Kaynağı**	**Kareler Toplamı**	**sd**	**Kareler Ortalaması**	**F**	**P**
Aşırı Koruyucu	Gruplararası	3,540	4	,885	1,374	,247
	Gruplariçi	74,061	115	,644		
	Toplam	77,602	119			
Demokratik	Gruplararası	7,791	4	1,948	4,014	,004
	Gruplariçi	55,794	115	,485		
	Toplam	63,585	119			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Gruplararası	,486	4	,121	,297	,880
	Gruplariçi	47,050	115	,409		
	Toplam	47,536	119			
Geçimsizlik	Gruplararası	5,013	4	1,253	1,555	,191
	Gruplariçi	92,681	115	,806		
	Toplam	97,694	119			
Sıkı Disiplin	Gruplararası	1,110	4	,278	,510	,728
	Gruplariçi	62,550	115	,544		
	Toplam	63,661	119			

Evli ve eşi ile birlikte yaşayan katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,68), evli fakat eşi tarafından terk edilen katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,00), eşi cezaevinde olan

katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,96), eşi vefat etmiş katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,03), eşinden boşanmış katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,82) arasında, katılımcıların eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Evli ve eşi ile birlikte yaşayan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,55), evli fakat eşi tarafından terk edilen katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=1,47), eşi cezaevinde olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,22), eşi vefat etmiş katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=1,83), eşinden boşanmış katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,81) arasında, katılımcıların eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmektedir, $F(4, 115)=4{,}014$, $p<.01$. Eşinden boşanmış kadınlar demokratik tutumu daha çok benimsemektedirler.

Evli ve eşi ile birlikte yaşayan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,19), evli fakat eşi tarafından terk edilen katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,11), eşi cezaevinde olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,04), eşi vefat etmiş katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=1,80), eşinden boşanmış katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,10) arasında, katılımcıların eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Evli ve eşi ile birlikte yaşayan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,61), evli fakat eşi tarafından terk edilen katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=1,54), eşi cezaevinde olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,73), eşi vefat etmiş katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,08), eşinden boşanmış katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,57) arasında, katılımcıların eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Evli ve eşi ile birlikte yaşayan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,34), evli fakat eşi tarafından terk edilen katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,50), eşi cezaevinde olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,51), eşi vefat etmiş katılımcıların sıkı disiplin ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=3,03), eşinden boşanmış katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,36) arasında, katılımcıların eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

4.4.25. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Çocuk Sayısı Bakımından Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların çocuk sayısı bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 4.94'te, katılımcıların RUÖ puanlarının çocuk sayısı durumuna göre ANOVA sonuçları Tablo 4.95'te gösterilmiştir.

Tablo 4.94. Hacettepe ruhsal uyum ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ölçek	Çocuk Sayısı	N	$\bar{X}$	SS
Ruhsal Uyum Ölçeği	En az 2 çocuk	58	12,74	6,85
	3 çocuk	38	15,42	8,98
	4 çocuk	21	15,52	7,26
	5 ve üzeri çocuk	3	19,66	9,01

Tablo 4.95. Hacettepe ruhsal uyum ölçeği puanlarının çocuk sayısına göre anova sonuçları.

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Ruhsal Uyum Ölçeği	Gruplararası	306,211	3	102,070	1,720	,167
	Gruplariçi	6882,289	116	59,330		
	Toplam	7188,500	119			

En az 2 çocuğa sahip katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=12,74), 3 çocuğa sahip katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=15,42), 4 çocuğa sahip katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=15,52), 5 ve üzeri sayıda çocuğa sahip katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=19,66) arasında, katılımcıların çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 4.96'da, katılımcıların PARİ puanlarının çocuk sayısına göre ANOVA sonuçları Tablo 4.97'de gösterilmiştir.

Tablo 4.96. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ölçek	Çocuk Sayısı	N	$\bar{X}$	SS
Aşırı Koruyucu	En az 2 çocuk	58	2,81	,82
	3 çocuk	38	2,59	,73
	4 çocuk	21	2,56	,91
	5 ve üzeri çocuk	3	2,18	,10
Demokratik	En az 2 çocuk	58	2,61	,77
	3 çocuk	38	2,52	,68
	4 çocuk	21	2,38	,71
	5 ve üzeri çocuk	3	2,48	,12

Tablo 4.96. (devam) Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	En az 2 çocuk	58	2,19	,68
	3 çocuk	38	2,13	,58
	4 çocuk	21	2,10	,63
	5 ve üzeri çocuk	3	2,23	,15
Geçimsizlik	En az 2 çocuk	58	2,52	,93
	3 çocuk	38	2,60	,88
	4 çocuk	21	2,59	,94
	5 ve üzeri çocuk	3	2,77	,63
Sıkı Disiplin	En az 2 çocuk	58	2,20	,70
	3 çocuk	38	2,52	,74
	4 çocuk	21	2,44	,71
	5 ve üzeri çocuk	3	3,02	,56

Tablo 4.97. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının çocuk sayısına göre anova sonuçları.

Ölçek	**Varyansın Kaynağı**	**Kareler Toplamı**	**sd**	**Kareler Ortalaması**	**F**	**P**
Aşırı Koruyucu	Gruplararası	2,312	3	,771	1,188	,318
	Gruplariçi	75,289	116	,649		
	Toplam	77,602	119			
Demokratik	Gruplararası	,915	3	,305	,565	,639
	Gruplariçi	62,670	116	,540		
	Toplam	63,585	119			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Gruplararası	,188	3	,063	,154	,927
	Gruplariçi	47,348	116	,408		
	Toplam	47,536	119			
Geçimsizlik	Gruplararası	,347	3	,116	,138	,937
	Gruplariçi	97,348	116	,839		
	Toplam	97,694	119			

Tablo 4.97. (devam) Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının çocuk sayısına göre anova sonuçları.

Sıkı Disiplin	Gruplararası	3,787	3	1,262	2,445	,067
	Gruplariçi	59,874	116	,516		
	Toplam	63,661	119			

En az 2 çocuğa sahip katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,81), 3 çocuğa sahip katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,59), 4 çocuğa sahip katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,56), 5 çocuk ve üzeri sayıda çocuğa sahip katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,18) arasında, katılımcıların çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

En az 2 çocuğa sahip katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,61), 3 çocuğa sahip katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,52), 4 çocuğa sahip katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,38), 5 ve üzeri sayıda çocuğa sahip katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,48) arasında, katılımcıların çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

En az 2 çocuğa sahip katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,19), 3 çocuğa sahip katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,13), 4 çocuğa sahip katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,10), 5 ve üzeri sayıda çocuğa sahip katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,23) arasında, katılımcıların çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

En az 2 çocuğa sahip katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,52), 3 çocuğa sahip katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,60), 4 çocuğa sahip katılımcıların geçimsizlik alt

ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,59), 5 ve üzeri sayıda çocuğa sahip katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,77) arasında, katılımcıların çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

En az 2 çocuğa sahip katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,20), 3 çocuğa sahip katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,52), 4 çocuğa sahip katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,44), 5 ve üzeri sayıda çocuğa sahip katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=3,02) arasında, katılımcıların çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

4.4.26. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Eşlerinin Yaşı Bakımından Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların eşlerinin yaşı bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 4.98'de, katılımcıların RUÖ puanlarının eşlerinin yaşına göre ANOVA sonuçları Tablo 4.99'da gösterilmiştir.

Tablo 4.98. Hacettepe ruhsal uyum ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ölçek		Eşinin Yaşı	N	$\bar{X}$	SS
Ruhsal Uyum Ölçeği		25-30 yaş	11	14,27	9,42
		31-37 yaş	46	13,84	7,51
		38-44 yaş	23	13,73	8,42
		45 yaş ve üzeri	11	14,54	7,97

Tablo 4.99. Hacettepe ruhsal uyum ölçeği puanlarının eşlerinin yaşına göre anova sonuçları.

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Ruhsal Uyum Ölçeği	Gruplararası	6,546	3	2,182	,034	,992
	Gruplariçi	5627,279	87	64,681		
	Toplam	5633,8224	90			

Eşi 25-30 yaş arasında olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=14,27), eşi yaşı 31-37 yaş arasında olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,84), eşi yaşı 38-44 yaş arasında olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,73), eşi yaşı 45 yaş ve üzerinde olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=14,54), arasında katılımcıların eşlerinin yaşı bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 4.100'de, katılımcıların PARİ puanlarının eşlerinin yaşına göre ANOVA sonuçları Tablo 4.101'de gösterilmiştir.

Tablo 4.100. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ölçek	Eşinin Yaşı	N	$\bar{X}$	SS
Aşırı Koruyucu	25-30 yaş	11	3,06	,51
	31-37 yaş	46	2,81	,79
	38-44 yaş	23	2,35	,77
	45 yaş ve üzeri	11	2,53	,82
Demokratik	25-30 yaş	11	2,62	,56
	31-37 yaş	46	2,56	,68
	38-44 yaş	23	2,47	,75
	45 yaş ve üzeri	11	2,46	,61

Tablo 4.100. (devam) aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	25-30 yaş	11	2,20	,68
	31-37 yaş	46	2,19	,61
	38-44 yaş	23	2,05	,65
	45 yaş ve üzeri	11	2,38	,60
Geçimsizlik	25-30 yaş	11	2,87	,96
	31-37 yaş	46	2,64	,88
	38-44 yaş	23	2,57	,94
	45 yaş ve üzeri	11	2,39	,93
Sıkı Disiplin	25-30 yaş	11	2,30	,45
	31-37 yaş	46	2,31	,71
	38-44 yaş	23	2,37	,79
	45 yaş ve üzeri	11	2,51	,72

Tablo 4.101. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının eşlerinin yaşına göre anova sonuçları.

Ölçek	**Varyansın Kaynağı**	**Kareler Toplamı**	**sd**	**Kareler Ortalaması**	**F**	**P**
Aşırı Koruyucu	Gruplararası	5,124	3	1,708	2,912	,039
	Gruplariçi	51,039	87	,587		
	Toplam	56,163	90			
Demokratik	Gruplararası	,267	3	,089	,190	,903
	Gruplariçi	40,685	87	,468		
	Toplam	40,952	90			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Gruplararası	,846	3	,282	,711	,548
	Gruplariçi	34,525	87	,397		
	Toplam	35,371	90			
Geçimsizlik	Gruplararası	1,355	3	,452	,535	,659
	Gruplariçi	73,400	87	,844		
	Toplam	74,755	90			

Tablo 4.101. (devam) Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının eşlerinin yaşına göre anova sonuçları.

Sıkı Disiplin	Gruplararası	,392	3	,131	,257	,856
	Gruplariçi	44,161	87	,508		
	Toplam	44,553	90			

Eşinin yaşı 25-30 yaş arasında olan katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=3,06), eşinin yaşı 31-37 yaş arasında olan katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,81), eşinin yaşı 38-44 yaş arasında olan katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,35), eşinin yaşı 45 yaş ve üzerinde olan katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,53) arasında, katılımcıların eşlerinin yaşı bakımından anlamlı bir farklılık görülmektedir, $F(3, 87)=2,912$, $p<.05$. Eşinin yaşı 25-30 yaş aralığında olan katılımcılar, eşinin yaşı 38-44 yaş aralığında olan katılımcılara göre aşırı koruyucu tutumu daha çok benimsemektedirler.

Eşinin yaşı 25-30 yaş arasında olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,62), eşinin yaşı 31-37 yaş arasında olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,56), eşinin yaşı 38-44 yaş arasında olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,47), eşinin yaşı 45 yaş ve üzerinde olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,46) arasında, katılımcıların eşlerinin yaşı bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>.05$).

Eşinin yaşı 25-30 yaş arasında olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,20), eşinin yaşı 31-37 yaş arasında olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,19), eşinin yaşı 38-44 yaş arasında olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,05), eşinin yaşı 45 yaş ve üzerinde arasında olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,38) arasında, katılımcıların eşlerinin yaşı bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir ($p>.05$).

Eşinin yaşı 25-30 yaş arasında olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,87), eşinin yaşı 31-37 yaş arasında olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,64), eşinin yaşı 38-44 yaş arasında olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,57), eşinin yaşı 45 yaş ve üzeri katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,39) arasında, katılımcıların eşlerinin yaşı bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Eşinin yaşı 25-30 yaş arasında olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,30), eşinin yaşı 31-37 yaş arasında olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,31), eşinin yaşı 38-44 yaş arasında olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,37), eşinin yaşı 45 yaş ve üzerinde olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,51) arasında, katılımcıların eşlerinin yaşı bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

4.4.27. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Eşlerinin Eğitim Durumu Bakımından Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların eşlerinin eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 4.102'de, katılımcıların RUÖ puanlarının eşlerinin eğitim durumuna göre ANOVA sonuçları Tablo 4.103'te gösterilmiştir.

Tablo 4.102. Hacettepe ruhsal uyum ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ölçek	Eğitim Durumu	N	$\bar{X}$	SS
Ruhsal Uyum Ölçeği	Okuryazar Değil	5	22,60	8,32
	Okuryazar	4	19,50	14,08
	İlkokul Mezunu	41	14,51	8,26
	Ortaokul Mezunu	25	11,52	5,26
	Lise Mezunu	15	12,46	6,80
	Lisans Mezunu	1	9,00	,00

Tablo 4.103. Hacettepe ruhsal uyum ölçeği puanlarının eşlerinin eğitim durumuna göre anova sonuçları.

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Ruhsal Uyum Ölçeği	Gruplararası	715,407	5	143,081	2,473	,038
	Gruplariçi	4918,417	85	57,864		
	Toplam	5633,824	90			

Eşinin eğitim durumu okuryazar değil olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=22,60), eşinin eğitim durumu okuryazar olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=19,50), eşinin eğitim durumu ilkokul mezunu olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=14,51), eşinin eğitim durumu ortaokul mezunu olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=11,52), eşinin eğitim durumu lise mezunu olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=12,46), eşinin eğitim durumu lisans mezunu olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=9,00) arasında, katılımcıların eşlerinin eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmektedir, $F(5, 85)=2,473$, $p<.05$. Eşlerinin eğitim durumu okuryazar olmayan katılımcıların çocuklarının eşlerinin eğitim durumu lisans mezunu olan katılımcıların çocuklarına göre daha fazla ruhsal uyum bozukluğu görülmektedir.

Katılımcıların PARİ puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 4.104'te, katılımcıların PARİ puanlarının eşlerinin eğitim durumuna göre ANOVA sonuçları Tablo 4.105'te gösterilmiştir.

Tablo 4.104. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ölçek	**Eğitim Durumu**	**N**	$\bar{X}$	**SS**
Aşırı Koruyucu	Okuryazar Değil	5	2,98	,82
	Okuryazar	4	2,03	,67
	İlkokul Mezunu	41	2,69	,71
	Ortaokul Mezunu	25	2,79	,87
	Lise Mezunu	15	2,61	,86
	Lisans Mezunu	1	2,62	,00
Demokratik	Okuryazar Değil	5	2,46	,12
	Okuryazar	4	2,50	,71
	İlkokul Mezunu	41	2,51	,66
	Ortaokul Mezunu	25	2,47	,72
	Lise Mezunu	15	2,71	,66
	Lisans Mezunu	1	2,33	,00
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Okuryazar Değil	5	2,58	,43
	Okuryazar	4	1,76	,47
	İlkokul Mezunu	41	2,19	,55
	Ortaokul Mezunu	25	2,15	,69
	Lise Mezunu	15	2,19	,77
	Lisans Mezunu	1	2,00	,00
Geçimsizlik	Okuryazar Değil	5	2,96	,77
	Okuryazar	4	2,08	,82
	İlkokul Mezunu	41	2,82	,95
	Ortaokul Mezunu	25	2,46	,85
	Lise Mezunu	15	2,40	,91
	Lisans Mezunu	1	2,50	,00
Sıkı Disiplin	Okuryazar Değil	5	2,93	,38
	Okuryazar	4	3,28	,73
	İlkokul Mezunu	41	2,35	,63
	Ortaokul Mezunu	25	2,29	,75
	Lise Mezunu	15	2,02	,62
	Lisans Mezunu	1	1,87	,00

Tablo 4.105. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının eşlerinin eğitim durumuna göre anova sonuçları.

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Aşırı Koruyucu	Gruplararası	2,537	5	,507	,804	,550
	Gruplariçi	53,626	85	,631		
	Toplam	56,163	90			
Demokratik	Gruplararası	2,673	5	,535	1,187	,322
	Gruplariçi	38,279	85	,450		
	Toplam	40,952	90			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Gruplararası	1,548	5	,310	,778	,568
	Gruplariçi	33,823	85	,398		
	Toplam	35,371	90			
Geçimsizlik	Gruplararası	4,790	5	,958	1,164	,334
	Gruplariçi	69,965	85	,823		
	Toplam	74,755	90			
Sıkı Disiplin	Gruplararası	7,115	5	1,423	3,231	,010
	Gruplariçi	37,738	85	,440		
	Toplam	44,553	90			

Eşinin eğitim durumu okuryazar değil olan katılımcıların aşırı koruyu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,98), eşinin eğitim durumu okuryazar olan katılımcıların aşırı koruyu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,03), eşinin eğitim durumu ilkokul mezunu olan katılımcıların aşırı koruyu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,69), eşinin eğitim durumu ortaokul mezunu olan katılımcıların aşırı koruyu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,79), eşinin eğitim durumu lise mezunu olan katılımcıların aşırı koruyu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,61), eşinin eğitim durumu lisans mezunu olan katılımcıların aşırı koruyu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,62) arasında, katılımcıların eşlerinin eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Eşinin eğitim durumu okuryazar değil olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,73), eşinin eğitim durumu okuryazar olan

katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,02), eşinin eğitim durumu ilkokul mezunu olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,54), eşinin eğitim durumu ortaokul mezunu olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,44), eşinin eğitim durumu lise mezunu olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,69), eşinin eğitim durumu lisans mezunu olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=3,44) arasında, katılımcıların eşlerinin eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Eşinin eğitim durumu okuryazar değil olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,58), eşinin eğitim durumu okuryazar olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=1,76), eşinin eğitim durumu ilkokul mezunu olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,19), eşinin eğitim durumu ortaokul mezunu olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,15), eşinin eğitim durumu lise mezunu olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,19), eşinin eğitim durumu lisans mezunu olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,00) arasında, katılımcıların eşlerinin eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Eşinin eğitim durumu okuryazar değil olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,96), eşinin eğitim durumu okuryazar olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,08), eşinin eğitim durumu ilkokul mezunu olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,82), eşinin eğitim durumu ortaokul mezunu olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,46), eşinin eğitim durumu lise mezunu olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,40), eşinin eğitim durumu lisans mezunu olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,50) arasında, katılımcıların eşlerinin eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Eşinin eğitim durumu okuryazar değil olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,93), eşinin eğitim durumu okuryazar olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=3,28), eşinin eğitim durumu ilkokul mezunu olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,35), eşinin eğitim durumu ortaokul mezunu olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,29), eşinin eğitim durumu lise mezunu olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,02), eşinin eğitim durumu lisans mezunu olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=1,87) arasında, katılımcıların eşlerinin eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık görülmektedir, $F(5, 85)=3,231$, $p<.05$. Eşinin eğitim durumu okuryazar olan katılımcıların eşinin eğitim durumu lisans mezunu olan katılımcılara göre daha fazla sıkı disiplin tutumunu benimsemektedir.

4.4.28. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Hane Geliri Bakımından Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların hane geliri bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 4.106'da, katılımcıların RUÖ puanlarının hane gelirine göre ANOVA sonuçları Tablo 4.107'de gösterilmiştir.

Tablo 4.106. Hacettepe ruhsal uyum ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ölçek		Hane Geliri	N	$\bar{X}$	SS
Ruhsal Ölçeği	Uyum	0-1.000-TL	51	16,86	8,30
		1.001-1.500-TL	21	11,00	6,19
		1.501-2.300-TL	39	12,51	7,33
		2.301-TL ve üzeri	9	14,55	5,50

Tablo 4.107. Hacettepe ruhsal uyum ölçeği puanlarının hane gelirine göre anova sonuçları.

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Ruhsal Uyum Ölçeği	Gruplararası	688,495	3	229,498	4,096	,008
	Gruplariçi	6500,005	116	56,035		
	Toplam	7188,500	119			

Hane geliri 0-1.000-TL aralığında olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=16,86), hane geliri 1.001-1.500-TL aralığında olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=11,00), hane geliri 1.501-2.300-TL aralığında olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=12,51), hane geliri 2.301-TL ve üzeri olan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=14,55), arasında katılımcıların hane geliri bakımından anlamlı bir farklılık görülmektedir, F(3, 116)=4,096, p<.01. Hane geliri 0-1.000-TL aralığında olan katılımcıların çocuklarının hane geliri 1.001-1.500-TL aralığında olan katılımcıların çocuklarına göre daha fazla ruhsal uyum bozukluğu göstermektedir.

Katılımcıların PARİ puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 4.108'de, katılımcıların PARİ puanlarının hane gelirine göre ANOVA sonuçları Tablo 4.109'da gösterilmiştir.

Tablo 4.108. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ölçek	Hane Geliri	N	$\bar{X}$	SS
Aşırı Koruyucu	0-1.000-TL	51	2,69	,81
	1.001-1.500-TL	21	2,96	,73
	1.501-2.300-TL	39	2,58	,85
	2.301-TL ve üzeri	9	2,50	,68

Tablo 4.108. (devam) Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Demokratik	0-1.000-TL	51	2,56	,74
	1.001-1.500-TL	21	2,63	,72
	1.501-2.300-TL	39	2,40	,75
	2.301-TL ve üzeri	9	2,80	,57
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	0-1.000-TL	51	2,20	,66
	1.001-1.500-TL	21	2,30	,59
	1.501-2.300-TL	39	2,00	,62
	2.301-TL ve üzeri	9	2,26	,52
Geçimsizlik	0-1.000-TL	51	2,70	,93
	1.001-1.500-TL	21	2,22	,73
	1.501-2.300-TL	39	2,60	,94
	2.301-TL ve üzeri	9	2,44	,82
Sıkı Disiplin	0-1.000-TL	51	2,50	,70
	1.001-1.500-TL	21	2,15	,59
	1.501-2.300-TL	39	2,39	,85
	2.301-TL ve üzeri	9	2,00	,35

Tablo 4.109. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının hane gelirine göre anova sonuçları.

Ölçek	**Varyansın Kaynağı**	**Kareler Toplamı**	**sd**	**Kareler Ortalaması**	**F**	**P**
Aşırı Koruyucu	Gruplararası	2,341	3	,780	1,203	,312
	Gruplariçi	75,261	116	,649		
	Toplam	77,602	119			
Demokratik	Gruplararası	1,519	3	,506	,946	,421
	Gruplariçi	62,066	116	,535		
	Toplam	63,585	119			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Gruplararası	1,504	3	,501	1,263	,290
	Gruplariçi	46,032	116	,397		
	Toplam	47,536	119			

Tablo 4.109. (devam) Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının hane gelirine göre anova sonuçları.

Geçimsizlik	Gruplararası	3,631	3	1,210	1,493	,220
	Gruplariçi	94,063	116	,811		
	Toplam	97,694	119			
Sıkı Disiplin	Gruplararası	3,166	3	1,055	2,023	,114
	Gruplariçi	60,495	116	,522		
	Toplam	63,661	119			

Hane geliri 0-1.000-TL aralığında olan katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,69), hane geliri 1.001-1.500-TL aralığında olan katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,96), hane geliri 1.501-2.300-TL aralığında olan katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,58), hane geliri 2.301-TL ve üzerinde olan katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,50) arasında, katılımcıların hane geliri bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Hane geliri 0-1.000-TL aralığında olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,56), hane geliri 1.001-1.500-TL aralığında olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,63), hane geliri 1.501-2.300-TL aralığında olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,40), hane geliri 2.301-TL ve üzerinde olan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,80) arasında, katılımcıların hane geliri bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Hane geliri 0-1.000-TL aralığında olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,20), hane geliri 1.001-1.500-TL aralığında olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,30), hane geliri 1.501-2.300-TL aralığında olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,00), hane geliri 2.301-TL ve üzerinde olan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt

ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,26) arasında, katılımcıların hane geliri bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Hane geliri 0-1.000-TL aralığında olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,70), hane geliri 1.001-1.500-TL aralığında olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,22), hane geliri 1.501-2.300-TL aralığında olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,60), hane geliri 2.301-TL ve üzerinde olan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,44) arasında, katılımcıların hane geliri bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Hane geliri 0-1.000-TL aralığında olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,50), hane geliri 1.001-1.500-TL aralığında olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,15), hane geliri 1.501-2.300-TL aralığında olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,39), hane geliri 2.301-TL ve üzerinde olan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,00) arasında, katılımcıların hane geliri bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

4.4.29. Katılımcıların RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puan, Katılımcıların Sosyal Destek Mekanizmaları Bakımından Anlamlı Bir Farklılık Var Mıdır?

Katılımcıların anne baba tutumlarının ve çocuklarının ruhsal uyum durumlarının, katılımcıların sosyal destek mekanizmaları bakımından anlamlı bir farklılık gösterip göstermediğini test etmek amacıyla İlişkisiz Örneklemler İçin Tek Faktörlü Varyans Analizi yapılmıştır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 4.110'da, katılımcıların RUÖ puanlarının sosyal destek mekanizmalarına göre ANOVA sonuçları Tablo 4.111'de gösterilmiştir.

Tablo 4.110. Hacettepe ruhsal uyum ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ölçek	Sosyal Destek Mekanizması	N	$\bar{X}$	SS
Ruhsal Uyum Ölçeği	Aile Üyeleri	81	13,64	7,22
	Akrabalar	6	21,16	12,60
	Komşular	3	15,33	7,57
	Arkadaşlar	9	13,11	4,28
	Diğer	21	14,95	8,97

Tablo 4.111. Hacettepe ruhsal uyum ölçeği puanlarının sosyal destek mekanizmasına göre anova sonuçları.

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Ruhsal Uyum Ölçeği	Gruplararası	342,541	4	85,635	1,439	,226
	Gruplariçi	6845,959	115	59,530		
	Toplam	7188,500	119			

Aile üyelerinden destek alan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,64), akrabalardan destek alan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=21,16), komşulardan destek alan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=15,33), arkadaşlardan destek alan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=13,11), diğer sosyal destek mekanizmalarından destek alan katılımcıların RUÖ'den aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=14,95), arasında katılımcıların sosyal destek mekanizması bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Katılımcıların PARİ puanlarının betimsel istatistikleri Tablo 4.112'de, katılımcıların PARİ puanlarının sosyal destek mekanizmalarına göre ANOVA sonuçları Tablo 4.113'te gösterilmiştir.

Tablo 4.112. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının betimsel istatistikleri.

Ölçek	Sosyal Destek Mekanizması	N	X̄	SS
Aşırı Koruyucu	Aile Üyeleri	81	2,67	,79
	Akrabalar	6	2,85	1,08
	Komşular	3	2,95	,81
	Arkadaşlar	9	2,86	,77
	Diğer	21	2,55	,82
Demokratik	Aile Üyeleri	81	2,65	,69
	Akrabalar	6	2,25	1,02
	Komşular	3	2,00	,69
	Arkadaşlar	9	2,51	,75
	Diğer	21	2,28	,70
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Aile Üyeleri	81	2,17	,64
	Akrabalar	6	2,16	,41
	Komşular	3	1,87	,77
	Arkadaşlar	9	2,26	,60
	Diğer	21	2,11	,66
Geçimsizlik	Aile Üyeleri	81	2,63	,92
	Akrabalar	6	2,19	,97
	Komşular	3	1,94	,41
	Arkadaşlar	9	2,98	,74
	Diğer	21	2,34	,87
Sıkı Disiplin	Aile Üyeleri	81	2,32	,70
	Akrabalar	6	2,86	,87
	Komşular	3	2,08	,45
	Arkadaşlar	9	2,43	,69
	Diğer	21	2,41	,83

Tablo 4.113. Aile hayatı ve çocuk yetiştirme tutumu ölçeği puanlarının sosyal destek mekanizmasına göre anova sonuçları.

Ölçek	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	P
Aşırı Koruyucu	Gruplararası	1,031	4	,258	,387	,817
	Gruplariçi	76,571	115	,666		
	Toplam	77,602	119			
Demokratik	Gruplararası	3,825	4	,956	1,840	,126
	Gruplariçi	59,760	115	,520		
	Toplam	63,585	119			
Ev Kadınlığı Rolünü Reddetme	Gruplararası	,409	4	,102	,249	,910
	Gruplariçi	47,127	115	,410		
	Toplam	47,536	119			
Geçimsizlik	Gruplararası	4,951	4	1,238	1,535	,197
	Gruplariçi	92,744	115	,806		
	Toplam	97,694	119			
Sıkı Disiplin	Gruplararası	1,950	4	,487	,908	,462
	Gruplariçi	61,711	115	,537		
	Toplam	63,661	119			

Aile üyelerinden destek alan katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,67), akrabalardan destek alan katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,85), komşulardan destek alan katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,95), arkadaşlardan destek alan katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,86), diğer sosyal destek mekanizmalarından destek alan katılımcıların aşırı koruyucu alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,55), arasında katılımcıların sosyal destek mekanizması bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Aile üyelerinden destek alan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,65), akrabalardan destek alan demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,25), komşulardan destek alan

katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,00), arkadaşlardan destek alan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,51), diğer sosyal destek mekanizmalarından destek alan katılımcıların demokratik tutum alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,28), arasında katılımcıların sosyal destek mekanizması bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Aile üyelerinden destek alan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,17), akrabalardan destek alan ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,16), komşulardan destek alan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=1,87), arkadaşlardan destek alan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,26), diğer sosyal destek mekanizmalarından destek alan katılımcıların ev kadınlığı rolünü reddetme alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,11), arasında katılımcıların sosyal destek mekanizması bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Aile üyelerinden destek alan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,63), akrabalardan destek alan geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,19), komşulardan destek alan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=1,94), arkadaşlardan destek alan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,98), diğer sosyal destek mekanizmalarından destek alan katılımcıların geçimsizlik alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,34), arasında katılımcıların sosyal destek mekanizması bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

Aile üyelerinden destek alan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,32), akrabalardan destek alan sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,86), komşulardan destek alan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,08), arkadaşlardan destek alan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,43), diğer sosyal destek mekanizmalarından destek alan katılımcıların sıkı disiplin alt ölçeğinden aldıkları ortalama puanlar ($\bar{X}$=2,41), arasında katılımcıların sosyal destek mekanizması bakımından anlamlı bir farklılık görülmemektedir (p>.05).

5. TARTIŞMA

5.1. Yoksul Ailelerin Sosyo Ekonomik ve Demografik Özelliklerine İlişkin Bulguların Tartışılması

Katılımcıların çocuklarının yaşlarının 6-9 yaş aralığında olması ve eğitime devam ettikleri sınıflarının 1-4 aralığında olması Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği'nin eğitim sınıfı ve yaş kriteri olması ile açıklanabilir.

Katılımcıların %34,2'si 21-30 yaş aralığında, %54,2'si 31-40 yaş aralığında, %11,7'si ise 41 yaş ve üzerinde olduğu bulunmuştur. Katılımcıların eşlerinin ise %12,1'i 25-30 yaş aralığında, %50,5'i 31-37 yaş aralığında, %25,3'ü 38-44 yaş aralığında, %12,1'i ise 45 yaş ve üzerindedir. Sosyal yardım yararlanıcılarının ağırlıklı olarak 18-40 yaş arasında olduğu görülmektedir. Benzer olarak Demirtaş ve Özbesler, Ankara İli Keçiören İlçesinde sosyal yardım alan aileler ile alakalı yapmış olduğu çalışmada sosyal yardım alan ailelerin 18-45 yaş aralığında olduğu sonucuna ulaşmıştır (116). Bu durum; genç yaşlarda iş bulamama, vasıfsız işlerde çalışma, düşük gelir düzeyi ile iş hayatına başlama ile sosyal yardıma duyulan gereksinim; ilerleyen yaş ve tecrübeye bağlı olarak gelişen uzmanlaşma ile birlikte gelir düzeyindeki artış, ilerleyen yaşlarda devreye giren emeklilik sistemi ile birlikte düzenli gelir sahibi olma, hanede bağımlı olan çocuk sayısındaki azalış faktörleri ile birlikte sosyal yardıma duyulan gereksinimdeki azalma ile açıklanabilir.

Katılımcıların %10,8'i çalışıyor, katılımcıların eşlerinin %67'si çalışmaktadır Öztürk, çocuk yoksulluğu üzerine yaptığı araştırmada benzer sonuçlara ulaşarak kadınların çalışma oranını %8,2 eşlerinin çalışma oranını ise %73,3 olduğu sonucuna varmıştır (117). Bu durum kadınların istihdama katılmada yaşadıkları sorunlar, ağırlıklı olarak ev işleri ile meşgul olmaları, 6-9 yaş arası çocuğunu bırakacak mekanizmaların yetersiz olması nedeniyle istihdama katılamaması ve ataerkil toplum yapısı ile açıklanabilir.

Katılımcıların %10,9'u okuryazar değil, %9,2'si okuryazar, %41,7'si ilkokul mezunu, %26,7'si ortaokul mezunu, %14,2'si lise mezunu, %2,5'ü ön lisans mezunu,

%1,7'si ise lisans mezunudur. Katılımcıların eşlerinin %6,6'sı okuryazar değil, %3,3'ü okuryazar, %45,1'i ilkokul mezunu, %27,5'i ortaokul mezunu, %16,5'i lise mezunu, %1.1'i lisans mezunudur. Sosyal yardım yararlanıcılarının düşük eğitim seviyesine sahip olduğu söylenebilir. Kırlıoğlu sosyal ve ekonomik destek alan ailelerde yoksulluk, sağlık ve yaşam kalitesinin değerlendirildiği araştırmasında yoksul bireylerin eğitim durumuna ilişkilin benzer sonuçlara ulaşmıştır (118). Bu durum yoksul bireylerin ekonomik sorunlar nedeniyle eğitim hayatına yeteri kadar katılamamaları ve yoksulluk nedeniyle eğitim hayatlarını yarıda bırakmak zorunda kalabilmeleri ile açıklanabilir.

Katılımcıların %72,5'i evli ve eşi ile birlikte yaşıyor, %3,3'ü evli ve eşinden ayrı yaşıyor, %4,2'si evli ve eşi cezaevinde, %1,7'si eşi vefat etmiş, %18,3'ü ise eşinden boşanmıştır. Katılımcılardan medeni durumu boşanmış olanların çocuklarının %34,6'sının anne/baba ilişkisi devam ederken %65,4'ünün anne/baba ilişkisi devam etmemektedir. Yazıcı, Köprübaşı İlçesinde yardım alan aileler üzerine yaptığı araştırmada benzer olarak evli ve eşi ile birlikte yaşayanların sosyal yardımdan yararlanma sıklığının diğer gruplara göre fazla olduğu sonucuna varmıştır (119). Eşlerinden boşanan bireylerin nafaka geliri olması veya vefat eden anne/babaları üzerinden Sosyal Güvenlik Kurumundan ölüm aylığı alabiliyor olmaları sosyal yardımlardan yararlanma sıklığının düşük olmasını açıklayabilir. Benzer şekilde eşleri vefat eden kadınların da çocukları ile birlikte Sosyal Güvenlik Kurumundan ölüm aylığı almaları sosyal yardımdan yararlanma sıklığını düşürebilecek rol oynayabilir.

Katılımcıların %48,3'ü en az 2 çocuk sahibi, %31,7'si 3 çocuk sahibi, %17,5'i 4 çocuk sahibi, %2,5'i ise 5 çocuk ve üzerinde çocuk sahibidir. Araştırmaya katılan yoksul ailelerin genellikle 3 ve üzerinde çocuk sahibi olduğu söylenebilir. Benzer olarak Bülbül, sosyal ve ekonomik destek alan ailelerde yoksulluk olgusunu araştırdığı çalışmasında sosyal yardım alan ailelerin genellikle 3 ve üzerinde çocuk sahibi olduğu sonucuna ulaşmıştır (120). Artan çocuk sayısına bağlı olarak aile giderlerinin de artış göstermesi ile birlikte sosyal yardıma gereksinim duyulduğu ifade edilebilir.

Katılımcıların %42,5'inin hane geliri 0.TL-1.000.TL aralığında, %17,5'inin hane geliri 1.001.TL-1.500.TL aralığında, %6,5'inin hane geliri 1.501.TL-2.300.TL aralığında, %7,5'inin hane geliri ise 2.301.TL ve üzerindedir. Araştırmaya katılan

yoksul ailelerin hane gelirinin genellikle 0-1.500-TL aralığında olduğu; asgari ücret düzeyinin altında kaldığı söylenebilir. Bu durum yoksul aile bireylerinin genellikle uzmanlık gerektirmeyen vasıfsız ve gündelik işlerde çalışması ve sosyal güvencesiz işlerde çalışması ile açıklanabilir. Katılımcıların %64,2'sinin sosyal güvenceye sahip olmadığı da bu bulguyu destekler niteliktedir.

Katılımcıların %68,3'ü sürekli Ankara'da ikamet etmekte, %31,7'si Ankara'ya göç ile gelmiştir. Katılımcılardan göç ile Ankara'ya gelenlerden %75,7'si başka bir il ya da ilçe merkezinden göç ile gelmiş, %24,3'ü ise başka bir ilin köyünden göç etmiştir.

Katılımcıların %25,8'i ailesinde tedavi gören kronik rahatsızlığı olan birey olduğunu, %6,7'si engelli çocuk sahibi olduğunu, %4,2'si de kendisi veya eşinin engelli birey olduğunu ifade etmiştir. Benzer şekilde Toptaş, sosyal yardım başvurusunda bulunan bireylerin psikolojik belirti düzeyleri ve sosyal destek algısı üzerine yaptığı çalışmasında sağlık sorunu nedeniyle tedavi gördüğünü beyan edenlerin oranının %22,5 olduğu sonucuna ulaşmıştır (121). Bu durum kronik rahatsızlığın istihdamın önündeki engellerden birisi olması ve kronik rahatsızlıkların beslenme, sağlık, ulaşım gibi giderleri artırması nedeniyle ailelerin sosyal yardıma gereksinim duyması ile açıklanabilir.

Katılımcıların %67,5'i bir sorunu olduğunda aile bireylerinden, %17,5'i ise bir sorunu olduğunda diğer destek mekanizmalarından destek aldığını belirtmiştir. Katılımcılar diğer destek mekanizması olarak kamu kurum kuruluşlarını belirtmişlerdir.

Katılımcıların %31,7'si çocuğunun başından üzücü, çok etkisinde kaldığı bir olay geçtiğini, %6,7'si çocuğunda kekemelik davranışı olduğunu, %8,3'ü çocuğunda tik davranışı olduğunu, %24,2'si çocuğunda tırnak yeme davranışı olduğunu, %2,5'i çocuğunda parmak emme davranışı olduğunu, %1,7'si çocuğunda kaka kaçırma davranışı olduğunu, %17,5'i çocuğunda yatağa işeme davranışı olduğunu, %20,0'si çocuğunda okul başarısızlığı olduğunu ifade etmiştir.

5.2. Yoksul Ailelerin Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeğinden ve Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği Alt Boyutlarından Aldıkları Puanlara İlişkin Bulguların Tartışılması

Katılımcıların Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği alt boyutlarından aldıkları puanlar şu şekildedir: aşırı koruyucu annelik alt boyutu puanları 1,25 ile 3,88 arasında değişmekte olup ortalaması 2,69±,81'dir; demokratik tutum ve eşitlik tanıma alt boyutu puanları 1,00 ile 4,00 arasında değişmekte olup ortalaması 2,54±,73'tür; ev kadınlığı rolünü reddetme alt boyutu puanları 1,08 ile 3,92 arasında değişmekte olup ortalaması 2,16±,63'tür; geçimsizlik alt boyutu puanları 1,00 ile 4,00 arasında değişmekte olup ortalaması 2,57±,91'dir; sıkı disiplin alt boyutu puanları 1,00 ile 3,75 arasında değişmekte olup ortalaması 2,37±,73'tür. Ölçeğin kesme puanı olmayıp alt ölçeklerden hangisi yüksekse o alt ölçek benimsenmektedir. Yoksul ailelerin genel olarak aşırı koruyucu annelik tutumunu benimsedikleri söylenebilir.

Katılımcıların Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeğinden aldıkları puanlar ,00 ile 40 arasında değişmekte olup ortalaması 14,25±7,77'dir. Ölçeğin kesme puanı 12 olup 12 üzerinde alınan puan çocukta ruhsal uyum bozukluğu olarak yorumlanmaktadır. Yoksul ailelerin çocuklarının ruhsal uyum bozukluğu gösterdiği söylenebilir.

5.3. Yoksul Ailelerin Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu ile Çocuklarının Ruhsal Uyum Durumu Arasındaki İlişkiye İlişkin Bulguların Tartışılması

Aşırı koruyucu annelik anne baba tutumu ile çocukların ruhsal uyum durumu arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Demokratik tutum ve eşitlik tanıma anne baba tutumu ile çocukların ruhsal uyum durumu anlamlı bir ilişki görülmektedir. Anne babaların demokratik tutum ve eşitlik tanıma tutumunu daha çok benimsemeleri çocuklardaki ruhsal uyum bozukluğu durumunu azalttığı söylenebilir. Bu durum; çocuğu olduğu gibi kabul eden, çocuğun görüşlerine ve kişiliğine saygı duyan, çocuğa karşılıksız sevgi veren, ona karşı tutarlı

ve güven veren demokratik tutumun çocukların benlik saygısı, iletişim becerileri, özgüveni, sorumluluk sahibi olması gibi hususlardaki olumlu etkisi ile açıklanabilir.

Ev kadınlığı rolünü reddetme anne baba tutumu ile çocukların ruhsal uyum durumu anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Anne babaların ev kadınlığı rolünü reddetme tutumunu daha çok benimsemeleri çocuklardaki ruhsal uyum bozukluğu durumunu artırdığı söylenebilir. Bu durum; ev kadınlığı rolünü reddeden kadınların çocukları ile yeteri kadar vakit geçirmemesi, çocuklarına karşı tahammül seviyelerinin düşük kalması ve çocuklarının gereksinimleri ile yeteri kadar ilgilenmemesi ile açıklanabilir.

Geçimsizlik tutumu ile çocukların ruhsal uyum durumu arasında düşük anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Anne babalar arasındaki geçimsiz tutum arttıkça çocuklardaki ruhsal uyum bozukluğu durumunun arttığı söylenebilir. Bu durum; anne babalar arasındaki anlaşmazlığın, iletişim sorunlarının, çocuk yetiştirme rollerinin yeterince paylaşılmaması, çocuk bakımının anne üzerinde yoğunlaşmasının çocukların ruhsal uyum durumlarını olumsuz yönde etkileyebilecek etmenler olması ile açıklanabilir.

Sıkı disiplin tutumu ile çocukların ruhsal uyum durumu arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Anne babaların sıkı disiplin tutumunu daha çok benimsemeleri çocuklardaki ruhsal uyum bozukluğu durumunu arttırdığı söylenebilir. Bu durum; sıkı disiplin tutumunu benimseyen anne babaların çocuklarının sosyal, duygusal ve bilişsel gelişimlerini önemsememesi; çocuklarına karşı aşırı baskıcı, kontrolcü, cezalandırıcı, sevgisini göstermekten çekinen tavır içerisinde bulunması ile ve bu durumunda çocukların ruhsal uyum durumlarına olumsuz etki etmesi ile açıklanabilir

5.4. Yoksul Ailelerin RUÖ ve PARİ Alt Boyutlarından Aldıkları Puanların, Sosyo-Demografik Özelliklerine Göre Anlamlı Bir Farklılık Gösterip Göstermediğine İlişkin Bulguların Tartışılması

Katılımcıların RUÖ puanlarının çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Benzer biçimde Sabancıoğlu ve Tel, 6-12 yaş grubundaki

çocuklarla yaptığı çalışmada çocukların ruhsal uyum durumlarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (122).

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların ve eşlerinin çalışma durumlarına ve sosyal güvence durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Benzer şekilde Sabancıoğlu ve Tel tarafından 6-12 yaş grubundaki çocuklarla yapılan çalışmada çocukların ruhsal uyum durumlarının ebeveynlerin çalışma durumuna ve sosyal güvence durumuna göre anlamlı farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (122). Doğan ve arkadaşları da ilköğretim okulunda okuyan öğrencilerin ruhsal sorunları hakkında yaptığı çalışmada da benzer sonuçlara ulaşmıştır (123).

Katılımcıların RUÖ puanlarının ikamet etme durumlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Polat ise iç göçün çocuk ruh sağlığı üzerindeki etkilerini incelediği çalışmada göç deneyimi yaşayan çocukların yaşamayan çocuklara göre daha fazla ruhsal uyum sorunları yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır (124). Bulunan sonucun literatür ile farklılık göstermesi katılımcıların %31,7'sinin göç deneyimi yaşamış olması ile açıklanabilir.

Katılımcıların RUÖ puanlarının ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle tedavi gören birey bulunma durumlarına, engelli ebeveyn sahibi olma durumuna ve engelli kardeşe sahip olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Çocukların süreğen rahatsızlıkları olan bireylerle yaşamasının çocukların ruhsal uyum durumlarını etkilemediği söylenebilir.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Ailesinde alkol bağımlısı olan katılımcıların çocukları, alkol bağımlısı olmayan katılımcıların çocuklarına göre daha fazla ruhsal uyum bozukluğu göstermektedir. Kültür ve arkadaşları, alkol bağımlılığı olan babaların çocukları ile yaptığı araştırmada alkol bağımlısı olan babaların çocuklarında alkol bağımlısı olmayan babaların çocuklarına göre daha fazla ruhsal tanı aldıkları sonucuna ulaşmıştır (125). Bu durum; alkol bağımlılığı olan ailelerde görülebilen çatışmalı ortam, aile içi şiddet, çocuklara karşı yeteri kadar ilgi gösterememe gibi stres faktörlerinin çocukların ruhsal uyum durumları üzerindeki olumsuz etkisi ile açıklanabilir.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların ailesinde madde bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Benzer olarak Doğan ve arkadaşlarının ilköğretim öğrencileri üzerinde yaptığı ruhsal uyum araştırmasında da ailesinde madde bağımlısı olma durumu ile çocukların ruhsal uyumu arasında anlamlı bir fark bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (123). Madde bağımlılığı ailelerin rahatlıkla anlatamayacağı bir durum olması nedeniyle görüşme sırasında cevaplamaktan kaçınma ihtimalinin sonuç üzerinde etkili olabileceği söylenebilir.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların ailesinde eski hükümlü birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bu durum aile bireylerinden birisinin cezaevi deneyimi sonrası tekrar normal yaşamına dönerek aile sistemine dâhil olması çocuklar tarafında olumlu karşılanması ve ruhsal uyum durumlarını etkilememesi ile açıklanabilir.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunun başından üzücü olay geçme durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Katılımcıların çocuklarının başından üzücü olay geçenlerin, geçmeyenlere göre ruhsal uyum bozuklukları daha fazla görülmektedir. Polat iç göçün çocukların ruh sağlığına etkisi üzerine yaptığı araştırmasında çocukların trafik kazası, yaralanma, ameliyat olma, hastaneye yatış gibi olayların çocukların ruh sağlığını olumsuz yönde etkilediği sonucuna ulaşmıştır (124). Bu durum; özellikle çocukluk döneminde karşılaşılan ve çocuklar için yıkıcı nitelikte olan trafik kazası, istismar, hastalık, aile bireylerinden birisinin vefatı, yangın, deprem gibi olayların çocukların ruhsal uyum durumları üzerinde olumsuz etkiye sebep olması ile açıklanabilir.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma, parmak emme, tik ve tırnak yeme davranışları olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Selimhocaoğlu, Kırşehir İlinde farklı sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda okuyan ilköğretim öğrencilerinin ruhsal uyum sorunları üzerine yaptığı araştırmada parmak, emme, tik ve tırnak yeme ile ruhsal uyum arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonucuna varmıştır (126). Kaya ve arkadaşları ise Malatya İlinde farklı sosyo ekonomik düzeye sahip iki ilköğretim okulunda yaptığı ruhsal uyum araştırmasında tik, tırnak yeme ve parmak emme davranışları ile ruhsal uyum durumu arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur (127). Çocuklarda uyum bozukluğu olarak

değerlendirilen kaka kaçırma, parmak emme, tik ve tırnak yeme davranışlarının varlığının ruhsal uyum bozukluğu için tek başına etmen olarak değerlendirilemeyeceği sonucuna ulaşılabilir. Bu durum çocukların ruhsal uyum durumlarını ailevi sebepler, demografik sebepler, çocukların yapısal özellikleri, yaşadığı toplum yapısı, ekonomik durum, farklı ebeveyn tutumları gibi etmenlerin etkilemesi ile açıklanabilir.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Selimhocaoğlu, farklı sosyo-ekonomik düzeydeki okullarda okuyan ilköğretim öğrencilerinin ruhsal uyum sorunları üzerine yaptığı araştırmada benzer olarak kekemelik davranışı ile ruhsal uyum arasında anlamlı bir ilişki bulunmadığı sonucuna varmıştır (126). Kekemelik davranışı olan çocuklarda, kekemelik davranışı olmayan çocuklara göre daha fazla ruhsal uyum bozukluğu görülebilmektedir.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Kaya ve arkadaşları da benzer şekilde farklı sosyo ekonomik düzeye sahip iki ilköğretim okulunda yaptığı ruhsal uyum araştırmasında yatağa işeme davranışı ile ruhsal uyum durumu arasında anlamlı bir ilişki bulmuştur (127). Yatağa işeme davranışı olan çocuklarda, yatağa işeme davranışı olmayan çocuklara göre daha fazla ruhsal uyum bozukluğu görülebilmektedir.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Okul başarısızlığı olan çocuklarda, okul başarısızlığı olmayan çocuklara göre daha fazla ruhsal uyum bozukluğu görülmektedir. Çocuklarda görülen ruhsal uyum bozukluklarının çocukların akademik başarısına etki ettiği söylenebilir. Çocukların akademik başarısını benlik saygısı, öz yeterlilik ve motivasyonun etkilediği düşünüldüğünde ruhsal uyumun çocukların akademik başarısı üzerindeki etkiyi açıklayabilir.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların ve eşlerinin yaş durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Polat iç göçün çocukların ruh sağlığına etkisi üzerine yaptığı araştırmada katılımcıların ve eşlerinin yaşlarına göre çocukların ruhsal uyum durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (124).

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaz iken eşlerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Coşkun, çocuklarda Davranış Değerlendirme Ölçeği ve Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeğini ilkokul çocukları üzerinde uyguladığı araştırmasında anne ve babaların eğitim durumu ile çocukların ruhsal uyum durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (128). Eşlerinin eğitim durumu okuryazar olmayan katılımcıların çocuklarının eşlerinin eğitim durumu lisans mezunu olan katılımcıların çocuklarına göre daha fazla ruhsal uyum bozukluğu görülmektedir. Bu durum; ebeveynlerin eğitim durumu arttıkça çocukları hakkında daha fazla bilgi sahibi olmaları, çocukları ile daha kaliteli vakit geçirmeleri ve çocuklarının gelişim dönemleri hakkında daha fazla farkındalık sahibi olmaları ile açıklanabilir. Eşler arasındaki eğitim durumuna göre farklılık göstermesi ise babaların çocuklar üzerinde daha fazla etkisi olması ile açıklanabilir.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Katılımcıların RUÖ puanlarının çocukların babaları ile olan ilişkilerinin devamlılığına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Benzer olarak Doğan ve arkadaşlarının ilköğretim öğrencileri üzerinde yaptığı ruhsal uyum araştırmasında ve Polat'ın iç göçün çocukların ruh sağlığına etkisi üzerine yaptığı araştırmasında benzer sonuçlara ulaşılmıştır (123, 124).

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların hane geliri duruma göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Hane geliri 0-1.000-TL aralığında olan katılımcıların çocuklarının hane geliri 1.001-1.500-TL aralığında olan katılımcıların çocuklarına göre daha fazla ruhsal uyum bozukluğu göstermektedir. Doğan ve arkadaşlarının ilköğretim öğrencileri üzerinde yaptığı ruhsal uyum araştırmasında ve Polat'ın iç göçün çocukların ruh sağlığına etkisi üzerine yaptığı araştırmasında ise hane geliri ile çocukların ruhsal uyum durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır (123, 124). Benzer olarak Coşkun da çocuklarda Davranış Değerlendirme Ölçeği ve Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeğini ilkokul çocukları üzerinde uyguladığı araştırmasında hane geliri ile çocukların ruhsal uyum durumu arasında anlamlı bir

farklılık bulunmadığı sonucuna ulaşmıştır (128). Yoksulluğun yanında yoksulluğun beraberinde getirdiği diğer sosyal sorunların farklılıkta rol oynadığı söylenebilir. Ekonomik yoksunluk çocukların yeterince beslenememesine, çocukların yeteri kadar sosyal aktivitelere katılamamasına, çocukların temel gereksinimlerinin yeteri kadar karşılanamamasına, ebeveynlerin çalışma sürelerinin fazla olması nedeniyle çocukları ile kaliteli vakit geçirememesine sebep olmaktadır. Bu sebepler de çocukların ruhsal uyum durumlarını olumsuz yönde etkileyebilir.

Katılımcıların RUÖ puanlarının katılımcıların sosyal destek mekanizması durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Polat ise iç göçün çocukların ruh sağlığına etkisi üzerine yaptığı araştırmasında ailelerin sosyal destek mekanizması ile çocukların ruhsal uyum durumları arasında anlamlı bir farklılık bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır (124). Göç deneyimi yaşayan ailelerin göç ettikleri yerlerde hemşeri kültürünün çocukların ruhsal uyumu üzerinde olumlu etki ettiği söylenebilir.

Katılımcıların PARİ puanlarının çocukların cinsiyetine göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Erkan, erişkinlerde bulunan ana baba tutumu, benlik saygısı ve problemli internet kullanımı arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada anne baba tutumu ile çocukların cinsiyeti arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır (129). Benzer şekilde Koçakoğlu'da anne baba tutumları ile obezite arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada anne baba tutumu ile çocukların cinsiyeti arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır (130).

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların ve eşlerinin çalışma durumlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Dursun, okul öncesi dönem çocuklarının davranış problemleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada çalışmayan katılımcıların çalışan katılımcılara göre aşırı koruyucu annelik, geçimsizlik, ev kadınlığı rolünü reddetme ve sıkı disiplin olumsuz anne baba tutumlarını benimsedikleri sonucuna ulaşmıştır. Eşleri çalışmayan katılımcıların ise çalışan katılımcılara göre daha fazla aşırı koruyucu annelik tutumunu benimsedikleri sonucuna ulaşmıştır (94). Bu farklılık yoksul aile üyeleri tarafından yoksulluğun temel göstergesi arasında olan istihdama katılamamayı benimsemesi ile yoksulluk kültürünün yerleşmesi ile açıklanabilir.

Katılımcıların sıkı disiplin anne baba tutumu alt ölçeği puanlarının sosyal güvence durumlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Sosyal güvencesi olmayan katılımcılar, sosyal güvencesi olan katılımcılara göre daha fazla sıkı disiplin tutumunu benimsemektedirler. Katılımcıların diğer alt ölçeklerden aldıkları puanlar ile katılımcıların sosyal güvence durumlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Katılımcıların PARİ puanlarının ikamet etme durumlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Katılımcıların PARİ puanlarının ailesinde kronik rahatsızlığı nedeniyle tedavi gören birey bulunması ve engelli aile üyesine sahip olma durumlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Benzer olarak Ulu, okul öncesi çocukların davranış problemleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında süreğen hastalık sahibi olma ile anne baba tutumu arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır (131). Ailede kronik hastalığı olan üyelerin bulunması ebeveynlerin anne baba tutumunu etkilemediği söylenebilir.

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların ailesinde alkol bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Erkan ise erişkinlerde bulunan ana baba tutumu, benlik saygısı ve problemli internet kullanımı arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada alkol bağımlılığı olan katılımcıların ilgisiz ebeveyn tutumunu daha çok benimsedikleri sonucuna ulaşmıştır (129).

Katılımcıların aşırı koruyucu annelik tutumu alt ölçeği puanlarının ailesinde madde bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Ailesinde madde bağımlısı olan katılımcıların, madde bağımlısı olmayan katılımcılara göre aşırı koruyucu annelik tutumunu daha çok benimsemektedirler. Bu durum; madde bağımlılığının olumsuz etkilerinden annenin çocuğunu koruma güdüsü ve çocuğunun da madde bağımlısı olmaması için gösterilen çaba ile açıklanabilir.

Katılımcıların geçimsizlik tutumu alt ölçeği puanlarının ailesinde madde bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Ailesinde madde bağımlısı olan katılımcıların, madde bağımlısı olmayan katılımcılara göre daha fazla geçimsizlik tutumunu benimsemektedir. Aydoğdu ve Çam, madde kullanma

bozukluğu olan gençler üzerinde yaptığı araştırmada madde kullanım bozukluğu olan gençlerin olmayan gençlere göre ailelerinin daha az kabul ilgi, kontrol denetleme ve psikolojik özerklik sağladığı sonucuna varmışlardır (132). Bu durum; geçimsiz aile tutumunun özellikleri arasında yer alan; aile içi iletişim sorunları, anlaşamayan ve tartışan ebeveynlerin varlığı, sevgi yoksunluğu, aile içerisinde çözümlenemeyen sorunların bireyleri madde kullanmasına sebep olması ile açıklanabilir.

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların ailesinde eski hükümlü birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Katılımcıların demokratik anne baba tutumu alt ölçeği puanlarının çocuğun başından üzücü bir olay geçme durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Çocuklarının başından üzücü olay geçmeyen katılımcıların, çocuklarının başından üzücü olay geçen katılımcılara göre daha fazla demokratik tutum sergilemektedir. Katılımcıların diğer alt ölçeklerden aldıkları puanlar ile katılımcıların çocuğun başından üzücü bir olay geçme durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Anne baba tutumları içerisinde en makul olarak görülen demokratik anne baba tutumunun çocukları ruhsal, bilişsel ve kişilik gelişimi açısından desteklemesi çocukların karşılaştığı sorunların üstesinden gelmesini sağladığı söylenebilir. Bu durum ile de çocukların karşılaştığı sorunlar ile baş etme becerisini kazandırarak olaylardan etkilenme durumunu sınırlandırdığı sonucuna ulaşılabilir.

Katılımcıların sıkı disiplin tutumu alt ölçeği puanlarının çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Çocuğunda kekemelik davranışı olan katılımcıların, olmayan katılımcılara göre daha fazla sıkı disiplin tutumunu benimsemektedirler. Katılımcıların diğer alt ölçeklerden aldıkları puanlar ile katılımcıların çocuğunda kekemelik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Çocuk yetiştirirken ebeveynlerin ana baba merkezli olmaları, çocuklarına karşı aşırı kontrol ve disiplin içerisinde olmaları, cezanın yöntem olarak sıklıkla başvurulması çocuklarda kekemeliğe yol açtığı söylenebilir.

Katılımcıların demokratik tutum alt ölçeği puanlarının çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Okul başarısızlığı olmayan çocuklara sahip katılımcılar, okul başarısızlığı olan çocuklara

sahip katılımcılara göre daha fazla demokratik tutumu benimsemektedir. Katılımcıların diğer alt ölçeklerden aldıkları puanlar ile katılımcıların çocuğunda okul başarısızlığı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Benzer şekilde Arcan, ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile okul başarısı arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada psikolojik özerklik tutumu benimseyen ailelerin çocuklarının okul başarısının daha yüksek olduğu sonucuna varmıştır (133). Çocukların akademik başarısına etki eden faktörlerin başında aile faktörü gelmektedir. Demokratik tutumu benimseyen aileler çocuklarının her gereksinimini dengeli bir şekilde karşılamakta, çocuğun fikirlerine önem vermekte, yaşamın her alanında desek ve teşvik etmektedir. Bu aile ortamında büyüyen çocuklarda sağlıklı sosyal ilişkiler, özgüven ve sağlıklı kişilik yapısı görülmektedir. Bu durumun da sonucu olarak çocuklarının akademik başarısına olumlu katkı yaptığı söylenebilir.

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda parmak emme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Derman ve Başal, okulöncesi çocuklarda gözlenen davranış problemleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptığı araştırmada parmak emme davranışı gösteren çocukların ailelerinin daha fazla aşırı koruyucu anne baba tutumu sergilediği sonucuna ulaşmıştır (134).

Katılımcıların sıkı disiplin tutumu alt ölçeği puanlarının tırnak yeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Tırnak yeme davranışı olan çocuklara sahip katılımcılar, tırnak yeme davranışı olmayan çocuklara sahip katılımcılara göre daha fazla sıkı disiplin tutumu benimsemektedir. Katılımcıların diğer alt ölçeklerden aldıkları puanlar ile katılımcıların çocuğunda tırnak yeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Bu durum, sıkı disiplin tutumunun çocuklar üzerinde kaygıyı artırması ve anne babaları tarafından yeteri kadar ilgi ve sevgi alamamaları ile açıklanabilir.

Katılımcıların aşırı koruyucu annelik tutumu alt ölçeği puanlarının yatağa işeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Yatağa işeme davranışı olmayan çocuklara sahip katılımcıların, yatağa işeme davranışı olan çocuklara sahip katılımcılara göre daha fazla aşırı koruyucu annelik tutumunu benimsemektedirler. Aşırı koruyucu anne baba tutumu çocuklarının sorumluluk alma

davranışını engellemekte, bağımlı ve güvensiz bireyler yetişmesine sebep olabilmektedir. Bu durum tuvalet eğitimini geciktirmesine sebep olması bunun da yatağa işeme davranışını tetiklemesi ile açıklanabilir.

Katılımcıların demokratik tutum alt ölçeği puanlarının yatağa işeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Yatağa işeme davranışı olmayan çocuklara sahip katılımcıların, yatağa işeme davranışı olan çocuklara sahip katılımcılara göre daha fazla demokratik tutumu benimsemektedirler. Katılımcıların diğer alt ölçeklerden aldıkları puanlar ile katılımcıların çocuğunda yatağa işeme davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların çocuğunda kaka kaçırma ve tik davranışı olma durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır.

Katılımcıların sıkı disiplin tutumu alt ölçeği puanlarının katılımcıların yaşına göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. 41 ve üzeri yaş arasındaki katılımcıların, 21-30 yaş arasındaki ve 31-40 yaş arasındaki katılımcılara göre sıkı disiplin tutumunu daha çok benimsemektedir. Katılımcıların diğer alt ölçeklerden aldıkları puanlar ile katılımcıların yaşına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Dursun, okul öncesi dönem çocuklarının davranış problemleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada 20-30 yaş arası katılımcıların daha fazla aşırı koruyucu tutum sergilediği ve 20-30 yaş arası katılımcıların orta yaş katılımcılara göre daha fazla sıkı disiplin tutum sergilediği sonucuna ulaşılmıştır (94).

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Benzer olarak Erkan, erişkinlerde bulunan ana baba tutumu, benlik saygısı ve problemli internet kullanımı arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada anne baba tutumu ile katılımcıların eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır (129). Ulu ise okul öncesi çocukların davranış problemleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmasında katılımcıların eğitim seviyesi arttıkça ev kadınlığı rolünü reddetme tutumunun daha az benimsendiği sonucuna ulaşmıştır (131). Koçakoğlu anne baba tutumları ile obezite arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada daha düşük eğitim seviyesine sahip annelerin aşırı koruyucu tutumu daha çok benimsedikleri sonucuna ulaşmıştır (130).

Katılımcıların demokratik tutum alt ölçeği puanlarının katılımcıların medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Eşinden boşanmış kadınlar demokratik tutumu daha çok benimsemektedirler. Katılımcıların diğer alt ölçeklerden aldıkları puanlar ile katılımcıların medeni durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Eşlerinden boşanan kadınların çocuklarının bu süreçten daha az etkilenmesi amacıyla demokratik tutumu daha fazla benimsedikleri söylenebilir. Ayrıca kendilerine yeni bir hayat kuran katılımcıların bundan sonraki hayatlarının daha düzenli ve sağlıklı olması amacıyla demokratik tutumu benimsedikleri de ifade edilebilir.

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların çocuk sayısına göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Yağcı, çocukların algıladıkları anne baba tutumları ile saldırganlık davranışları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada kardeş sayısı ile anne baba tutumları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı sonucuna ulaşmıştır (135).

Katılımcıların aşırı koruyucu annelik tutum alt ölçeği puanlarının katılımcıların eşlerinin yaşına göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Eşinin yaşı 25-30 yaş aralığında olan katılımcılar, eşinin yaşı 38-44 yaş aralığında olan katılımcılara göre aşırı koruyucu tutumu daha çok benimsemektedirler. Katılımcıların diğer alt ölçeklerden aldıkları puanlar ile katılımcıların eşlerinin yaşına anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Benzer olarak Dursun, okul öncesi dönem çocuklarının davranış problemleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada 20-30 yaş arası katılımcıların daha fazla aşırı koruyucu tutum sergilediği sonucuna ulaşmıştır (94).

Katılımcıların sıkı disiplin tutum alt ölçeği puanlarının katılımcıların eşlerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmaktadır. Eşinin eğitim durumu okuryazar olan katılımcıların eşinin eğitim durumu lisans mezunu olan katılımcılara göre daha fazla sıkı disiplin tutumunu benimsemektedir. Katılımcıların diğer alt ölçeklerden aldıkları puanlar ile katılımcıların eşlerinin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Dursun, okul öncesi dönem çocuklarının davranış problemleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada eşlerinin eğitim durumu arttıkça daha az sıkı disiplin tutumunun benimsendiği sonucuna ulaşmıştır (94). Yağcı, çocukların algıladıkları anne baba tutumları ile saldırganlık

davranışları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada düşük eğitim seviyesine sahip eşlerin daha fazla kontrol denetleme tutumunu benimsediği sonucuna ulaşmıştır (135). Bu durum; eğitim seviyesi düşük olan ebeveynlerinin çocuk yetiştirme ve çocuklarının gelişim dönemlerine göre gereksinimleri hakkında yeterince bilgi sahibi olmamaları ile açıklanabilir.

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların hane geliri duruma göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Erkan, erişkinlerde bulunan ana baba tutumu, benlik saygısı ve problemli internet kullanımı arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada anne baba tutumu ile hane halkı geliri arasında anlamlı bir fark olmadığı sonucuna ulaşmıştır (129). Koçakoğlu, anne baba tutumları ile obezite arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada aylık gelir azaldıkça aşırı koruyucu tutum puanlarının arttığı, aylık gelir arttıkça izin verici tutumun azaldığı sonucuna ulaşmıştır (130). Dursun, okul öncesi dönem çocuklarının davranış problemleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada hane geliri azaldıkça aşırı koruyucu tutumun ve geçimsizlik tutumunun daha fazla benimsendiği sonucuna ulaşmıştır (94). Yağcı, çocukların algıladıkları anne baba tutumları ile saldırganlık davranışları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada ekonomik durumu iyi olan ailelerin daha fazla demokratik tutum benimserken ekonomik durumu düşük olan ailelerin daha fazla kabul ilgi boyutunu benimsedikleri sonucuna varmıştır (135).

Katılımcıların PARİ puanlarının katılımcıların sosyal destek mekanizması durumuna göre anlamlı bir farklılık bulunmamaktadır. Kıray ise çocukluk çağı travmaları, algılanan sosyal destek ve anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmada aile, arkadaş ve özel kişiden sosyal destek alan katılımcıların demokratik tutumu daha fazla benimsedikleri sonucuna ulaşmıştır (136).

6. SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırmanın sonuçları özetle şu şekildedir:

- Yoksul aileler genel olarak aşırı koruyucu annelik tutumunu benimsemektedir.

- Yoksul ailelerin çocukları genel olarak ruhsal uyum bozukluğu göstermektedir.

- Çocukların ruhsal uyum durumları ile aşırı koruyucu annelik anne baba tutumu, ev kadınlığı rolünü reddetme anne baba tutumu, geçimsizlik tutumu ve sıkı disiplin tutumu arasında pozitif yönde anlamlı farklılık gösterirken demokratik tutum ve eşitlik tanıma anne baba tutumu ile negatif yönde anlamlı farklılık göstermiştir.

- Katılımcıların çocukların ruhsal uyum durumları; ailesinde alkol bağımlısı birey olma, çocuğunun başından üzücü olay geçme durumu, eşlerin eğitim durumu, hane geliri bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

- Katılımcıların çocukların ruhsal uyum durumları; çocuklarında görülen kekemelik, yatağa işeme ve okul başarısızlığı bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

- Sıkı disiplin tutumu; sosyal güvence, yaş ve eşlerin eğitim durumu bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

- Sıkı disiplin tutumu; çocuklarda görülen kekemelik ve tırnak yeme davranışı bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

- Aşırı koruyucu annelik tutumu; ailesinde madde bağımlısı olma ve eşlerinin yaşı bakımından anlamlı bir farklılık göstermektedir.

- Aşırı koruyucu annelik tutumu; çocuklarda görülen yatağa işeme davranışı ile anlamlı bir farklılık göstermektedir.

- Geçimsizlik tutumu; ailesinde madde bağımlısı birey olma durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermektedir.

- Demokratik anne baba tutumu alt ölçeği puanlarının çocuğun başından üzücü bir olay geçme ve medeni duruma bakımından anlamlı bir farklılık görülmektedir.

- Demokratik anne baba tutumu alt ölçeği puanlarının çocuklarda görülen yatağa işeme ve okul başarısızlığı arasında anlamlı bir farklılık görülmektedir.

Yoksulluk çocukların ruhsal uyum durumları ve anne baba tutumları için risk faktörü olabilmektedir. Ancak bu araştırmadan elde edilen sonuçlar demokratik anne baba tutumunun çocukların ruhsal uyum durumunu üzerinde olumlu yönde etkilemektedir. Olumsuz anne baba tutumları çocukların ruh sağlığı açısından risk oluştursa da olumlu anne baba tutumu da çocukların ruh sağlığı açısından koruyucu faktörüdür. Yoksul ailelerin çocuklarının ruhsal uyumlarının sağlıklı olabilmesi için çocuk yetiştirme sanatı üzerine eğitim çalışmaları, bilinçlendirme çalışmaları ile anne baba tutumlarının olumluya çevrilmesi sağlanabilir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar çocukların ruhsal uyum durumlarının sadece anne baba tutumları ile etkilenmediğini diğer faktörlerin de bu hususta rol aldığını göstermektedir. Bu kapsamda araştırma sonuçları mikro, mezzo ve makro düzeyde çalışmaların yapılması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Çocukların ruhsal uyum durumları ile kekemelik, yatağa işeme ve okul başarısızlığı arasında anlamlı ilişki görülürken; çocuklarda davranış bozukluğu olarak kabul edilen tik, kaka kaçırma, tırnak yeme ve parmak emme arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Çocukların ruh sağlığının sadece olumsuz davranış ile açıklanamayacağını ruh sağlığı kavramanın çok boyutlu ele alınması gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Yoksul ailelerin çocuklarında görülen okul başarısızlığı hususunun araştırmanın en önemli sonucu olduğu düşünülmektedir. Yoksulluk bireyleri kuşatan, kuşaktan kuşağa aktarıma sebep olan en önemli sosyal sorundur. Küresel boyutta geniş kitleleri etkileyen böylesi bir sosyal sorun ile sadece ekonomik sosyal yardım ile

mücadele etmek neredeyse imkânsız görülmektedir. Yoksul ailelerin çocuklarında görülen okul başarasızlığı imkansızlığın en önemli göstergesi olarak karşımıza çıkmaktadır. Yoksulluk zincirinin kırılmasında en önemli etmen olan eğitim makro düzeyde geliştirilecek olan müdahalelerde üzerinde durulması gereken kavramdır. Özellikle okullarda erken müdahale ile okul başarısızlığı etmeninden yola çıkılarak çocuklar ile mikro düzeyde sosyal hizmet uygulamaları gerçekleştirilebilir. Burada da koruyucu ve önleyici politikaların başında gelen okul sosyal hizmetinin önemi ortaya çıkmaktadır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, yerel yönetimler ve yoksulluk alanında faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşlarının yoksulluk ile mücadeleyi sadece ekonomik yöntemler ile değil koruyucu önleyici ve rehabilite edici boyutları da içeren geniş kapsamlı hizmet modellerini benimsemeleri gerekmektedir.

Sıkı disiplin, geçimsizlik ve aşırı koruyucu annelik tutumlarının çeşitli faktörler ile ilişkili olduğu görülmektedir. Bu tutumların çocuklar üzerindeki etkilerinin ortaya konulması ve koruyucu, tedavi ve rehabilite edici müdahale planlarının geliştirilebilmesi amacıyla daha fazla araştırma yapılması ve derinlemesine görüşmelerin yapılması gerekmektedir. Bu tutumların çocuklarda davranış sorunlarına sebep olabileceği gerçeği de bu gerekliliğin anlam kazanmasını sağlamaktadır.

İdeal ana baba tutumu olarak kabul edilen demokratik anne baba tutumunun çocukların ruhsal uyum durumu, okul başarısızlığı, yatağa işeme gibi davranış sorunları üzerindeki olumlu etkisi araştırmanın öne çıkan diğer sonucudur. Özellikle çocuk yoksulluğu ve çocukların ruh sağlığı alanlarında yapılacak olan koruyucu politikalar için yol göstermektedir. Bu kapsamda yapılacak olan gerek ebeveyn eğitimleri ile gerekse de farkındalık çalışmaları ile ebeveynlerin çocuk yetiştirme üzerine yeterince bilgi sahibi olmaları yönünde olumlu adımlar atılabilir. Bu kapsamda Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından yapılacak çalışmalarda araştırmanın sonuçlarının kullanılması gerekliliği düşünülmektedir.

Çocukların refah düzeyini artırmayı kendisine misyon edinen sosyal hizmet uzmanlarının yoksulluğun çocuklar üzerindeki etkisi, anne baba tutumlarının çocukların ruhsal uyum durumları üzerindeki etkisi ve çocukların ruhsal uyum durumları üzerine çalışmalarını yoğunlaştırmaları ve sosyal hizmet bakış açısı ile literatüre katkılar sunmalıdır.

7. KAYNAKLAR

1. Hatun Ş, Etiler N, Gönüllü E. Yoksulluk ve çocuklar üzerine etkileri, *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi,* 2003, 46: 251-260.

2. Arıkan Ç. Yoksulluğun kadın üzerindeki etkileri, *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi,* 2002, 13 (2): 1-10.

3. Özgün Ö, Özgün, Ö. Ekonomik yoksulluğun aile üzerindeki etkileri: babanın rolüne bakış, *Yoksulluk ve Sosyal Hizmetler Sosyal Hizmet Sempozyumu*. 2006, 2: 359-367.

4. Ekim B. Çocuk yoksulluğu ve sosyal devlet, *Birikim*, 2005, 1 (5): 71-73.

5. Öztürk O, Uluşahin A. *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları,* 11. Baskı. Ankara, Tuna Matbaacılık, 2008: 16.

6. WHO. *Promoting Mental Helath: Concepts, Emerging Evidence, Practice.* Genova, 2004: 12.

7. Yörükoğlu A. *Çocuk Ruh Sağlığı,* 19. Baskı. İstanbul, Özgür Yayın Dağıtım, 1994: 20-60.

8. Robbins SB, Kliewer WL. *Advances İn Theora And Research On Subjectives Well-Being,* 3th ed. Handback of Counseling Pscyhology, News York, 2000: 310-346.

9. Tomanbay İ. *Sosyal Çalışma Sözlüğü.* Ankara, Selvi Yayınları, 1999: 284.

10. Yavuzer H. *Doğum Öncesinden Ergenlik Sonuna Çocuk Psikolojisi,* 18. Baskı. İstanbul, Remziye Kitabevi, 1999: 241.

11. Ferud A. *Normality and Pathology İn Childhood.* İstanbul, Metis Yayıncılık, 2016: 25.

12. Aydoğmuş K. *Çocuklarda Uyum Ve Davranış Bozuklukları*, 2. Baskı. İstanbul, Remziye Kitabevi, 1990: 50.

13. Kulaksızoğlu A. *Ergenlik Psikolojisi.* İstanbul, Remzi Kitabevi, 2000: 40-44.

14. Weller BE. *Psychiatry Disorders İn Children And Adolescences*. America, WB *Sounders* Company. 1990: 50-60.

15. Wicker- Nelson R, İsrael CA. *Behavior Disorders of Childhood,* 5th Edition. New Jersey, 2005: 40-70.

16. Gençtan E. *Çağdaş Yaşam ve Normal Dışı Davranışlar,* 7. Baskı. İstanbul, Remzi Kitabevi, 1993: 82-92.

17. Baran G. 9. Ya-Pa Okulöncesi Eğitimi ve Yaygınlaştırma Semineri. İçinde: *0-6 Yaş Çoçuğunda Davranış Problemleri,* Ankara, 1993: 80-86.

18. Sargın N. *Çocuklarda Ruh Sağlığı, 3. Baskı.* Konya, Eğitim Yayınevi, 2015: 23-63.

19. Kerimoğlu E, Kılıç B, Gökhan CK, Öztürk M. Çocuk ve Ergenlik Döneminde Sık Görülen Ruhsal Bozukluklar. İçinde: *Ruh Sağlığı ve Bozuklukları,* 11. Baskı. Ankara, Tuna Matbaacılık, 2008: 788.

20. Özgürhan G, Sezgin B, Benzer M, Karğalı EÜ, Samancı N. Enürezis tanısı alan çocuklarda sosyodemografik faktörlerin değerlendirilmesi, *Kartal Eğitim ve Araştırma Hastanesi Tıp Dergisi,* 2013, 2 (24): 93-96.

21. Köroğlu E. *DSM-5 Tanı Ölçütleri El Kitabı,* 5. Baskı.Amerikan Psikiyatri Birliği, 2014: 75-85.

22. Toros F, Avlan D, Çamdeviren H. Enüretik çocukların psikososyal değerlendirmesi, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2003, (4): 38-43.

23. Buldukoğlu K. Çocukluk ve Ergenlikte Görülen Duygusal ve Davranışsal Bozukluklar. İçinde: *Psikiyatri Hemşireliği El Kitabı,* 2. Baskı. İstanbul, Birmat Matbaacılık, 2000: 32.

24. Şenol Ş, Şener Ş. Çocuk ve Ergenlerde Görülen Ruhsal Bozukluklar. İçinde: Yüksel N (editör). *Ruhsal Hastalıklar,* 2. Baskı. Ankara, Çizgi Tıp Yayınevi, 2001: 88-90.

25. Mikkelsen EJ. Modern Approaches to Enuresis and Encopresşs. In: Lewis M (eds). Lippincatt, Child and Adolescent Psychiatry, Philadelphia, 2002: 700-711.

26. Ünal F. Çocukluk mastürbasyonu, *Katkı Pediatri Dergisi*, 2004, 1 (5): 820-825.

27. Çağlar D. *Uyumsuz Çocuklar ve Eğitimi.* Ankara, Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yayınları, 1974: 55.

28. Çağdaş AŞ, Sezer Z. *Anne-Baba Eğitimi.* Konya, Eğitim Kitabevi, 2004: 320-361.

29. Kırkıncıoğlu M. *Çocuk Ruh Sağlığı.* İstanbul, Ya-Pa Yayınları, 2003: 88.

30. Dirim A. *Çocuk Ruh Sağlığı,* 1. Baskı. Istanbul, Esin Yayınları, 2003: 91.

31. Cüceloğlu D. *Insan ve Davranışı,* 8. Baskı. İstanbul, Remziye Kitabevi, 1998: 440.

32. Köknel Ö. *Kaygıdan Mutluluğa Kişilik.* İstanbul, Altın Kitaplar Yayınevi, 1995: 56-62.

33. Başaran İE. *Modern Eğitim Psikolojisi Modern Eğitimin Psikolojik Temelleri.* Ankara, 1982: 26-28.

34. Altınmakas B. Kıskançlık kavramının psikolojideki yeri, *Eğitimde Yansımalar Dergisi*, 2011, (29): 24-25.

35. Karataş N. Çocuk Gelişim Psikolojisi. İstanbul, Mozaik Yayınları, 2009: 103.

36. Saygılı S. *Çocuklarda Davranış Bozuklukları.* İstanbul, Elit Kültür Yayınları, 2011: 99-169.

37. Korkmaz B. *100 Soruda Dil ve Konuşma Bozuklukları.* İstanbul, Doğan Kitap, 2008: 100-102.

38. Cirhinlioğlu FG. *Çocuk Ruh Sağlığı ve Gelişimi,* 1. Baskı. Ankara, Nobel Yayınları, 2001: 208.

39. Yörükoğlu A. Çocuklarda saldırganlık, *Çoluk Çocuk Anne Baba Eğitimci Dergisi*, 2002, (11): 14-15.

40. Aral N, Boran G, Bulut Ş, Çimen S. *Çocuk Gelişimi.* İstanbul, Ya-Pa Yayınları, 2000: 50-52.

41. Özbey Ç. *Çocuk Gelişiminde Yaşanan Sorunlar*. İstanbul, İnkılap Yayınevi, 2006: 227-235.

42. Ekşi A. *Ben Hasta Değilim.* Ankara, Nobel Kitabevi, 1999: 25.

43. Akça Ü. Aile içi iletişim ve eğitime etkisi, *Milli Eğitim Dergisi*, 2004: 145.

44. Adana F. Anne- Baba Tutumlarının Çocuktaki Benlik Kavramı Üzerine Etkisi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Psikiyatri Hemşireliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2000.

45. Cüceloğlu D. *İçimizdeki Çocuk*. İstanbul, Remziye Kitabevi, 2000.

46. Turan Z. Ailede Ruh Sağlığı. İçinde: *Çocukta Ruh Sağlığı ve Uyum bozukluğu.* Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2004: 52-53.

47. Senemoğlu N. *Gelişim Öğrenme ve Öğretim, Kuramdan Uygulamaya*. Ankara, Pegem Akademi, 2009.

48. Baumrind D. The influenza of parenting style on adolescent competence and substance use, *Journal of Early Adolescense*, 1991,11(1): 56-95.

49. Maccoby EE, Martin JA, Mussen PH. In: Handback of Child Psychology. *Socialization İn The Context Of Family: Parent- Child Interaction*, 1950.

50. Kuzgun Y. Ana-Baba Tutumlarının Bireyin Kendini Geliştirme Düzeyine Etkisi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Doktora tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1972.

51. Filiz Z, Yaprak B. A Study on classifying parenting styles through discriminant analysis, *Journal of Theory And Dractice In Education*, 5 (2), 195-209.

52. Toksöz E. İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Zorbalık Eğilimleri Ve Aile Tutumu Arasındaki İlişki Üzerine Bir Araştırma: Eskişehir Örneği, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Yeditepe Üniversitesi, 2010.

53. Ekşi A. *Çocuk, Genç, Ana Babalar.* İstanbul, Bilgi Yayınevi, 1990: 45.

54. Haktanır G, Boran G. Gençlerin benlik saygısı düzeyleri ile anne baba tutumlarını algılamalarının incelenmesi, *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi,* 1998, 5 (3): 134-141.

55. Özyürek A, Şahin F. 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi, *Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (2), 19-34.

56. Tola D. İlkokul 5. Sınıf Çocuklarında Ahlaki Yargı İle Ana Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2003.

57. Yıldız M. Annesi Çalışan ve Çalışmayan Çocukların Anne Baba Tutumlarını Algılamalarının ve Benlik İmajlarının İncelenmesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ev Ekonomisi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2004.

58. Bronstein MH, Zlotnik D. *Parenting Styles and tehir Effects*. Infant and Early Childhood Development. Oxford, Elsevier, 2008: 26.

59. Nacak M, Yağmurlu B, Durgel E, Vinjer F. Metropol ve Anadolu'da ebeveynlik: biliş ve davranışlarda şehrin ve eğitim düzeyinin rolü, *Türk Psikoloji Dergisi*, 2011, 26 (67): 85-100.

60. Dönmezler İ. *Ailede Iletişim ve Etkileşim,* 2. Baskı. İstanbul, Sistem Yayıncılık, 1999: 36.

61. Erginbay Ş. Ortaokul 5. Ve 8. Sınıflarda Algılanan Anne Baba Tutumları ve Ailelerin Çocuk Yetiştirme Stillerinin Akademik Başarıya Etkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Fatih Üniversitesi, 2014.

62. Kopko K. *Parenting Styles and Adolescents*.Cornell University, 2007.

63. Turner ES, Chander M, Heffer RW. The influence of parenting styles, achievement motivation and self etficcay on academic performance in Çölağan students, *Journel of Vollage Student Development*, 2009, 50(3): 337-346.

64. Mutallimova S. Lise Öğrencilerinde Depresyon Düzeyi ve Anne- Baba Tutumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Arel Üniversitesi, 2014.

65. Alpoğuz D. Algılanan Ana-Baba Tutumlarının İlköğretim Öğrencilerinin Okumaya Yönelik Tutumlarına ve Türkçe Dersi Akademik Başarılarına Etkisi,

İlköğretim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Kırşehir: Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi, 2014.

66. Whirter J, Acar N. *Ergen ve Çocukla İletişim.* Ankara, USA Yayınları, 2000.

67. Çağdaş A. *Ana-Baba-Çocuk İletişimi.* Ankara, MEB Yayınları, 2008.

68. Özgüven İE. *Ailede İletişim ve Yaşam.* Ankara, Pdrem Yayınları, 2001.

69. Sezer Ö, Oğuz V. Üniversite öğrencilerinde kendilerini değerlendirmelerinin anne baba tutumları ve bazı sosyo demografik değişkenler açısından incelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2010, 18 (3): 743-758.

70. Sertelin Ç. Ebeveyn Tutumlarının Sosyo-Kültürel Yapı ve Aile Fonksiyonları ile İlişkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2003.

71. Aktaş S. 9. Sınıfta Anne Baba Tutumları ve Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Psikolojik Danışmanlık ve Rehberlik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2011.

72. Yavuzer H. *Ana Baba Okulu.* İstanbul, Remzi Kitabevi, 2006: 55-56.

73. Öğretir AD. Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeydeki 6 Yaş Çocuklarının Sosyal Oyun Davranışlarıyla Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 1999.

74. Cüceloğlu D. *İletişim Donanımları,* 47. Baskı. İstanbul, Remzi Kitabevi, 2016.

75. Eker O. Ortaokul Öğrencilerinin Yaşadığı Sınav Kaygısının Nedenleri ve Anne-Baba Tutumlarının Sınav Kaygısına Etkisi: Merzifon Örneği, Sosyal Bilimler

Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Nişantaşı Üniversitesi, 2016.

76. Kehale D. Okul Öncesi Öğretmenliği Programı Öğrencilerinin Algıladıkları Anne Baba Davranışları, Kendilik Algısı ve Empatik Beceri Düzeyleri ve Bunlar Arasındaki İlişki, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Marmara Üniversitesi, 2002.

77. Günalp A. Farklı Ana Baba Tutumlarının Okul Öncesi Eğitim Çağındaki Çocukları Özgüveni Duygusunun Gelişimine Etkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Yüksek Lisans tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2007.

78. Demiriz S, Öğretir AD. Alt ve üst sosyo ekonomik düzeydeki 10 yaş çocuklarının anne tutumlarının incelenmesi, *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 2007, 15 (1): 105-122.

79. Can G. Bir Kurum ve Bir Sistem Olarak Aile. İçinde: Türküm S. *Anne Baba Eğitimi.* Eskişehir, Anadolu Üniversitesi, 2003: 1-22.

80. Çağdaş A. İletişim Dilinin 4-5 Yaş Çocuklarının Sosyal Gelişimine Etkileri, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi: 1997: 113-114.

81. Özdemir O, Özdemir PG, Kadak MT ve Nasıroğlu S. Kişilik gelişimi, *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 2012, 4 (4): 566-589.

82. Tuzcuoğlu N. *Anne Baba Olmanın Altın Kuralları, Bir Aile Olmak.* İstanbul, Marpa Yayınları, 2003.

83. Bacanlı H. *Gelişim ve Öğrenme.* Ankara, Nobel Yayınları, 2005.

84. Çınar S. İlköğretim 3. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Ana Baba Tutumlarına İlişkin Algılarının Problem Çözme ve Saldırganlık Düzeyleri Üzerindeki Etkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Beykent Üniversitesi, 2010.

85. Yavuzer H. *Anne-Baba ve Çocuk,* 12. Baskı. İstanbul, Remzi Kitabevi, 1999: 33.

86. Bolattekin A. Anne Babanın Bağlanma Stilleri, Anne Baba Tutumları ve Çocuklarındaki Davranış Problemleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi, 2014.

87. Alisinanoğlu F. Çocukların denetim odağı ile algıladıkları anne tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2003, 1 (1): 1-14.

88. Dinçer B. Alt ve Üst Sosyo-Ekonomik Düzeyde Lise İkinci Sınıfa Devam Eden Ergenlerin Anne Baba Tutumlarını Algılamaları ile Arkadaşlık İlişkilerinin İncelenmesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 2008.

89. Yılmazer Y. Anne Baba Tutumları ile İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okul Başarısı ve Özerkliklerinin Gelişimi Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2007.

90. Özyürek A, Tezel Ş. 5-6 yaş grubunda çocuğu olan ebeveynlerin tutumlarının incelenmesi, *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2005, 25 (2): 19-34.

91. Sarı E. Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların, Annelerinin Çocuk Yetiştirme Tutumlarının, Çocuğun Sosyal Uyum Ve Becerilerine Etkisinin İncelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2007.

92. Işık M. Anasınıfına Devam Eden 5-6 Yaş Çocuklarına Sosyal Uyum ve Beceri Ölçeğinin uyarlanması ve uygulanması, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2007.

93. Hatunoğlu A. Anne Baba Tutumları ile Saldırganlık Arasındaki İlişkiler, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Ankara Üniversitesi, 1994.

94. Dursun A. Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Davranış Problemleriyle Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Okul Öncesi Öğretmenliği Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi, 2010.

95. Lonigan JC, Bloomfield BG, Anthony JL, Bacon DK, Philips BM and Samwel CS. Relations among emergent literacy skills, behavior problems and social competence in preschool children low and middle-income backgrounds, *Topics İn Early Childhood Special Education*, 1999, 19 (2): 40.

96. Şendoğdu MC. Anaokuluna Devam Eden 5-6 Yaş Grubu Çocukların Anne Babalarını Algılamaları İle Anne Babaların Kendi Tutumlarını Algılamaları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara: Gazi Üniversitesi, 2000.

97. Dervişoğlu CM. Okul Öncesi Kurumlarına Devam Eden 6 Yaş Çocuklarının, Sosyal Becerilerini ve Problem Davranışlarını Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2007.

98. Kordi A, Baharudin R. Parenting attitude and style and its effect on children's school achievements, *International Journal of Psychological Studies*, 2010, 2 (2).

99. Weber D. A comPARİson of individual psychology and attachment theory, *Journal of Individual Psychology*, 2003, 59 (3), 250-260.

100. Cenk DS. The Relationship Between Parenting Style, Gender And Academic Achievement With Optimism Among Adolescents, Edebiyat Fakültesi, Eğitim

Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: ODTÜ, 2008.

101. Sağlam S. Lise Öğrencilerinin Anne Baba İletişimi Sosyal Destek Ve Ana-Baba Tutumu Arasındaki İlişkilerin İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Erzurum: Atatürk Üniversitesi, 2007.

102. Milevsky A, Schlechter M, Netter S. Maternal and paternal parenting styles in adolescents: Associations with self-esteem, depressesion and life statisfactio, *Journal of Child and Family Studies*, 2006, 16 (1): 40-47.

103. Özen DŞ. Akran zorbalığına maruz kalmanın olası yordayıcıları ve cinsiyet ile yaşa bağlı değişimi, Birinci Şiddet ve Okul Sempozyumu, İstanbul, 2006, *Bildiri Özetleri*: 33.

104. Tura G. Akran Zorbalığına Maruz Kalmayı Yordayan Özellikler, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2008.

105. Fırat C. Suça Sürüklenmiş Çocuklarda Öğrenilmiş Çaresizlik Düzeyinin Farklı Değişkenler ve Algılanan Anne-Baba Tutumları Bakımından İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans tezi, İstanbul: Maltepe Üniversitesi, 2009.

106. Petit GS, Dodge KA. Family Adversity, Positive Peer Realtionships and Children's Externalizing Behavior: A Longutitunal Perspective on Risk and Resilince, *Child Development*, 2002, 73 (4): 1221-1237.

107. Suchman NE, Rounsaville B, Decoste C, Luthar S. Parental control, parental warmth, and psychosocial adjustment in a sample of substanceabusing mothers and their school aged and adolescent children, *Journal Ofsubtance Abuse Treatment*, 2007, 32 (1): 1-10.

108. Snyder J, Stoolmiller M, Wilson M, Yamamoto M. Child anger regulation parental responses to children's anger displays, and early child antisocial behavior social development, *Social Development*, 2003, 12 (3): 335-360.

109. Livanage KC, Prince MJ, Scott S. Mother child joint activity and behavior problems of preschool children, *Journal of The American Academy of Child Adolescent Psychiatry*, 35 (2): 204-214.

110. Demirkaya S, Abalı O. Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarının okul öncesi dönem davranış sorunları ile ilişkisi, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 2012, 13: 67-74.

111. Tabak N. İlköğretim Birinci Kademede Davranış Sorunları Olan Çocukların Anne-Baba Tutumları, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Afyonkarahisar: Kocatepe Üniversitesi, 2007.

112. Büyüköztürk Ş, Çakmak E, Akgün ÖE, Karadeniz Ş, Demirel F. *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara, 2015.

113. Schaefer ES, Bell RQ. Development of a parental attitude research instrument, *Child Development*, 1958, 29: 339-361.

114. Necla Ö. *Türkiye'de Kullanılan Psikolojik Testler: Bir Başvuru Kaynağı,* İstanbul, Boğaziçi Üniversitesi Yayınları, 1996.

115. Gökler B, Öktem F. Bir gecekondu ilkokulu öğrencilerinde ruhsal uyum taraması, *Toplum ve Hekim,* 1985, 36: 24-27.

116. Demirtaş E, Özbesler C. Sosyal yardım yararlanıcılarının özellikleri: Keçiören örneği, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2019, 12 (68): 1098-1103.

117. Öztürk AB. Kentteki çocuk yoksulluğu: Keçiören örneği, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2008.

118. Kırlıoğlu M. Sosyal ve Ekonomik Destek Alan Ailelerde Yoksulluk, Sağlık Ve Yaşam Kalitesinin Değerlendirilmesi: Konya Örneği, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2015.

119. Yazıcı HI. Yoksullukla Mücadelede Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıflarının Etkileri Köprübaşı İlçesi Örneği, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yönetim Bilimleri Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon: Avrasya Üniversitesi, 2017.

120. Bülbül S. Sosyal ve Ekonomik Destek Alan Ailelerde Yoksulluk Olgusunun Değerlendirilmesi, Ümraniye Örneği, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, 2019.

121. Toptaş T. Sosyal Yardım Başvurusunda Bulunan Bireylerin Psikolojik Belirti Düzeyleri ve Sosyal Destek Algısı, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2019.

122. Sabancıoğulları S, Tel H. Anne ve öğretmenlerin değerlendirmesine göre 6-12 yaş grubundaki çocuklarda ruhsal uyum sorunları, *İstanbul Üniversitesi FNYHO Dergisi,* 15 (57), 2006: 151-157.

123. Doğan S, Kelleci M, Sabancıoğulları S, Aydın D. Bir ilköğretim okulunda öğrenim gören çocuklarda ruhsal uyum sorunları, *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni,* 7 (1), 2008: 47-51.

124. Polat G. İç Göçün Çocuk Ruh Sağlığına Etkisi: Antalya İli Şafak Mahallesi'nde Karşılaştırmalı Bir Araştırma, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sosyal Hizmet Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 2006.

125. Kültür SE, Ünal F, Özusta Ş. Alkol bağımlılığı olan babaların çocukların psikopatoloji, *Türk Psikiyatri Dergisi*, 17(1), 2006: 3-11.

126. Selimhocaoğlu A. Farklı sosyoekonomik düzeylerdeki ilköğretim okullarında okuyan öğrencilerin anne babalarının değerlendirmesine göre uyum sorunları, *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (32), 2009: 32-42.

127. Kaya M, Özcan Ö, Kaya B. Malatya il merkezinde farklı sosyoekonomik koşullardaki iki ilköğretim okulu öğrencilerinde ruhsal uyum taraması, *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 7, 2006: 157-161.

128. Coşkun A. Çocuklarda Davranış Değerlendirme Ölçeği ve Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeğinin Malatya İl Merkezindeki İlkokullarda Uygulanması, Tıp Fakültesi, Psikiyatri Anabilim Dalı, Uzmanlık Tezi, Ankara: Hacettepe Üniversitesi, 1994.

129. Erkan S. Erişkinlerde Bulunan Anne Baba Tutumu, Benlik Saygısı ve Problemli İnternet Kullanımı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, 2019.

130. Koçakoğlu MG. İlköğretim 3. ve 4. Sınıf Öğrencilerinin Anne Baba Tutumunun Obezite İle İlişkisi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aile Danışmanlığı Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi, 2019.

131. Ulu Y. Okul Öncesi 3-6 Yaş Grubu Çocuklarının Davranış Problemleri ve Anne-Baba Tutumlarının İncelenmesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin: Çağ Üniversitesi, 2018.

132. Aydoğdu H, Çam M. Madde kullanım bozukluğu olan ve olmayan ergenlerin bağlanma stilleri, anne baba tutumları ve sosyal destek algıları yönünden karşılaştırılması, *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 4 (3), 2013: 137-144.

133. Arcan K. Özel Okullara Giden Lise Düzeyindeki Ergenlerin, Akademik Başarıları ile Algıladıkları Anne-Baba Tutumları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi,

Sosyal Bilimler Enstitüsü, Psikoloji, İnsan Bilimleri ve Felsefe Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Maltepe Üniversitesi, 2006.

134. Derman MT, Başal HA. Okulöncesi çocuklarında gözlenen davranış problemleri ile ailelerinin anne-baba tutumları arasındaki ilişki, *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi,* 2 (1), 2013: 115-144.

135. Yağcı SS. Çocukların Algıladıkları Anne Baba Tutumları ile Saldırganlık Davranışları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Okan Üniversitesi, 2019.

136. Kıray P. Çocukluk Çağı Travmaları, Algılanan Sosyal Destek ve Algılanan Anne Baba Tutumunun Psikolojik Sağlık ile Arasındaki İlişki, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Klinik Psikoloji Anabilim Dalı, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Üsküdar Üniversitesi, 2018.

8. EKLER

EK-1. Bilgi Formu

Çocuğun Cinsiyeti :

Çocuğun Yaşı :

Çocuğun Sınıfı :

1.Yaşınız: .....

2.Eğitim durumunuz:

( ) Okuryazar değil
( ) Okuryazar
( ) İlkokul mezunu
( ) Ortaokul mezunu
( ) Lise veya dengi okul mezunu
( ) Önlisans mezunu
( ) Lisans mezunu
( ) Yüksek lisans-Doktora mezunu

3.Medeni durumunuz:

( ) Bekâr
( ) Evli (eşi ile birlikte yaşıyor)
( ) Evli (eşinden ayrı yaşıyor)
( ) Evli (eşi cezaevinde)
( ) Eşi vefat etmiş
( ) Boşanmış

4.Çocuk anne/baba ilişkisi devam ediyor mu? (Bu soru: Medeni durumu "boşanmış" olanlar tarafından cevaplanacak)

( ) Evet
( ) Hayır

EK-1. Bilgi Formu (devam)

5.Kaç çocuğunuz var: ……..

6.Çalışıyor musunuz?

( ) Evet……..(hangi işte çalıştığınızı belirtiniz)

( ) Hayır

7.Eşinizin yaşı: …… (resmi/resmi nikahsız evli değilseniz 11.soruya geçiniz)

8.Eşinizin eğitim durumu:

( ) Okuryazar değil

( ) Okuryazar

( ) İlkokul mezunu

( ) Ortaokul mezunu

( ) Lise veya dengi okul mezunu

( ) Önlisans mezunu

( ) Lisans mezunu

( ) Yüksek lisans-Doktora mezunu

9.Eşiniz çalışıyor mu?

( ) Evet……..(hangi işte çalıştığınızı belirtiniz)

( ) Hayır

10.Aylık ortalama hane geliriniz: ……. TL

11.Sosyal güvenceniz var mı?

( ) Var

( ) Yok

EK-1. Bilgi Formu (devam)

12.Ankara'da ikamet etme durumunuz?

( ) Sürekli

( ) Göç ile gelindi

13.Daha önce nerede yaşıyordunuz? (sürekli Ankara'da ikamet edenlere bu soru sorulmayacak)

( ) Başka bir il ya da ilçe merkezi

( ) Başka bir ilin köyü

( ) Diğer…..

14.Ailede tedavi gören kronik rahatsızlığı olan birey var mı?

( ) Var…....(kim olduğunu belirtiniz)

( ) Yok

15.Ailede engelli kardeş var mı?

( ) Var

( ) Yok

16.Ailede engelli ebeveyn var mı?

( ) Var

( ) Yok

17.Ailede alkol bağımlılığı olan var mı?

( ) Var…....(kim olduğunu belirtiniz)

( ) Yok

18.Ailede madde bağımlılığı olan var mı?

( ) Var…....(kim olduğunu belirtiniz)

( ) Yok

EK-1. Bilgi Formu (devam)

19.Ailede eski hükümlü birey var mı?

( ) Var….....(kim olduğunu belirtiniz)

( ) Yok

20.Bir sorununuz olduğunda kimden destek alırsınız?

( ) Aile bireylerinden

( ) Akrabalardan

( ) Komşulardan

( ) Arkadaşlardan

( ) Diğer…….

21.Çocuğunuzun başından üzücü, çok etkisinde kaldığı bir olay geçti mi?

( ) Evet……..(lütfen belirtiniz)

( ) Hayır

EK-2. Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği

AÇIKLAMA: İlişikte çocuğunuz hakkında 32 cümle bulunmaktadır. Lütfen her cümleyi dikkatlice okuduktan sonr, sizin çocuğunuza ne derecede uyduğuna karar veriniz. İlk 24 soru için 3 seçenek söz konusudur (YOK/BİRAZ/ÇOK). Son 8 soru için ise 2 seçenek söz konusudur (VAR/YOK). Her cümlenin yanında yer alan seçeneklerden size en uygun seçeneğe (X) işareti koyunuz.

		YOK	BİRAZ	ÇOK
1.	Sıkılgan, çekingen ve güvensizdir.			
2.	Hareketlidir yerinde duramaz.			
3.	Korkaktır, ürkektir.			
4.	Sinirlidir, çabuk kızar.			
5.	Bencildir, paylaşmaz.			
6.	Kıskançtır.			
7.	Her şeye ağlar			
8.	İnatçıdır, söz dinlemez.			
9.	Kendi başına bir şey yapamaz, yardım bekler.			
10.	Yalan söyler.			
11.	Gece korkar, yalnız yatamaz.			
12.	Kendine ait olmayan şeyleri izinsiz alır.			
13.	Kaygılı ve kuruntuludur.			
14.	Yaşıtlarıyla geçinemez.			
15.	Arkadaşsızdır, yalnız oynar.			
16.	Cezadan etkilenmez, uslanmaz.			
17.	Okula isteksiz gider.			
18.	Kavgacı ve saldırgandır.			
19.	Durgun ve içine kapanıktır.			
20.	Kırıcı ve zararcıdır.			
21.	Neşesiz ve mutsuzdur.			
22.	Sorumsuzdur, kendi isini yapmaz.			
23.	Dikkatsizdir.			
24.	Gereksiz titizliği vardır.			

EK-2. Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği (devam)

Hacettepe Ruhsal Uyum Ölçeği

		VAR	YOK
25.	Kekemelik		
26.	Tik		
27.	Tırnak yeme		
28.	Parmak emme		
29.	Kaka kaçırma		
30.	Yatağa işeme		
31.	Okul başarısızlığı		
32.	Diğer sorunlar (Açıklayınız)		

Sizi en çok kaygılandıran sorunu:

Size göre çocuğun olumlu özellikleri:

EK-3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği

Görüşünüzü bu sayılardan birini işaretleyerek bildiriniz. Bu ifadelerde doğru veya yanlış yoktur. Sadece kendi görüşünüzü işaretlemeniz gerekiyor. Araştırma için tüm ifadelerin işaretlenmesi gerekmektedir.

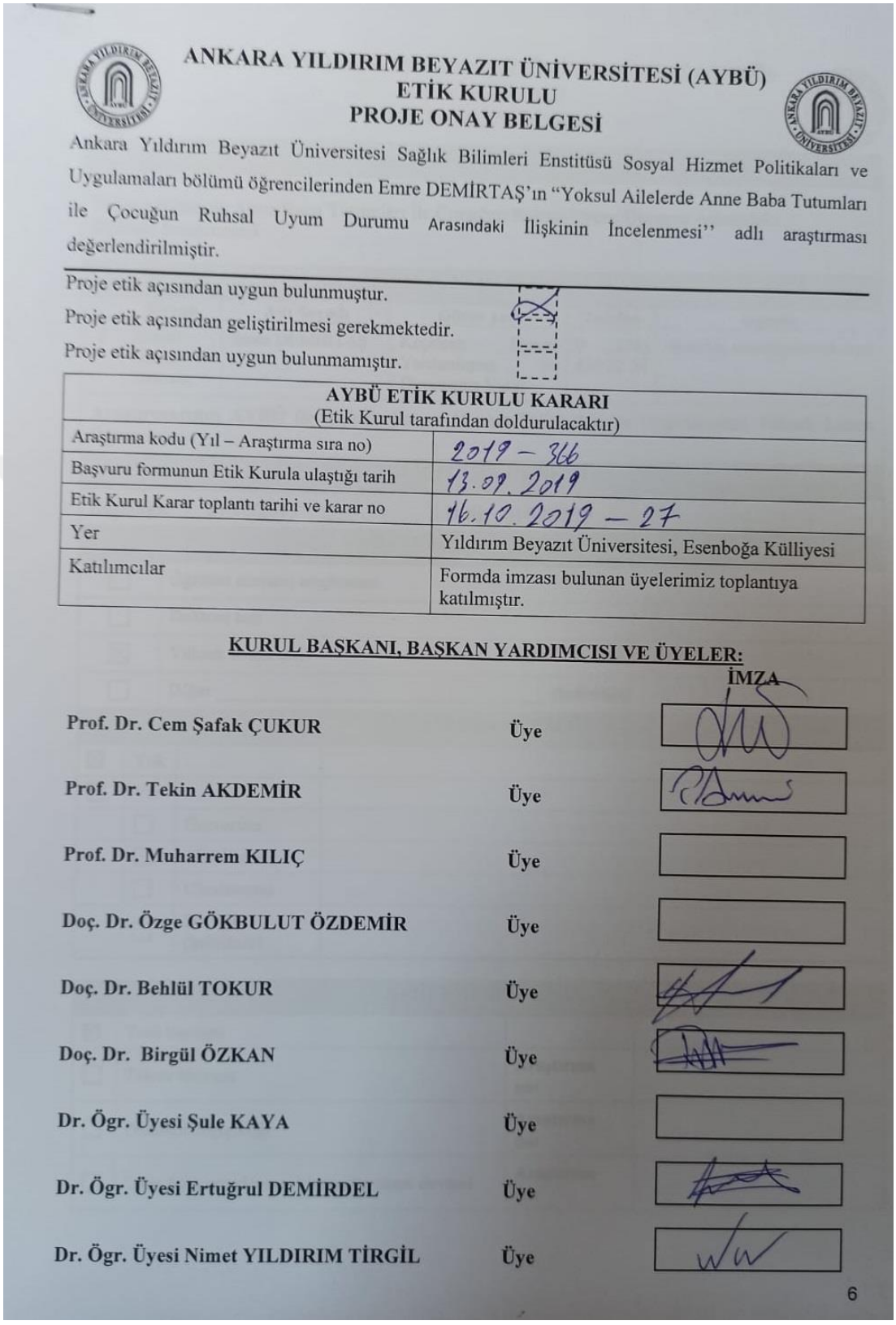
Size en uygun seçeneğe (X) işareti koyunuz. Lütfen her cümleyi cevapladığınızdan emin olunuz.

	Cümleler	Çok Uygun Buluyorum	Oldukça Uygun Buluyorum	Biraz Uygun Buluyorum	Hiç Uygun Bulmuyorum
1.	Çocuk yorucu ve zor işlerden korunmalıdır.				
2.	Anne ve babalar, çocuklarını dertlerini anlatmaya teşvik ederler. Fakat bazen çocukların dertlerinin hiç açılmaması gerektiğini anlayamazlar.				
3.	Çocuk boşa geçen dakikaların bir daha hiç geri gelmeyeceğini ne kadar çabuk öğrenirse, kendisi için o kadar iyi olur.				
4.	Bir anne çocuğunun düş kırıklığına uğramaması için elinden geleni yapmalıdır.				
10.	Sıkı kurallarla yetiştirilen çocuklardan en iyi yetişkinler çıkar.				
11.	Bir anne çocuğunun mutluluğu için kendi mutluluğunu feda etmesini bilmelidir.				
15.	Anne-babalar çocuklarına, sorgusuz sualsiz kendilerine sadık kalmalarını öğretmelidirler.				
16.	Bütün genç anneler, bebek bakımından beceriksiz olacaklarından korkarlar.				
20.	Bir çocuğa ne olursa olsun dövüşmekten kaçınması gerektiği öğretilmelidir.				
21.	Çocuklar bencil olduklarında, hep bir şeyler istediklerinde annenin tepesinin atması çok normaldir.				
22.	Eğer çocuklar Ailedeki kuralları uygun bulmuyorlarsa, bunu anne babalarına söylemeleri hoş karşılanmalıdır.				

EK-3. Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutumu Ölçeği (devam)

24.	Çocuğu sıkı terbiye ederseniz sonra size teşekkür eder.				
31.	Genç bir kadın henüz gençken yapmak istediği pek çok şey olduğu için, anne olunca kendisini tutuklanmış duygusuna kaptırır.				
32.	Anneler çocukları için hemen hemen bütün eğlencelerini feda ederler.				
33.	Babalar daha az bencil olsalar kendilerine düşen görevi yaparlardı.				
40.	Anne baba arasındaki bazı konular hafif bir tartışma ile çözümlenemezler.				
41.	Ev bakımında ve idaresinde en köklü şeylerden biri de kişinin kendi evinde tutuklanmış gibi hissetmesidir.				
46.	Anneleri kendileri yüzünden zorluk çektiği için çocuklar onlara karşı daha anlayışlı olmalıdırlar.				
47.	Bir çocuk eninde sonunda anne babasınınkinden daha üstün bir akla sahip olamayacağını öğrenir.				
48.	Eğer bir anne çocuklarını iyi yetiştiremiyorsa belki de bu, babanın evde kendine düşen görevi iyi yapamamasından ileri geliyordur.				
49.	Genç bir anne için bebeğin bakımı sırasında yalnız kalmaktan daha kötü bir şey olamaz.				
50.	Bir çocuğun diğer bir çocuğa vurması hiçbir şekilde hoşgörü ile karşılanamaz.				
51.	Anne babalar çocuklarını hayatta ilerleyebilmeleri için hep bir şeyler yapmaları ve boşa zaman geçirmemeleri gerektiğini öğretmelidirler.				
52.	Akıllı bir kadın yeni bir bebeğin doğumundan önce ve sonra yalnız kalmamak için elinden geleni yapar.				
53.	Evde olan bitenleri sadece anne bildiği için ev hayatını onun planlaması lazımdır.				

EK-4. Etik Kurul Onay Formu

ANKARA YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ (AYBÜ)
ETİK KURULU
PROJE ONAY BELGESİ

Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Sosyal Hizmet Politikaları ve Uygulamaları bölümü öğrencilerinden Emre DEMİRTAŞ'ın "Yoksul Ailelerde Anne Baba Tutumları ile Çocuğun Ruhsal Uyum Durumu Arasındaki İlişkinin İncelenmesi'' adlı araştırması değerlendirilmiştir.

Proje etik açısından uygun bulunmuştur.	☒
Proje etik açısından geliştirilmesi gerekmektedir.	☐
Proje etik açısından uygun bulunmamıştır.	☐

AYBÜ ETİK KURULU KARARI (Etik Kurul tarafından doldurulacaktır)	
Araştırma kodu (Yıl – Araştırma sıra no)	2019 – 366
Başvuru formunun Etik Kurula ulaştığı tarih	13.09.2019
Etik Kurul Karar toplantı tarihi ve karar no	16.10.2019 – 27
Yer	Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Esenboğa Külliyesi
Katılımcılar	Formda imzası bulunan üyelerimiz toplantıya katılmıştır.

KURUL BAŞKANI, BAŞKAN YARDIMCISI VE ÜYELER:

		İMZA
Prof. Dr. Cem Şafak ÇUKUR	**Üye**	
Prof. Dr. Tekin AKDEMİR	**Üye**	
Prof. Dr. Muharrem KILIÇ	**Üye**	
Doç. Dr. Özge GÖKBULUT ÖZDEMİR	**Üye**	
Doç. Dr. Behlül TOKUR	**Üye**	
Doç. Dr. Birgül ÖZKAN	**Üye**	
Dr. Ögr. Üyesi Şule KAYA	**Üye**	
Dr. Ögr. Üyesi Ertuğrul DEMİRDEL	**Üye**	
Dr. Ögr. Üyesi Nimet YILDIRIM TİRGİL	**Üye**	

6

EK-5. Özgeçmiş

KİŞİSEL BİLGİLER	
Adı Soyadı	: Emre DEMİRTAŞ
Doğum tarihi	: 23.03.1989
Doğum yeri	: Keçiören
Medeni hali	: Evli
Uyruğu	: T.C.
Adres	: Keçiören Kaymakamlığı Binası, Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Keçiören/ANKARA
Tel	: 0 536 430 22 24
Faks	: -
E-mail	: demirtas.emre@outlook.com
EĞİTİM	
Lise	: Yenimahalle Yahya Kemal Beyatlı Lisesi
Lisans	: Hacettepe Üniversitesi İİBF Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü
YABANCI DİL BİLGİSİ	
İngilizce	: 67,5 (YÖKDİL)
ÜYE OLUNAN MESLEKİ KURULUŞLAR	